*שאני חלב דמפעפע ובולב אבר והאמר רבה בר בר רעא עובדא הוה קמיה דר' יוחנן בבנישתא דמעון בגרי שלאו בחלבו ואתו ושיילוה לרבי יוחנן ואמר קלף ואוכל עד שבעיו לחלבו *והוא ברש הוה רב הונא בר יהודה אמר *טליא בחלבה הוה ושריא רבין בר רב אדא אמר טליא באלפס הוה ואתו שיילוה לרבי יוחנן ואמר להו ליטעמיה קפילא ארמאה אמר רבא מריש הוה קא קשיא לי הא *דתניא *קדרה שבשל בה בשר לא יבשל בה חלב ואם בשל בנותן טעם *תרומה לא. יבשל בה חולין ואם בשל בנותן טעם *בשלמא *תרומה טעם לה כהן אלא בשר בחלב מאן טעים ליה *דאמר רבא *אמר רבין בטעמא אקפילא ארמאה *דאמר רבא *אמר רבין בטעמא ואמר רבין בקפילא ואמר

מפעפע. גלגל"ז מרשב"ם מנגבן והולך ומתפעפע כגל הכשר: טליא בחלבה הוה ושריא. משום דמסתפק קרמתן: כלבים. שקן דגים קטנים באילפס. אל כשר: ליטעמיה קפילא. מתוים שנד כלבים. ומשמעינן דאמור למטן פלו פוטו ולא יוציאונו אלירמון ו לנגנו לאיסור ואסתר: טעים לה כהן. שמיכה מוחין ע. המנון ומתרומה: אמור רבנן בטעמא. כגמה מקומות שמעינו בטעם: ואמור רבנן בקפילא. לקמנר רבי יוחנן:

תוספ

בשל בנותן טעם. בשלבא תרומה טעם לה כהן אלא בשר בחלב מאן טעים ליה דאמר רבי יוחנן מסברגן אקפילא ארמאה הבא נמי מסברגן אקפילא ארמאה *דאמר רבא *אמר רבנן בטעמא ואמר רבנן בקפילא ואמר

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה אלא ומי מכ"ל ב"ר ר"ש מאר"ר (ב) ד"ה מאר מכו' אלא מיס כמוכ בטעמים בכמה כנס:

גליון השס

תוס' ד"ה אלא. ומי מכ"ל ב"ר ר"ש מאר"ר (ב) ד"ה מאר מכו' אלא מיס כמוכ בטעמים בכמה כנס:

לא כמאה. פי' בקונטרס והכי קאמר לון כהן לחטאת בקר"ח של איסור לגלח מחלב של איסור לגבי האיסור מותר ופריך והא דמדרישא מן מנוי שמחלב אפ"ש בעל כמחלב כי' לא כמאה. דמהכי קאמר לון כהן לחטאת מן בקר"ח הוא כו' כל שכה לחטאת אין כמאה כי ליכא עוון עשה דקרבנו מן בקר"ח בעל כמאה ומשלים מנוי בעשים שהרי זה משלם שבעיטה שזה מיו לרך מלה ולאחר כמאיס עוון כמה לגלח: דקרבנו שאור של חטים כו'. דסיון מין ומנוי: יש בו כדי לחמץ. דהיינו מנוי מעם לעולם אמור: אין בו אחד ומאה. אמיתי. לון כו' כדי לחמץ לפור דסיון לחמיר דהא כמון ומשלים מנוי אמרי מי ליכא מעמא לא כמאה

האיסורים של דבריהם וכן ראו להורות בכלן חוץ מחלת ח"ל בלבד :

גיד

עם הגירים בזמן שמכירו זורקו ואוכל השאר לפי שאינו אוסר תערובת בפליטתו שאין בגידין בנ"ט עץ הוא אלא שהתורה אסרתו בד"א בגופו של גיד אבל שומנו וקנוקנות שבו אוסרים תערובתן עד ס' כשאר האיסורים אעפ"י שהוא בעץ התורה אסרתו ולא להקל לבטל את גופו בפחות מס' . בר"א כשנמחה או שנתאך אבל בזמן שהוא שלם ברי' הוא וברייה אינה בטילה לעולם כמו שבארנו חתיכה שיש בה שומנו של גיד שנתבשלו בקדירה עם חתיכות של היתר ויש בהיתר ס' לבטל את האיסור . אם נטל מן ההיתר בעוד שחתיכות האיסור חמה בתוך הקדירה הרי היא חוזרת ואוסרת שהרי אם נפלה לקדירה אחרת אוסרת לפיכך צריך ליזהר שלא ליטול מן הרוטב והתיכו' ההיתר

בתוכו בולמי : **עוד** שם בחתיכה הראויה להתכבד וכו' :

אמר הכותב כיון שאמר שאינו מכין דברי המחבר מופב היה לו לשתוק עד שיסיים את לבו ויכין ומ"מ מה שכתב אינו לוקה והיה לו להכין מה שכתב הנה אמר דסיפא סיינו אפי' בחתיכה הראויה אינה חולין ואין איסורא ממנה עצמה לפי שלא אמרו חתיכה הראויה אלא בחתיכות נבלה או על דג טמא וכאותה שאמר במשנה גיד הנשה אבל חתיכה בשר שהוסה שקבלה איסור ממקום אחר לא וזה אמה אבל אין הכיון דומה לראיה שהוא הושב בעיקר הטעם מפני שאין איסורה ממנה עצמה אלא דבר אחר גרם לה ואין הטעם אלא מחנות שהבלע אינו דבר חשוב ועיקר דבר איסה אלא ממנה חתיכות אבל זו שאיסורא ממנה עומאה היא עצמה נעשית גוף איסור ממנה הטומאה כמו בהמה שהוכה שנטרפה או שנתנבלה וזה דבר פשוט ועוד כי מכלל טעמו אפי' היתה החתיכה מלא שדרכו לימנות כן וזה אינו שהרי ר' יוחנן דאמר הכם אני שזה חתיכה בחתיכות עולה כבר פירש שם מעו'לכי' דקסבר ר'יוחנן דאם שדרכו לימנות שינו ואחיכ'איה מאם שדרכו אלא מבל שדרכו ולרים לקים דאמר כל שדרכו לימנות שינו אפי' חתיכה בחתיכות לא היתה עולה וכמו שמפורש שם ומ"מ אם שדרכו לימנות

וכל שדרכו לימנות הוא ענינאהד וחתיכה הראויה להתכבד בפני האורחים הוא דבר אחר ואף לר' יוחנן דאמר דלא אמריגן כל שדרכו לימנות ואין אנו אוסרין תערובתה אלא חשיבות זה אינו יש לה חשיבות אחר אלא הראויה להתכבד בפני האורחים מודה הוא שאינו עולה וא"כ אותה חתיכה כיון שראויה להתכבד בה על כרחינו פעם אחר יש לה בעלייתה והוא מה שכתב המחבר ומשנו של הרב בעל החרומות ז"ל דכל חתיכה הראויה לאורחים ישראלים להשתכבל חשביגן ליה חשובה וראויה והילכך החיכת המאת שהוכה שנתערבה במאה חתיכות של חולין כולן אסורות אלא דכשתבטלה אינה ראויה לכל האורחים שאינה ראויה אלא לזכרי בהוה בלבד ולפיכך כשלה שאפילו בטבלתה אינה חשובה להתכבד בפני האורחים וזה

בענין חתיכה הראויה להתכבד בה בפני האורחין דקדק הרב בפני איזה אורח אמר אי אורח ישראל הא עגה דאמר נבלה אינמר והיא נופה אסורה ולא חזיא ליה וא"ה נבלה חתיכה בשר בחלב דאסורה בהנאה דלא חזיא לא לישראל ולא לגוי וא"ת לאו בדידה משערין אלא שכמוה קאמר כל שכמוה חתיכה הראויה להתכבד בה בפני אורחים קשיא הא דאמרינן ביבמות פ' הערל חתיכת חטאת אלא שנתערבה במאה חתיכות כולן אסורות חתיכת חטאת אלא שנתערבה במאה חתיכות טהורות אלא מותרות ואמאי מותרת הא שכמותה ראויה להתכבד בה בפני האורחין ע"כ . ואיני מבין דהתם דהיא דיבמות שפיר אחיא דאין בחתיכה הראויה להתכבד בה בפני האורחים בין שאינה נאכלת ורישא דהני חתיכת חטאת שנתערבה במאה חתיכות חולין כולן אסורות משום הומרא דקשיא הולין ולאיות כלן לכהנים ופשיטא דהני חתיכת חטאת שנתערבה במאה חתיכות טהורות כולן מותרות אפי' בחתיכה הראויה בפני האורחים כיון שאין אסורה מחמת עצמה ולפיכך אותה עוד בע"ה :

עוד

ותני איסורי הנאה לחוד ואיסורי אכילה לחוד • פי' דבמתניתין דע"א דמיתניא בחולין לא קתני אלא איסורי הנאה • ופריק כי קאי בע"א משום דבעי לפרושי איסורי דיי"נ פריש נמי כל איסורי הנאה דדמיין ליה • כי קא הכא משום דבעי לפרושי מוקצה ונעבד אתנן ומחיר מפרש נמי כל האיסורין לגבי מזבח דדמו להו • אלמא כי קתני הכא איסורי הנאה הוא לאיסורי אכילה שדינן כן שעושין את תערובתן כיוצא בהן בדבר שבמנין וגרסינן נמי התם בע"א בירושי' למה לא תנינן עמהון נבלה א"ר יוסי' לא אתינן מתני אלא שאסור בהנאה התיבין הרי חמץ בפסח • ומשני חמץ בפסח יש בו כרת ואלו אין בהן כרת • וכן פסק גם הרמב"ם ז"ל יה"ר חתיכה שאסורה מצד עצמה כחתיכת נבלה וחתיכת דג טמא וכיוצא בה אבל חתיכת היתר שקבלה טעם מן האיסור בטלה היא בששים ואפילו למ"ד הענ"נ שהרי האיסור הבלוע אינו דבר חשוב ולא אמרו בבבלה בדבר חשוב שאינה בטלה כדתנן התם בפרק בתרא דע"א אלא משום

דבבשר בחלב כל שנתבשלו זה עם זה חזר הכל להיות כגוף אחד של איסור משא"כ בשאר האיסורין • וכן דעת רבותינו הצרפתים ז"ל ועיקר • *ואי זו חתיכה תקרא ראויה להתכבד בפני האורחין • כל שדרכן של בני אדם להניח בפני אורח אחד שהיא חתיכה בינונית שאינה קטנה ולא גדולה יותר מדאי שאלו קטנה אינה חשובה ואין אדם מתכבד בה בפני אורח נכבד • וכן הגדולה עומדת היא לחתוך שאין דרכן להניחה כולה בפני אורח אחד אלא ראוי ובינונית ותדע לך מדאמרינן התם בפ' התערובות וליבטלו ברובא ומשני משום דבע"ח לא בטלי אלמא שחוטה בדכוותיה בטלי °ובאיזה אורח א"ת בפני אורח ישראל והלא נבלה אינה ראויה להניח בפני ישראל וא"ת בפני אורח נכרי והלא אין בשר בחלב בדבר שבמנין אוסר בכל שהוא ואעפ"י שאינה ראויה להתכבד בפני שום אורח שהרי היא אסורה בהנאה וא"ת שלא אמרו אלא כל שכמוה ראויה להתכבד בה בפני האורחין • אכתי תיקשי לן דהא תניא ביבמות פ' הערל חתיכת חטאת טהור' שנתערבה במאה חתיכות של חולין כולן אסורות• חתיכת חטאת טמאה שנתערבה במאה חתיכות טהורות כולן מותרות • ואמאי מותרות דהא אף שכמותה ראויה להתכבד בפני האורחין • תירצו בספר התרומות שכל החתיכה שאם תתבטל בתוך ההיתר תהיה ראויה להתכבד בפני האורחים ישראלים חשובה היא זו ואינה בטלה ולפיכך חתיכת בב"ח לכשתתבטל מותרת היא לכל ולפיכך אם חתיכה חשובה היא אינה בטלה ולפיכך חתיכת חטאת טהורה שנתערבה בחתיכה של חולין כולן אסורות שהרי אם תתבטל ראויה היא להתכבד בפני אורחים ישראלים שהרי חזרה להיות כחולין שנתערבה בהן אבל חתיכת חטאת טמאה שנתערבה בחתיכות של חטאת טהורות כולן מותרת שהרי לכשתתבטל לגבי החתיכות של חטאת טהורה חזרה להיות כחטאת טהורה ואסורה לזרים ולכל אדם חוץ מזכרי כהונה בלבד ומשום זכרי כהונה בלבד לא חשבינן להראויה להתכבד בפני האורחים ומ"מ חתיכה הראויה שאינה בטלה מצד חשיבותה אם לאחר מיכן נחתכו החתיכות וחזרו חתיכות שאינן ראויות

חזרו

את דבריו כך לומר שאלו בלבד ראויין לשנות כאן אבל דבר שבמנין ואיסורי אכילה אינן ראויין לשנותן כאן דבאיסורי אכילה שאוסרין את תערובתן באכילה כיוצא בהן לא מיירי ושאר איסורי הנאה נמי אין ראוי לשנותן כאן דכל איסורי הנאה שאינו דבר שבמנין אינו אוסר תערובתן בהנאה אבל דבר שבמנין ואיסורי הנאה אוסרין את תערובתן במה שהן • ולעולם דבר שבמנין אוסר תערובתו באכילה אפי' בשאר האיסורין שאינן אסורין בהנאה • והכי מוכח במסכת תמורה פרק כל האסורין דקא מקשי התם ומאי שנא לענין תערובת קדשים דתני איסורי הנאה ואיסורי אכילה בהדי הדדי דהתם קתני הרובע והנרבע דלאו איסורי הנא' נינהו ואוסרין בכל שהן דאלמא כל איסורין שבמנין עושין תערובתן כיוצא בהן • ותערובת דחולין פסיק

הלוחם הבלתי נודע

מאמר זה נכתב לאחר מלחמת יום הכיפורים, ונדפס לראשונה בעיתון "מעריב" ביום כ"ז בתשרי תשל"ד, 1974.

מלחמת יום הכיפורים הסתיימה. אבל לא כל המלחמות הסתיימו. מלחמה אחת, ארוכה ומתישה, נמשכת עדיין. לא בגבולות, לא בשדות הקרב, אלא בלבבות ובמחשבות. מלחמה שבה אין מנצחים ומפסידים, אין כתרים ואין גביעים, אין אלא אנשים שנלחמים בעצמם ובאחרים, ומנסים לשרוד בעולם שלא נבנה לשרוד בו.

אני מדבר על הלוחם הבלתי נודע. לא הגיבור שמופיע בעמוד הראשון, לא הקצין שמקבל אות הצטיינות, לא החייל שמצלמים אותו לעיתון. אני מדבר על הלוחם שלא נכתב עליו דבר, שלא נזכר בשום רשימה, שלא הוזכר בשום נאום. הלוחם שעשה את עבודתו בשקט, ואחרי שהכל נגמר – נשאר לבד עם מה שראה ועם מה שעשה.

הלוחם הבלתי נודע הוא לא אגדה. הוא אדם. הוא אדם שיש לו שם, יש לו משפחה, יש לו בית שאליו הוא חוזר. הוא אדם שיש לו זכרונות, ויש לו חלומות, ויש לו סיוטים. הוא אדם שלמד לירות, ולא ידע אם הוא יצליח לירות עד שהגיע לשדה הקרב. הוא אדם שלמד לרוץ, ולא ידע אם הוא יצליח לרוץ עד שהגיע לשדה הקרב. הוא אדם שלמד לחשוב, ולא ידע אם הוא יצליח לחשוב עד שהגיע לשדה הקרב.

הלוחם הבלתי נודע הוא לא גיבור. הוא לא מנסה להיות גיבור. הוא לא רוצה להיות גיבור. הוא רוצה לחזור הביתה. הוא רוצה לישון בלילה בלי לראות חלומות. הוא רוצה לדבר עם אשתו ועם ילדיו על דברים אחרים, לא על מה שראה ולא על מה שעשה. הוא רוצה לחזור לעבודה שלו, לרחוב שלו, לבית הקפה שלו. הוא רוצה לחזור לחיים.

אבל הוא לא יכול. לא יכול לחזור לחיים. לא יכול לחזור לבית. לא יכול לחזור לרחוב. לא יכול לחזור לבית הקפה. הוא לא יכול לחזור לכלום. הוא נשאר לבד עם מה שראה ועם מה שעשה. הוא נשאר לבד עם הזכרונות. הוא נשאר לבד עם הסיוטים. הוא נשאר לבד עם המלחמה.

המלחמה הזו לא נגמרה. המלחמה הזו נמשכת. המלחמה הזו נמשכת בלבבות ובמחשבות. המלחמה הזו נמשכת בבתים ובמשפחות. המלחמה הזו נמשכת בכל מקום שבו נמצא הלוחם הבלתי נודע. המלחמה הזו נמשכת בכל מקום שבו נמצא אדם שלחם בה ולא יודע אם הוא ניצח בה.

הלוחם הבלתי נודע לא יודע אם הוא ניצח. הוא לא יודע אם הוא הפסיד. הוא לא יודע אם הוא עשה את הדבר הנכון. הוא לא יודע אם הוא עשה את הדבר הרע. הוא לא יודע אם הוא עשה את הדבר הטוב

(5)

[ב] ולא אמר לו אל תעבוד לו אלא אמר לו אל תעבוד לה: [ג] אמר לו אל תעבוד לו אלא אמר לו אל תעבוד לה: [ד] אמר לו אל תעבוד לה אלא אמר לו אל תעבוד לו: [ה] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [ו] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [ז] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [ח] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [ט] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [י] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [יא] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [יב] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [יג] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [יד] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [טו] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [טז] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [יז] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [יח] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [יט] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [כ] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [כא] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [כב] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [כג] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [כד] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [כה] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [כו] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [כז] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [כח] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [כט] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [ל] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [לא] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [לב] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [לג] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [לד] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [לה] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [לו] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [לז] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [לח] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [לט] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [מ] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [מא] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [מב] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [מג] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [מד] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [מה] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [מו] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [מז] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [מח] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [מט] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [נ] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [נא] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [נב] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [נג] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [נד] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [נה] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [נו] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [נז] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [נח] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [נט] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [ס] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [סא] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [סב] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [סג] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [סד] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [סה] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [סו] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [סז] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [סח] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [סט] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [ע] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [עא] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [עב] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [עג] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [עד] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [עה] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [עו] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [עז] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [עח] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [עט] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [פ] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [פא] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [פב] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [פג] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [פד] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [פה] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [פו] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [פז] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [פח] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [פט] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [צ] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [צא] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [צב] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [צג] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [צד] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [צה] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [צו] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [צז] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [צח] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [צט] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [ק] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קא] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קב] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קג] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קד] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קה] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קו] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קז] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קח] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קט] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קי] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קיא] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קיב] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קיג] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קיד] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קטו] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קטז] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קיז] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קיח] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קיט] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קכ] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קכא] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קכב] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קכג] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קכד] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קכה] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קכו] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קכז] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קכח] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קכט] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קל] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קלא] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קלב] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קלג] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קלד] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קלה] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קלו] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קלז] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קלח] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קלט] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קמ] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קמא] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קמב] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קמג] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קמד] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קמה] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קמו] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קמז] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קמח] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קמט] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קנ] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קנא] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קנב] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קנג] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קנד] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קנה] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קנו] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קנז] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קנח] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קנט] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קס] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קסא] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קסב] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קסג] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קסד] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קסה] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קסו] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קסז] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קסח] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קסט] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קע] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קעא] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קעב] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קעג] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קעד] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קעה] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קעו] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קעז] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קעח] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קעט] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קפ] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קפא] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קפב] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קפג] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קפד] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קפה] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קפו] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קפז] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קפח] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קפט] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קצ] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קצא] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קצב] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קצג] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קצד] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קצה] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קצו] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קצז] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קצח] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קצט] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קר] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קרא] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קרב] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קרג] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קרד] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קרה] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קרו] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קרז] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קרח] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קרט] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קש] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קשא] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קשב] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קשג] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קשד] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קשה] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קשו] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קשז] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קשח] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קשט] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קת] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קתא] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קתב] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קתג] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קתד] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קתה] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קתו] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קתז] אמר לו אל תעבוד לו ולא אמר לו אל תעבוד לה: [קתח] אמר לו אל תעבוד לה ולא אמר לו אל תעבוד לו: [קת

כתב הרשב"ץ בתשובה ומביאו בית יוסף ירקות שנתבשלו ונמלא בהם ג' תולעים הירקות לחוזקן בתולעים והמרק שרי ע"י קיטון ופקק כך בשלמן ערוך (ס"ג) והיינו כרשב"ג (יומא קד.) לבתלתא זימני הויא חזקה וכ"פ בשלמן ערוך לעיל בסימן פ"ל (ס"י) אבל בתשובה אחרת להרשב"ץ בתולעים הירקות ומביאו בית יוסף בסימן פ"ל (קלה. ד"ה בתרשב"ץ) והיינו כרבי דבתרי זימני הויא חזקה וכך נראה להאמיר ולאסור בתולעים שם תרי זימני כ"ל:

קא **א חתיכה** הראויה להתכבד דינה כבריה. משנה פג"ה (לו:) ג"ה שנתבשל עם הגידין בזמן שמכירו בנ"ע ואם נלו נלו מקורין והרועד בנ"ע וכן חתיכה של נבלה וכן חתיכה של לג טמא שנתבשל עם החתיכות בזמן שמכירן בנ"ע ואם נלו נולן מקורים והרועד בנ"ע ונגמרא (ק.) פריך כי אין מכירן ליבטל ברוב ומשני אגיד בריה שאני ואחתיכה משני הואיל ולאויה להתכבד בה לפני האוכלים ולא בטילה ורבינו תלה חתיכה בבריה וכתב חתיכה הראויה להתכבד לינה כבריה משום דתני וכן חתיכה המשמע אפילו חתיכה וכלפניך תלמודא בפרק חזקת (ב"ב נב:) מאי וכן ופרשב"ם מדקתני וכן משמע דבלא זו אף זו קתני ע"ש בדף נב ע"ב (בד"ה מאי וכן) ובגלה לפי דבחתיכה אוכלא תנא בפרק בתרא דע"ז (עד.) דתני בעינן שתהא חתיכה הראויה להתכבד ואיסור דבפ"ה (קוף דף קס"ט) (פי' לז) שכך קובר כל אלפס אבל בבריה לוכא תאן דפליג לפיכך תנא הכא וכן נומר לאפילו חתיכה שמותרת

אומרים דבריה בטלה בתשע מאות וששים ולא נהירא לאדוני אבי הרא"ש ז"ל:

סימן קא

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[א] חתיכה הראויה להתכבד אינה בטלה ועיין בסימן ק"י: אעפ"י שהיא אסורה בהנאה קרויה ראויה להתכבד: [ב] אם אין איסורה מחמת עצמה אין לה דין חתיכה הראויה להתכבד: [ג] תרנגולת בנוצתה וחתיכה. חיה וכבש שלם אם יש להם דין חתיכה הראויה להתכבד: דין קרקבן שנתערב באחרים בסימן ק"י: [ד–ז] דין בריה וחתיכה שנתרסקו קודם התערובת או אחר כך או שנחתכה חתיכה אחת ואין ידוע אם זו היא של איסור או שנחתכו רובן:

א (לו) [א] **חתיכה הראויה להתכבד דינה כבריה שאינה בטילה. ואפילו היא אסורה בהנאה קרינן ביה ראויה** לאו (ולאו) דבירושלמי לבטל פליטתו אמרו והרשב"ץ בתולת הבית (אחוד ב"ד ס"ל ע"ג) ו) כתב כלבני רבינו שמשון דבריה בטלה בתשע מאות וששים ז): ולענין הלכה כיון שהתוקפות והרא"ש והר"ן מקשיים לאקור וגם דעת הרי"ף והרמב"ם נראה כן מדלא הזכירו דבר זה הכי נקטינן (ד):

כתבו התוקפות בפרק גוד הנשה (לו: ד"ה אם בה) מתמיהין איך שנתבשל בה גיד הנשה אם יש בה בטולו טעם הרי זו אסורה לאוליה משמעינן דבכלי קליפה שבריהו מקייא לגיד לאקור המשעה שנמלא נאסר כלי קליפה קמוך לו ולפילוש רבינו אפרים דלא אמרינן חתיכה עצמה נעשית נבלה אלא בבשר בחלב אחי שפיר עכ"ל ואע"ג דאקשינא לאין בגידין בנותן טעם כתבתי זה כלי לאמר לאיך שנתבשל בה שמנו של גיד ומ"מ בבר כתבתי בסימן ל"ב (קמו. ד"ה ולענין) דנקטינן כרבינו אפרים: **כתב** הרשב"ץ בתורת הבית הקצר בבית ד' ס"ל (יג:) חתיכה שיש בה שמנו של גיד שנתבשלה בקדרה עם חתיכות של היתר ויש בהיתר שיש לבטל את האיסור אם נטל מן ההיתר בעוד שחתיכת האיסור בתוך הקדרה הרי היא אוחזת ואוסרת שהרי אם נפלה לקדרה אחרת אוסרת לפיכך צריך ליהר שלא יטול מן הרוטב (חתיכות) [וחתיכות] ההיתר על שיעמדו הכל וכן לא יטול גם אותה חתיכה לעצמה בעודה חמה לפי שהאיסור שבה אוזר ואוסר אותה מה שהיה תקנתו ימיה על שיעמדו ונטל עכ"ל וכתבו רבינו בסימן ק"ו ושם יתבאר:

קא פרטי ורמזי דינים המחודשים המבוארים בזה הסימן

[ג–ד] תרנגולת שעירו עליה מים רותחים ונתערבה באחרות: חתיכת נבלה שלא נמלחה שנתערבה בחתיכות כשרות ורגלי נבלה שלא ניטלו טלפיהם והדרא דבנתא שנתערבו בכשרים: [ה] קרקבן שניקב והוסר ונתערבה אותה תרנגולת בכשרות מדמין שומן אותו קרקבן לשומן התרנגולת של מקום חיבור הקרקבן ואי אידמו לגמרי מכשירים האחרות [ט] וה"ה לראש כבש שנמצא טרפה:

א **חתיכה** הראויה להתכבד דינה כבריה שאינה בטלה. בפרק גוד הנשה (ק.) אהא דתנן בשר שנתערבו עם החתיכות בזמן שהוא מכירן בטעם ואם אינו מכירן כולם אסורים והרועד בטעם מקשינן ותנגיל בטעם כלומר ואמאי קתני אם אינו מכירן כולם אסורים ומשני שאני חתיכה שראויה להתכבד בה לפני האוכלים כלומר לכל שראויה להתכבד בטלה אפילו בתוך אלפס אבל אם נתבשל בה גיד הנשה אינו בטל אפילו בשל אלף ואם אינו מכירן אסור אפילו בטעם אם יש בה משקל ו' זוז ביהודה כי' אבל א

אבל הכול אמת

מאת: אלי בן־דוד

אבל הכול אמת. אבל הכול אמת. אבל הכול אמת.

הוצאת מוסד הרב קוק

וכתב רש"י[186] ז"ל דאפילו טעמוניה ולית ביה טעמא, בששים. אבל אית ביה טעמא אפי' באלף לא בטיל, וכדאמרינן בכמה דוכתי דטעמא לא בטיל. ואמרינן התם בשמעתא דהזרוע בשלה, יש להן בנותן טעם, בין יש בהן להעלות באחד ומאה בין אין בהן להעלות באחד ומאה אסור, אלמא טעמא לא בטיל. ומדבריו ז"ל נראה [דלא] התירו בששים, אלא בדליכא קפילא למיטעמיה, הא איכא קפילא לעולם אסור עד דטעמיה קפילא, דילמא אית ביה טעמא ולא בטיל, והיינו כלבית באלפס דר' יוחנן (צז, א) דאמר להו ליטעמיה קפילא ולהחמיר עלייהו קאמר, והא דאמר רבא (שם) אמור רבנן בששים, היינו במין ומינו דליכא למיקם אטעמא ואי נמי בדליכא קפילא.

והרמב"ן ז"ל הקשה עליו, אם איתא דר' יוחנן להחמיר קאמר, היכי מוכח מיניה רבא דסמכינן אקפילא, אלא ודאי כל היכא דאיכא ששים אע"ג דאיכא קפילא לא צריכינן למיטעמיה, דסמכינן אששים דכל היכא דאיכא ששים לא חיישינן דילמא איכא טעמא, אבל כשהאיסור ניכר ולא נתערב בהיתר אלא צירו ורוטבו, והיה מן הדין שלא לשער אלא במאי דנפיק מיניה, אלא דלא ידעינן כמה הוא, בכי הא אזלינן להקל אקפילא דאי טעים ליה וליכא טעמא, בידוע שנתבטל צירו ורוטבו במיעוט בתוך ההיתר, ואע"ג דליכא[187] ששים בשיעור גופו וממשו של איסור, והיינו כלבית באלפס. אבל כשנימוח גופו של איסור בתוך ההיתר, אין סומכין אקפילא לפחות מששים, ולעולם

186 ד"ה בששים. ועיין שם תוס' ד"ה כל איסורין, דפליגי על רש"י. ועי' חי' רבינו ד"ה כל איסורין, כדבריו כאן. וע"ע רא"ש סי' כט דפליג וכן פי' הר"ן (לד, א) ד"ה ומין במינו פליג. וע"ע צט, א תוד"ה אלא במאי. ומש"כ רבינו והרמב"ן ז"ל הקשה, חי' הרמב"ן שם ד"ה כל איסורין, שם. ועי' חי' הריטב"א צו, ב ד"ה סמכינן אקפילא, וכ"כ חי' הרא"ה צו, ב, ד"ה מתני' דלא, שחמה על רש"י וכתב בשם הרמב"ן.

187 כ"כ רבינו לעיל (צב) ד"ה אלא מיהו. וכ"כ לקמן בקצר ש"ד ד"ה לקח מהן כלים. וכ"כ רבינו בחי' קח, א סוד"ה ואי אמרת, וכ"כ חי' הרמב"ן צז, ב ד"ה ברידיה משערינן. ועי' פי' הר"ן הנז"ל שכתב דהיכא שגוף האיסור נמחה, סמכינן אקפילא כשלא יודעים שעור האיסור.

משמרת הבית

עם ההיתר עד שתצטנן ואחר כך יסלקנה ע"כ לשון החיבור. ועתה יראה הרואה את אשר אמר תחת אשר אהב את המחלוקת. גם מה שכתב במה שאמר המחבר שצריך ליזהר שלא יטול מן ההיתר בעוד האיסור בתוכו חם וכתב הוא שלא הוצרכנו לזו שאפי' תינוקות של בית רבן יודעין אותה, אומר אני שאפי' הוא[19] זקן לא ידע שאפילו רבן של גדולי ישראל רש"י ז"ל פירש בהפך מזה בגמרא ואמר שבגמרא לחד מן לישני התירו זה. שהרי בגמרא אמרו כיצד משערין אותו משערין ברוטב ובקיפה ובחתיכות ובקדרה. אמרי לה בקדרה עצמה ואמרי לה במאי דבלעה קדרה, ופרש"י ז"ל אביהן של ישראל אם ראינו כשנפל שם קודם שנתמעט ההיתר ואנו משערין אותו לאחר שנתבשל לכמות שנפל שם, ואין בהיתר ששים בו אומדין כמה בלעה קדרה מן ההיתר לפי כשנפל שם היה שם היתר מרובה ונתמעט בבליעת הקדרה ע"כ לשון רש"י ז"ל אלמא להאי לישנא סבירא להו דכיון שהיה ההיתר רבה על האיסור כדי לבטלו אעפ"י שנתמעט ההיתר לאחר מכאן אינו חוזר האיסור ואוסר.

וכן פירש גם הרמב"ן ז"ל אמרי לה במאי דבלעה בקדרה משעת נפילה ועד עכשיו שאם נתמעט הרוטב על ידי האור יותר מן האיסור משערין לשעת נפילה לקולא ומשמע דהלכתא כי האי לישנא. וקשה לי אלא מעתה נפל איסור לקדרה ויש בו ששים ונטל מן ההיתר ולא נשתייר שם ששים באיסור, הכי נמי דמכיון שביטל תחילה אינו חוזר וניעור אם כן מצינו איסור בטל בפחות מששים, ואיכא למימר קולא הוא במאי דבלעה קדרה ונתמעט דרך בישול משנפל שם, הא אילו נטל מן הרוטב ומיעטו בידים אסור עכ"ל, הנה שצריך הדבר לאמרו לגדולים ממנו אלא שלא שמע ולא ראה ולא ידע איזה הוא מקומן של דברים.

ולא עוד אלא שאני אומר שעדיין תירוצו של הרמב"ן ז"ל אינו מספיק דכיון שהאיסור בפנינו ולא נתמעט שעורו לפי מיעוטו של היתר למה אינו חוזר ואוסר ומה בין שניטל על ידי האור לניטל בידי אדם או שנשפך לארץ, מכל מקום האיסור נשאר בתוך היתר מועט. ואדרבה אני אומר שהיה בדין שאפילו ניטל הימנו בידים לא יחזור האיסור ויאסור בכמותו לפי שאנו רואים את האיסור שפולט צירו ורוטבו בתוך הקדרה ומערבן עם כל מה שיש בקדרה ולפי חשבון, ולפיכך אוסר תערובתו עד שיהא בו ששים כנגדו ובכולו משערין, וכיון שכן אנו רואין כאלו פלט מעט מעט בתוך הקדרה את שלו וחוזר ובולע מעט מעט מן ההיתר שחוצה לו ולפיכך כשהוא נוטל מן הרוטב שבקדרה יש לומר שאנו רואין כאלו נטל מן האיסור כנגדו לפי חשבון, ואין רואין

19 עיין תשובות רבינו סי' תקטו. ומש"כ ופרש"י ז"ל, עיין מה שכתבנו בהערה 79 בארוך. ומש"כ וכן פירש גם הרמב"ן. עיין חידושי הרמב"ן צז, ב ד"ה ובקדרה. וכן כתב רבינו בחי' שם ד"ה ובקדרה, בשם הרמב"ן ופליג עליה.

בששים ואע"ג דאיכא קפילא וטעמיה ולא טעים ליה, וליכא טעמא דאיסורא, אבל בודאי אפילו איכא ששים וטעמיה קפילא, ואית ביה טעמא, אסור, דטעמא ודאי לא בטיל.

באי זה קפילא אמרו, בקפילא בקי בטעמים הרבה ואפילו בטעם מועט שאין רוב בני אדם מרגישין בו, או אפילו סתם בני אדם, מסתברא[188] שאפילו שאר בני אדם שאינם אומנין, ותדע לך מדאמרינן בפרק גיד הנשה (צז, א) אמר רבא מריש הוה קשיא לי הא דתניא קדרה שבשל בה בשר לא יבשל בה חלב ואם בשל בנותן טעם, בשל בה תרומה לא יבשל בה חולין, ואם בישל בנותן טעם. ואמרינן, בשלמא תרומה טעים לה כהן, אלא בשר בחלב מאן טעים לה, השתא דאמר ר' יוחנן סמכינן אקפילא ארמאה הכא גמי סמכינן אקפילא ארמאה, אלמא מדקאמר טעים לה כהן ולא קאמר טעים לה כהן קפילא, משמע דלא בעינן קפילא כלל, אלא כל טעם שאינו נרגש לכלל הטועמים אינו טעם, ואין חוששין לו. ועוד מדאמר רבא (שם) השתא דאמור רבנן בטעמא ואמור רבנן בקפילא ואמור רבנן בששים, מינו ושאינו מינו והיתירא בטעמא, ומין ושאינו מינו ואיסורא, בקפילא, מדמחלק טעמא וקפילא לשנים, שמע מינה היינו טעם הנרגש לכלל בני אדם, ולא אמרו קפילא ארמאה אלא משום דילמא גוי דעלמא משקר, אבל קפילא לא מרע נפשיה. וכיון שכן, אי קפילא הוא, אפילו שואלים אותו ויודע שלענין איסור והיתר

188 כ"כ רבינו בחי' שם ד"ה אמר רבא אמור רבנן. ועי' ב"י ריש סי' צח ד"ה כתב הרשב"א, בשם רבינו. וכ"כ פי' הר"ן (לד, א) ד"ה ומין במינו. ועי' רש"י צז, א ד"ה לטעמיה קפילא. דמשמע דבעי מומחה. ומש"כ רבינו ולא אמרו קפילא ארמאה, כ"כ תוס' שם ד"ה סמכינן אקפילא, ומש"כ רבינו דיש מחמירים דלא סמכינן אלא אקפילא ומסל"ת, נראה דמסל"ת בעינן לנאמנות, וקפילא, דס"ל דבעי מומחה להבחנת הטעם. (דליכא למימר דשניהם לנאמנות, דבעינן מומחה בשביל חזקה שאינו מרע אומנותו, דאי ס"ל דבעי מסל"ת, תו ליכא חזקה, וכ"כ חי' רע"א סי' צח ס"א). וכ"כ בתש' רבינו סי' תצו. וכ"כ ש"ך סי' צח ס"ק ב בשם מחותנו האלוף ר' גרשון (עבודת הגרשוני) בדעת רבינו, ולפי"ז נמצא דמסל"ת עדיף טפי מחזקה שאינו מרע אומנותו. ולפי"ז גם בישראל בעינן מומחה להבחנת הטעם, ועיין מה שכתבתי הערה 62. ועי' טוש"ע סי' צח ס"א, שפסק דבעי מסל"ת.

משמרת הבית

מה שנטל כאילו נטל מן ההיתר לבד ואעפ"י ששיעור האיסור שבא לפנינו עכשיו כמות שהיה, אין אומרים שלא פלט כלל שא"כ אף הוא לא יאסור אלא בכדי שיעור כפי מה שנתמעט נפחו ושיעורו וכיון שכן יש לנו להתיר ממה נפשך ומיהו כשנפל לקדרה אחרת אין אומרים כן שבקדרה זו מיהא לא פלט כלום כדי שנאמר כאן פלט מצירו ורוטבו ועירבו עם מה שבקדרה וחלקו בכל לפי חשבון ובלע ממה שחוצה לו, ולפיכך משערין בקדרה זו האחרת לפי כולו, אבל בקדרה הראשונה היה באפשר להתיר ממה נפשך כמו שאמרתי, ולפיכך צריכא רבה מה שאמר המחבר דאעפ"י שיש לדון להתיר, מספק הולכין בו להחמיר.

גם מה שאמר שאפי' אין האיסור ניכר ובטל בתוך הקדרה כל זמן שהאיסור קיים ולא נמוח אסור ליטול מן הקדרה ממה שנתברר לו שהיה היתר לפי שעכשיו נתמעט ההיתר ועכשיו האיסור בודאי בפחות מששים עד כאן, מן הדומה שאינו אמת שאם כן כשאמרו משערין ברוטב ובקיפה ובחתיכות על כרחינו היה להם לומר ובלבד שלא יאכל עד שיצטנן, וכל שכן ללישנא דמשערין בקדרה עצמה וכפי מה שפירשו בקדרה עצמה בחרסי הקדרה שהקדרה בעצמה ממה שנתברר שהוא היתר היא, ואם כן לא יאכל כלום כשהוא חם עד שיצטנן, ואם תאמר שכן הדברים אם כן אפשר דלא לישתמיט חד אמורא בחד דוכתא דלימא הכין. ועוד שאם כן חתיכת איסור שנפלה בתוך הקדרה כיצד הוא עושה ואפי' לאחר שנצטנן הכל, כשיאכל הרוטב והקיפה אינו אוכל החתיכות עמהן יחד ולפי חשבון ואם כן עכשיו נשארה החתיכה האסורה בתוך שאר החתיכות שאין בהן כדי לבטלה, ואל תשיבני שהחתיכה בטלה ברוב בתוך שאר החתיכות דיבש ביבש בטל ברוב, דתינח למאן דסבירא להו הכין אבל למאן דסבירא להו דאפילו יבש ביבש בעי ששים מאי איכא למימר מי נימא דהאי הוי תיובתייהו. ועוד דלכולי עלמא הכא דליכא אלא שתי חתיכות בתוך הקדרה מאי איכא למימר אלא דעל כרחין כיון שאין האיסור ניכר וכבר נתבטל ברוב שוב אינו[19א] חוזר וניעור, וכל שכן כאן לפי מה שאמרתי שרואין כאלו פלט מעט מעט ונתערב עם כל שבקדרה בכל חלק וחלק לפי חשבון וכל שנוטל רואין כאלו נטל מן ההיתר והאיסור לפי חשבון, וכן הדין לאיסור יבש ביבש חתיכה בששים חתיכות כשהוא נוטל זה היא לבדה עם מי תצטרף חתיכות שבקערה ומצטרפות עם זו וכשזה נוטל אחת וחבירו נוטל אחרת זה אוכל את שלו וזה אוכל את שלו בשעה אחת כבר נתמעט האיסור והשיעור וכיצד הן אוכלין אלא כל שאין האיסור ניכר ונתבטל נתבטל.

19א עי' מש"כ בארוך ש"ב (קיח) ד"ה ואי קשיא לך, ובהערה 77, בענין חוזר וניעור.

ליקוטי הלכות

הלכות עבודת הארץ

הלכות עבודת הארץ – הלכות ערלה

פרק ה

מנחה

הנה ראוי שנתחקר בפרק זה על טעם דין אחד שבתורה שהם הסמיכו אותו לדברי סופרים ונמצא שדבר זה אינו אלא לפנים אסור.

ובמה אינו אלא דבר הנהגה אשרי שבתורה בהנהגה בהנהגה בהנהג

שהוא אסור מן התורה אבל לא בשאר איסורין שלא אסרם הכתוב כשיבשו לגמרי. ועוד קשה כי הוא מביא ראיה מגיד הנשה לשאר איסורין שהם יבשים שצריכים ס', והנה בגמרא ובפוסקים פשוט דגיד הנשה אינו אוסר התערובת בפליטתו משום שאין בגידים בנ"ט וכמו שכתב הטור ומהרי"ק בסימן ס"ה סעיף ט'. ואלו בדבר שאינו נותן טעם לא לשבח ולא לפגם נראה מדברי הפוסקים שהבאתי למעלה שאוסר התערובת בפליטתו עד שיהיה ס' נגד כל גוף האיסור ואף שהסירוהו שלם וכמו שכתב בבירור בעל ספר איסור והיתר הארוך בשם א"ז. ואם כן מה ראיה מביא בעל שפתי כהן מגיד הנשה לשאר איסורין:

ועוד קשה לי טובא שגיד הנשה אף שנימוח גופו בתוך ההיתר שיהיה צריך ששים לבטלו ושלא יבטל ברוב כיון שעץ בעלמא הוא ואינו נותן טעם כלל דאף על גב שהתורה אסרתו לא עדיף משאר איסורין המושבחים שאף על פי שנמחה גופן בתוך ההיתר מותרת התערובת אפילו בפחות מששים כל שטעמו גוי ואמר שאין שם טעם האיסור וכיון שידוע שאין גיד הנשה נותן טעם כלל למה לא יבטל ברוב כמו שאר איסורין[6]. ובשלמא לדעת הסוברים[7] שאם נמחה גוף האיסור בתוך ההיתר אין התערובת מותרת בפחות מס' אע"פ שטעמו גוי ולא הרגיש בה טעם האיסור א"ש למה בגיד הנשה צריך ס' נגדו כי הוא שוה בזה לשאר

תורת המנחה

6) והנה מדברי רבותינו הש"ך והמנח"כ עולה שהבינו דמש"כ ההג"א דכל שאינו נותן טעם לא לשבח ולא לפגם היינו שאין טעם כלל. ומשום כך ס"ל לרבינו שאין מקום לאסור ובפרט לסוברים שכל שאין נרגש טעם האיסור ל"צ ס'. וכמו"כ חלק על הדמיון לגיה"נ וכמבואר. ברם הפר"ת סק"ב חרה אפו בהגי כהני שלוחי דרחמנא וס"ל דכוונת הג"א היא דהטעם של האיסור ניכר הוא בתבשיל אלא שאינו לשבח ואינו לפגם ומשו"ה יש לאוסרו דטעימתו זו היא הכרתו. ויש לבאר את דברי הפר"ח עפ"י מה שחקרנו בשעורים [ותלינו בזה את מח' הגר"ח והתוו"ד עיין שעורי דעת סי' יג' אות ב.] אי יסוד ההיתר של נבילה שא"ר לגר הוא משום שאינו נהנה מאכילת איסור, או"ד כל שא"ר לגר שוב אינה קרויה נבלה ושוב פקע איסורה ממנה. אלא שהתורה הגדירה אימתי פקע איסורה כל שאינה ראויה ואינו נהנה ממנה. אולם יסוד ההיתר הוא משום שפקע איסורה ממנה. והנה לפי צד ב' יש מקום וסברא להבין את דברי הפר"ח דכל פעם שהתורה התירה זהו כאשר פקע שם אוכל מהאיסור שאז ג"כ פקע האיסור, ברם באופן דיש עליו שם אוכל מה בכך שאינו נותן טעם לא לשבח ולא לפגם. אומנם באופן שאבד טעמו לגמרי יהא מותר דאין על האיסור שם חפצא של אוכל אלא עץ בעלמא ואין נ"מ אם הוא בעין או בתערובות. ושאני גיה"נ שהתורה אסרתו אף שהוא עץ בעלמא. [ואפשר לבאר זאת ע"פ הקה"י פסחים טו בשם הברוך טעם שיש איסורים שהתורה אסרה את מעשה האכילה והכ"נ. ע"ש. ודו"ק.] ולפי"ז כל מח' הפר"ח והמנח"כ היא רק באופן של איסור שפקע טעמו ממנו לגמרי דלדעת הפר"ח שרי בכל גוונא [ואף להג"א] בין שהוא בעינו ובין שהוא בתערובת. ולדעת המנח"כ יש לאסור [לדעת ההג"א] כל שהוא בתערובת. אומנם כל שהוא בעין שרי לכו"ע שהרי פקע איסורו. [וכל זה לגבי איסור תורה. אומנם אי איכא בזה איסורא דרבנן כבר נתבאר לעיל בפרק הקודם דהוא מח' בין רבינו המנח"כ לפר"ח. ע"ש.] ולפי"ז תמוהים מאוד דברי הפמ"ג שכתב בשפ"ד סק"ב וז"ל: ואני העני תמה על עצמי למה האשימו להש"ך ז"ל, והלא דבריו כנים כמו שאגיד. דודאי גיה"נ עץ הוא והתורה חייבה עליו, אבל בשר נבילה שיבש כעץ נהי אם אכלו כך יבש אפשר דמותר מה"ת, מ"מ כשתוזר ונמות בתבשיל והרי נהנה ממנו ואיסור תורה אית ביה ואפשר בעודו יבש נמי עכ"ל. ודבריו הקדושים צ"ע דמהכ"ת לאסור בשר שנתייבש כעץ והלא הוא דבר שא"ר לגר. ועוד לפי דבריו מה חילוק יש בין היתר של נבילה שא"ר לגר לבין היתר כל שהוא שלכדה"נ [שחילוק רב ביניהם כמבואר בתוו"ד סי' קג סק"א] שהראשון עניינו הוא שפקע איסורו, והשני יסוד היתרו משום שהוא אינו נאכל כדרך הנאתו אבל איסורו קיים. ולפי"ד כיצד נדון בשר יבש כעץ אם כנבילה שא"ר א"כ משפקע איסורו שוב אינו נאסר, ואם לא פקע א"כ נכנס הוא תחת הגדר של שלכדה"נ ומאי שייאטיה לנ"ד. ויל"ע. ועיין יד יהודה בפיה"ק סק"ח שהסכים שכל שיבש כעץ מותר כיון שא"ר לגר עוד. [ועיין בזה מה שדנו האחרונים בפת"ש סי' פז סקכ"א. ובגוב"י מהדו"ק סי' כו. ובדרכ"ת שם ס"ק קלד ואכמ"ל.] ועוד כתב הפמ"ג שם ליישב את דעת הש"ך ותוכן דבריו הוא, שיש לחלק בין אם נתערב ממשו של איסור ונימוח ממשו בתבשיל שאז אם לא גו"ט בתבשיל לא לשבח ולא לפגם בעינן ס' מדרבנן שהרי בפ"ע אפשר שיש בו איסור תורה. אולם כל שאין בו מממשו של איסור לא בעינן ס' ואפי' מדרבנן. וביד יהודה בפיה"א כתב על דבריו שהם דוחק. ותוכן כוונתו כמשנ"ת דאם בגוף האיסור ליכא טעמא כלל אין סברא כלל לאסור ע"ש וביותר יש לתמוה ממה שפסק הש"ך לקמן סי' קיד על היתר הכרכום [אומנם במנח"י כלל פה סק"ע כתב

קפ"א לא מעיל זו שאסר מדעם הראים שהאסר מדעם בגד
יהודה שם בפרי"א סק"ט כתב לייעשב לדעת מרן, דאא הטעמת
בגם שהוא בגם גם בגו בגיון יצוג לא לעשה לסוד המבאר המבוך. ויבר
מבו שהר"ל אר מגם בפר"ש חגב ק"ל כלומר, וסי בדרם הם בגדים מגבים להלבה ולמעשה
בטעת הדעת עכ"ל. כלומר, אם יהם גם הר"ש בשלחן
ומים שם ור"ל: אלא דבריו הם בגדים מגבים להלבה ולמעשה
(9) ובבדים האלה תמה הפר"ת [סי' ק סקי"ב] והביא את דברי רבינו
מבו שהר"ל אר מגם בפר"ש חגב ק"ל כלומר, וסי בדרם הם בגדים מגבים להלבה ולמעשה
בטעת הדעת עכ"ל. כלומר, אם יהם גם הר"ש בשלחן
ומים שם ור"ל: אלא דבריו הם בגדים מגבים להלבה ולמעשה
(8) שם. תר"ה כל. ובדיל [צמ] ר"ה אלא.
ס, בכל גוונא.
שעמם כל דגמחה גוף האימר. ולדעת רש"י אפ"ל אינא מעם בעינן
אמנם מליקם יש בגדים וכמו שיבאר בסמוך ולדעתם בעינן
(7) רש"י מלין [צא] ר"ל שם ר"ל בל איסורין.
יש לאמר. עכ"ל.
וצ"ל שדבר אסר לי בגדר אר מעם לם שקלבתם עבים גם שאין בו מעם
דבר מאמל שמגמת אין שאין בו מעם יש לאסרו ולהצריך ס, בבגדי.
את הש"ר דאא הערינן נמקל"ם זהו הוקא בשום מעם, בדם בל שהוא
לחלק בזה ועיין באן דרכ"ת סקס"ו.] ובדר יהודה שם כתב להאיל
ומן אם לן הוא הדין בגדי הגשה שעריך ס, לבטל לגדר אם לן אם
אי, לן רעת הדבר בדרק שעי.
הבגדים בבדים בבדים הבגדים בבדים הבגדים בבדים הבגדים בבדים
מאר מאמם גראה לי בגדר בגדים בבדים הבגדים בבדים הבגדים בבדים
בתוך הדבר אם בל זה אסורה
בטבעם אם אפלו מעם בגדים אסר בגדים בגדים בגדים בגדים
שרעתו הוא בעיל אסרו לאמר בגדר בגדים בגדים בגדים בגדים
בו מעם הוא בעיל הבגדר אסרו עכ"ל. לן בסם בגדים בגדים בגדים
שם בסם הוא בעיל הבגדר אסרו עכ"ל. לן בסם בגדים בגדים בגדים
נגזר מגדו ראעיגו ניכר צריך ס, נגדו בגדים בגדים בגדים בגדים
לאם בגדים בגדים בגדים בגדים בגדים בגדים בגדים בגדים בגדים
בגדים בגדים בגדים בגדים בגדים בגדים בגדים בגדים בגדים בגדים
עדים מעשאר אסרו לן וכמו שאסרו:
הגה מה שכתב בעל שפתי כהן לן בגדים בגדים בגדים בגדים בגדים
צריך בגדים בגדים בגדים בגדים בגדים בגדים בגדים בגדים בגדים
מאל בגדים בגדים בגדים בגדים בגדים בגדים בגדים בגדים בגדים
בגדים

ועדיין אני אומר שאפילו לדעת הרמב"ן והרשב"א יש סברא להקל בגיד הנשה משאר איסורין. וזה כי הטעם שהם מחמירים להצריך ס' נגד גוף האיסור אע"פ שטעמו גוי ולא מצא בו טעם הוא משום שמן הסתם רוב האיסורים נותנים טעם עד ששים ולכן כיון שנמחה גוף האיסור בתערובת ולא יש ס' נגדו חיישינן שמא יש בו טעם האיסור והגוי אינו מרגיש בו או שמשקר לנו[10] אבל בגיד הנשה שאנו יודעים בודאי שאינו נותן טעם כלל נראה שאפילו לדעתם היה ראוי שיבטל ברוב היתר כפי עיקר הדין. אלא שהרב לא רצה לסמוך על זאת הסברא כדי להקל על גיד הנשה משאר איסורין ומכל מקום היא סברא נכונה וגם הרב אף שהצריך ס' נגדו אין ולאו רפיא בידיה ולא אסרו אלא מן הספק. וז"ל הרב בת"ה הארוך (דף ק"ח ע"ב [ב"ד שע"א יח.]) ואם נמחה גופו של גיד צריך ס' נגדו דע"ז הוא והתורה אסרתו ואפשר דבטל ברוב כיון שלעולם אינו נותן טעם ואפילו בשאינו מינו לא אסרוהו לעולם כל שהוא מעורב עם רוב היתר ואינו דומה לשאר איסורין שהצריכו ס' לבטלן ואפילו הוא במינם דהתם הוא דאסרו מינו משום דכשנגדו בשאינו מינו נותן טעם אבל כאן שאינו נותן טעם כלל ואפילו בשאינו מינו לא החמירו עליו והעמידוהו על דינו לבטלו ברוב עכ"ל. הנה כי אף שהרב מחמיר בשאר איסורין להצריך ס' אם נימוח גופם בתוך ההיתר מקיל בגיד הנשה בעבור שאינו נותן טעם כלל. ואף שבתחילת דבריו אסרו עד ס' כבר כתב בסופה שאפשר שבטל ברוב והפה שאסר הוא הפה שהתיר. ואף שלא רצה לסמוך על זה ההיתר שהרי בת"ה הקצר כתב שצריך ס' נגדו זהו לפי סברתו שסובר כן בשאר איסורין. אבל אנן דק"ל שגם בשאר איסורין אין צריך ס' נגד האיסור כל שאין שם נתינת טעם א"כ הוא הדין בגיד הנשה כי למה נחמיר עליו משאר איסורין אם יש סברא להקל עליו אפילו לדעת הרשב"א ז"ל. ולכן נראה שכפי עיקר הדין גיד שנימוח אין צריך ששים ובטל ברוב היתר אפילו מד"ס. אמנם זה אני אומר לענין הלכה בלבד אבל לא למעשה מאחר שהטור ומהרי"ק ז"ל כתבו שצריך ששים וכן ראוי להורות[11]. ואמנם אף שנצרך ס' בגיד שנימוח מפני שהתורה אסרתו אע"פ שהוא ע"ז בעלמא נראה שאין להצריך ס' נגד שאר איסורין שיבשו כע"ז אף שנמחה גופם בתוך ההיתר כיון שפקע איסור' מינייהו מן התורה ואינם נותנים טעם כלל ולכן בטלים ברוב היתר מדברי סופרים. וכל שכן שאם נפלו לתבשיל והסירו אותם שלמים שאין צריך ס' לבטל פליטתן וכמו שנראה מדברי ספר איסור והיתר הארוך שמצריך ששים בדבר שאינו נ"ט לא לשבח ולא לפגם אע"פ שהסירו האיסור שלם:

ואמנם הראיה השנית שהביא בעל שפתי כהן ממה שאמרו בירושלמי הדא אמרה לא לשבח ולא לפגם אסור אינה ראיה גמורה דאפשר לומר שאמרו זה על תערובת מין במינו שאין טעם האיסור נרגש לא לשבח ולא לפגם ואסרוהו גזירת מין בשאינו מינו שהוא אסור מן התורה. וכן משמע התם שאמרו זה על מה ששנו זיתי חולין שכבשן עם זיתי תרומה פצועי חולין עם פצועי תרומה וכו' וכל אותה המשנה מיירי במין במינו ועל זה אמרו בירושלמי הדא אמרה לא לשבח ולא לפגם אסור כנ"ל לפרש זה הירושלמי. ומ"מ צריך עיון במה שכתבו הגהות אשירי וא"ז דדבר שאינו נותן טעם לא לשבח ולא לפגם אסור שכפי עיקר הדין נראה

תורת המנחה

עצמות הרכים לעצמות קשים. וכן היא דעת מרן [בסי' צט ס"א]. ע"ש באורך. והכ"נ כן הוא [וע"ש בתוו"ד סק"א שכתב להדיא דגיד דמי לעצמות בוה] שלמרות שאין זה "טעם" מ"מ כל שנמוח הגיד יש טעם ולחלוחית כל שהיא, ועי"ז ניכר האיסור ומשו"ה יש לאסור ולהצריך ששים. ודו"ק. אומנם דעת רבינו וכמו שכתב בסמוך דאינו נותן טעם כלל ומשו"ה תמה דבאיסור שנו"ט בדין הוא דלא סמכינן אקפילא כל שנמחה גוף האיסור שאפשר שמשקר או שמא אינו בקיא. אולם באופן שברור לנו שאינו נו"ט כלל יש להתיר ואפי' ברוב.

10) עיין פמ"ג משב"ז סימן ק סק"ה וכבר נתבאר בשעורי דעת סימן ב' אופן אחר לבאר את דעת הרמב"ן והרשב"א בזה ע"ש. ומ"מ כדברים האלה כתב רבינו לעיל פ"ו ד"ה הדעת הרביעית. ע"ש.

11) עיין לעיל ריש הערה 9.

ומשום בלבול הדעת אינו יכול לכוון לבו בתפילה ולא יוצא ידי חובתו. ואם הוא יודע בעצמו שאינו יכול לכוון לבו בתפילה אלא אם כן יאכל מאכל פלוני ויבטל מן המלאכה פלונית, הרי זה מותר לאכול אותו המאכל ולבטל מן המלאכה, שהרי הוא אנוס ואינו יכול לכוון לבו אלא בזה. ואם הוא יודע בעצמו שאם יאכל מאכל פלוני ויבטל מן המלאכה פלונית יכוון לבו בתפילה, הרי זה אסור לאכול אותו המאכל ולבטל מן המלאכה, שהרי הוא יכול לכוון לבו בלא זה. ואם אכל ובטל מן המלאכה ולא כיון לבו בתפילה, הרי זה חוטא ומתחייב בנפשו, שהרי הוא יכול לכוון לבו בלא זה. ואם אכל ובטל מן המלאכה וכיון לבו בתפילה, הרי זה יוצא ידי חובתו. ואם אכל ובטל מן המלאכה ולא כיון לבו בתפילה, אינו יוצא ידי חובתו

ק"א קדרה של מרק שנפל שם בריה ונאבדה אסור הכל. כתב ב"י [עמוד רפה ד"ה כתב] בשם תשובות הרשב"א, קדירה של מרק שנפל שם בריה ונתבלה אסור הכל, ואם נתנו מהמרק בכף או בקערה ולאו שאין שם כלום, הכל מותר ואף הקדירה, עכ"ל. ומצאתי תשובה זו בסימן ק"ו [פ"ח] (וז"ל) והביאו ב"י בסימן (ק"ג) [קד עמוד רעח ד"ה וכתב] (וז"ל), שאלת, קדירה שנפל יתוש שלימה לתוך המרק ואינו נמצא שם, ואמרת הכל אסור, שאין [ביטול] לבריה אסורה, ונסתפק אם עירה מן המרק בכף או בקערה ולא שאינו שם, אף על פי שהמרק שבקדירה אסור מפני משם הבריה, מה שבכף או בקערה מותר. ואם תמצא לומר [מותר], נדון כן להתיר הקדירה עצמה אף על פי שבלועה מאותו מרק, או לא. תשובה, דבריה ברורים אני רואה כאן (הבריה) שאין [הבריה] אוסרת בכל (מה) שהיא ממתת הפליטה, אלא ממתת ממשה, והוא שהיא שלימה שלא נפסד צורתה, הא אם נתך ממנה אבר או אפילו היא שלימה ונפסדה צורתה אבל שמה, והרי היא כשאר איסורים ובטלה וכו'. ומעתה, מה שנבדק מן המרק וידוע שאין שם גופה של בריה כמו שנפלה שם מותר, ואין כאן שום ספק, והקדירה בעצמה מותרת בידוע שלא בלעה את הבריה כמות שהיא ולא נפלטה כמות שהיא וכו', עכ"ל, וב"י בשו"ע [שעיף ג] העתיק בקיצור תשובה זו. וסיים שם בתשובה וז"ל, ועלה בדעתך שאפילו הימוש והזובב כיוצא בו שלהיך שאיש כלי לבטל טעמא, אומר אני כי נראה לי שלא אמרו כן אלא בדילי איסורי מיניה, בגיד הנשה ולפור לאסור וכיוצא באלו, אבל כל דבר הנמאס ובדילין ממנו אינשים אינו אוסר(ות) בטעמא, שהוא טומן טעם לפגם, וטומן טעם לפגם אינו אוסר מערובתו אלא בטל, ברוב וכו', עכ"ל. וכן פסק בשו"ע בסימן ק"ד סעיף ג' ובסימן ק"ו סעיף ב', ע"ש:

קא א ואפילו אם היא אסורה בהנאה כיון שאם תתבטל היתה מותרת וראויה להתכבד. ונראה דהכי פירושו, כיון שאם תתבטל יבא ביבש חד בחרי היה מותר, וכמו שכתב הרא"ש [עבודה זרה פ"ה סימן ג] והביאו בטור לקמן בסימן ק"ט [עמוד ט] דאפילו איסורי הנאה חד בחרי בטל, והכל מותר באכילה. אבל לדעת רב אלפס [עבודה זרה ג, ב] הכל אסור אפילו בהנאה, כמו שכתב בטור [שם] בשמו, א"כ אין שייך לומר באיסורי הנאה תתיכה ראויה להתכבד, שהרי כבר הוא אסור אף שאינו ראוי להתכבד כדין כל איסורי הנאה שאינו בטילים אפילו באלף. ומהתיתה על בעלי השו"ע שכתבו כאן דין אפילו איסורי הנאה, וזה אינו אלא לדעת הרא"ש, אבל לא לדעת האלפס. דבשלמא על הטור לא קשה מידי, משום דהוא אזיל לטעמיה שכתב בסימן ק"ט דעת אביו הרא"ש בתשובה שתמיד הכל באכילה, אבל על השו"ע קשה, שהשמיטו דין זה בשו"ע בסימן ק"ט, מה דינו להלכה, אך באו"ח בהלכות פסח סימן תמ"ז סעיף ט' שם מביא ב' דיעות, דהיינו דעת רב אלפס ודעת הרא"ש, ולא הכריע, ובתורת חטאת כלל ל"ט דין ו' הביא כל הדיעות, ואח"כ כתב ובאיסור והיתר הארוך [כלל נג סוף דין ו ודין ח] כתב דבכל איסורי(ם) הנאה אנו נוהגים כרש"י [עבודה זרה עד, ב ד"ה מרמה] מלבד ממן בפסח דנוהגין כדברי הרי"ף, וכן פסק במרדכי [פסחים רמז תקנג] לענין ממן כדברי הרי"ף, עכ"ל. ובסימנו תורת חטאת [שם] פסק ג"כ בהדיא דבשאר איסורי הנאה יש לך אחד והשאר מותר בהנאה, ובחמץ בפסח אסור בהנאה, עכ"ל. ולענין אם דבר שנאסר בו אפילו באלף לא בטיל, כגון בריה או תתיכה הראויה להתכבד וכיוצא בו, אם מותר למכרו לעכו"ם חוץ מדמי איסור ולהשליך ליס, נראה לי דאסור, אע"ג שכתב בסימן קל"ד סעיף (ח) [ב] שמותר למוכרו לעכו"ם חוץ מדמי יין נסך, ע"ש, נראה דהיינו מביות בחביות שנתערבה, אבל יין בין לא, כדאיתא שם בהדיא באותו סעיף [שעיף ח], והוא דגמרא בפרק במה דברים אמורים זה [עד, ב] דדווקא מביות בחביות הללו כרבן שמעון בן גמליאל ש[מכרו חוץ מדמי יין נסך, אבל לא יין בין, וזה פשוט. וכן מצינו בגי חמץ בפסח, דאין פדיון לחמץ שנתערב בתוך הפסח אפילו במשהו, כדאיתא בשו"ע סימן (תס"ו) [ממן] סעיף ח' [בהגה] בשם המרדכי (פרק כל שעה) [שם פרק קמא רמז תקנג], וכמו שכתב בשו"ע סימן תס"ז [שעיף י' בהגה] הלכה רק בגי מליחה, חטה שנמצאת על תחיכת בשר מלוח ונמלח עמה תחיכת אחירות כתב בתשובה הר"ל [שו"ת הרא"ש סימן לא] וגם בשו"ע סימן (תמ"ו) [תסז שם] לאסור אותה תתיכה ולהתיר אחירות ע"י קליפה, אז אם רוצה יוכל למכור הכל לעכו"ס, משום דמליחה אינו אוסר בכל האיסורין רק כדי קליפה לדעת איזה פוסקים, ע"ש. ולכן נראה פשוט (ובכל) [דבכל] איסורי הנאה כגון בשר בחלב ושאר איסורין בהנאה, אין להתיר (ומכרו) [למכרו] לעכו"ס:

ולקמן בריש סימן ק"ג ובמה שכתבתי לשם [פ"ק כ] בסיעתא דשמיא ע"ש:

[יג] אסור הכל. כשאי אפשר על ידי סימון: [יד] שלש תולעים בו'. דמאחר שנמצאו שלש הוחזק שיש שם עוד ואינן נזכרות. ומיהו בבציר משלש אף אם נמצאים ב' תולעים לא מקרי מזקה. ושרי התבשיל וכן דעת הט"ז [פ"ק ז] ועיקר, ולא כהב"מ [עמוד רסו ד"ה כתב הרשב"א] שאוסר בב' תולעים. ועיין בסימן פ"ל סעיף ט' וי' מדיניס אלו:

קא [א] אסורה בהנאה. מבואר במסכת עבו"ס [עבודה זרה] דף ע"ל [ע"א] לאיסורי הנאה כגון בשר בחלב וכיוצא אם הן מתיכה הראויה להתכבד אוסרין מערובתן ג"כ בהנאה אפילו באלף, ובהולכת הנאה ליס המלח לא סגי, אבל מותר למוכרן לעכו"ס חוץ מדמי איסור שבה ובלקמן סימן ק"י ס"ק ב' ע"ש:

ד ירקות מבושלות שנמצאו בהם [יד] שלש תולעים הירקות [יג] [ט] אסורים אבל מי השלקות מסננן ומותרים וכן הבשר ירחצנו ויבדקנו ומותר:

סימן קא

דין תתיכה הראויה להתכבד: ובו ט' סעיפים:

א (א) תתיכה הראויה להתכבד דינה כבריה דאפילו באלף לא בטלה א ואפילו אם היא [א] אסורה [א] בהנאה

(יב) הכל. היינו כשאי אפשר להתיר ע"י סינון, ש"ך [ס"ק יז] מאחר שנמצאו שלש, מוחזק שיש שם עוד ואינן נזכרות, [ש"ך ס"ק יא]:

(יג) אסורים. תערובתן ג"כ בהנאה אפילו באלף. מיהו מותר למוכרן לעכו"ם חוץ מדמי איסור.

(יד) אסורים. כגון בבשר בחלב, אם הן תתיכה הראויה להתכבד אוסרין בהנאה. כגון בבשר בחלב, אם הן תתיכה הראויה להתכבד אוסרין מערובתן ג"כ בהנאה אפילו באלף. מיהו מותר למוכרן לעכו"ם חוץ מדמי איסור ולהשליך ליס המלח. ובהולכת הנאה ליס המלח לא סגי, אבל מותר למוכרן לעכו"ם חוץ מדמי איסור שבה ובלקמן סימן ק"ג ס"ק כ' ע"ש:

באר היטב למהר"י טיקטין

(יב) הכל. היינו כשאי אפשר להתיר ע"י סינון, ש"ך [ס"ק יז] מאחר שנמצאו שלש, מוחזק שיש שם עוד ואינן נזכרות, [ש"ך ס"ק יא]:

(יג) אסורים. קא (א) בהנאה. כגון בבשר בחלב, אם הן תתיכה הראויה להתכבד אוסרין תערובתן ג"כ בהנאה אפילו באלף. מיהו מותר למוכרן לעכו"ם חוץ מדמי

חוות דעת ביאורים

דיש לו טעם [ח] רק שמולקין אם יש בה הטעם לאסור אחרים, אבל כשנמות הגיד ונתערב הגיד ויבר טעמו של גיד הרי אוכל הגיד בטעמו שאסר רחמנא, ולכן לריך ששים נגדו לבטל טעמו דהוי כהוכר האיסור כיון (שמרגילין) [שמרגישין] הטעם רק. אמין יכול להטעיים ההיתר.

קא (א) תתיכה. הכרמי ופלתי [ס"ק ה' ד"ה והנה דעת] הביא בשם (הפ"מ) [הפרי תואר פ"ק כ] דאם נתערב איסור הנאה באיסור אכילה דבטל אף שהוא ראוי להתכבד, דכיון דאף אחר שהתבטל לא חזי רק לגור, אורח גוי לא מיקרי ראוי להתכבד. וכן כתב הרשב"א בתורת הבית האחרון דף ק"ד [בית ד שער ה יב, ב]. והנה זהו לדעת הרשב"א שסובר דשטיבות דראוי להתכבד הוא מטעם תשיבות הביטול, אבל לדעת התוספות וזמיס ע"ב [ע"א] ד"ה אלא, דראוי להתכבד תשיב את שדרכו לימנות, דאין מוכרין אותו אלא בזמנין, יש לומר דגם תתיכה גילה הראויה להתכבד תשיב דבר שנמנין, שאין מוכרין אותו לגור. ג"כ רק בזמנין. וכיון דתתיכה הראויה להתכבד הוא מדרבנן יש להקל:

חוות דעת חידושים

[ח] הכל. היינו כשאי אפשר להתיר ע"י סינון: [ט] אסורים. דמאחר שנמצאו שלשה, הוחזק שיש בהן תולעים:

קא [א] בהנאה. ואוסר התערובות ג"כ בהנאה, ומותר למוכרו לגוי חוץ מדמי איסור שבהן. [ב] ואם נתערב איסור הנאה באיסורי אכילה מותר בהנאה. ועיין איסורים ס"ק ל':

אוצר מפרשים

[ח] (שם) רק שחולקין אם יש כח בהטעם לאסור אחרים. נ"ב, יעוין פסחים דף כ"ב [ע"א]: (אמרי ברוך)

חמותך קא אתיא. אמר אפילו באודנא, ותיפוק לי משום עלוקה בשותת. אמר רב פפא לא ישתין אדם לא על גבי חרס ולא על גבי דבר קשה דאמר רב הני מדרי דבבל מהדרי מיא לעין עיטם. אמר אביי הילכך האי אתתא לא תיקום להדיא באפי ינוקא אגיסא לית לן בה.

תשובה גירסא משובשת נזדמנה לך במקצת המקומות בזה, ודרך הפירוש תתברר לך הגירסא לשם. בפרק מומין אלו [שם] אמרו, אמר רבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן משתינין מים בפני רבים ואין שותין מים בפני רבים, ומעשה באחד שבקש להשתין מים ולא השתין ונמצא כרסו צבה, ועלה אמרו שמואל איצטריך בשבתא דריגלא, כלומר הוצרך להשתין מים בעוד שהיה דורש בשבתא דריגלא בתוך הצבור, ונתבייש להשתין בפני הצבור ונגדו ליה גלימא בינו ובין העם והשתין. וכשספר דברים לפני אביו אמר לו אתן לך ארבע מאה זוזי וזיל אהדר עובדא, כלומר שיראו הרבים שאינך חושש אם יראוך משתין בפניהם כדי שילמדו אחרים ולא יסתכנו. שאם אתה אפשר לך להפסיק בגלימא מה יעשו אחרים שאין סיפק בידם בכך ויתעכבו ויסתכנו. אח"כ סיפר מעשה שבא ליד מר בריה דרב אשי שהיה עומד בגידא דגמלא ואיצטריך ואישתין, ואמרו הנה חמותך באה, אמר להן מה בכך אפילו לא הייתי מוצא מקום אחר הייתי משתין בתוך אזנה, ודרך גוזמא אמר להחמיר ענין שיהוי הנקבים. ואחר כך חזרו על עיקר מה שאמרו שזה סכנה למשתהה, ואמרו כי מעשה היה באחד שעכב וצבתה בטנו, ואמרו ותיפוק לי משום עלוקה, כלומר מאין אנו יודעין שזה גרם לו דילמא חולי עלוקה היה ועל כן צבתה בטנו, והשיבו בשותת כלומר שלא יכול להשתין אלא טיפין טיפין דאלמא מחמת עכוב השתן היה. ואמרינן אמר רב פפא לא ישתין אדם מים לא על גבי כלי ולא על גבי מקום קשה, דאמר רב האי מדרי דבבל מהדרי מיא לעין עיטם, כלומר העומדים על נהרות בבל לא ישתינו מים בעביט של מימי רגלים, לפי שמוליכין אותן אצל הנהר ומשליכין המים לתוך הנהר, ונהרות בבל מחזירין המים לעין עיטם ששם כהן גדול טובל ביום הכפורים. וכן לא ישתין על מקום קשה סמוך לנהר לפי שאין המים יכולין להבלע בקרקע ושותתין ויורדין לתוך הנהר. ועוד אמר רב פפא האי איתתא לא תיקום להדיא באפי ינוקא משום פריצות אגיסא לית לן בה, כלומר אשה לא תעמוד להשתין אפילו בפני התינוקות משום פריצותא אבל מן הצד לית לן בה.

קא

שאלת עוד, קדרה שלמה שנפל יתוש לתוך המרק ואינו נמצא שם. ואמרת שהכל אסור שאין ביטול לבריה אסורה. ונסתפק אם עירה מן המרק בכף או בקערה וראה שאינו שם. אף על פי שהמרק שבקדרה אסור מפני חשש הבריה, מה שבכף או בקערה מותר או אסור, ואם תמצא לומר מותר נדון כן להתיר הקדרה עצמה אף על פי שבלועה מאותו מרק או לא.

תשובה דברים ברורים אני רואה כאן שאין הבריה אוסרת בכל מה שהיא מחמת פליטתה אלא מחמת ממשה והוא שתהא שלמה ושלא נפסדה צורתו. הא אם נחתך ממנה אבר או אפילו היא שלמה ונתרסקה ונפסדה צורתה אבד שמה והרי היא כשאר האיסורין ובטלה. ואלו דברים פשוטים לא ראיתי לכתוב ראיותיהן כי רבו. ומעתה מה שנבדק מן המרק ובידוע שאין שם גופה של בריה כמות שנפלה שם מותר, ואין כאן שום ספק. והקדרה עצמה מותרת בידוע שלא בלעה את הבריה כמות שהיא ולא תפלטנה כמות שהיא. ולפי שאמרת שפליטתה אינה אוסרת אלא בששים, וכמדומה שלמדת כן ממשנת [חולין צו, ב] גיד הנשה שנתבשל עם הגידין ששנינו והרוטב בנותן טעם, ועלה בדעתך שאפילו היתוש והזבוב כיוצא בו שצריך ששים כדי לבטל טעמו. אומר אני כי נראה לי שלא אמרו כן אלא בבריה שאינה מאוסה ולא בדילי אינשי מינה כגיד הנשה וצפור אסורה וכיוצא באלו. אבל כל דבר הנמאס ושבדילין ממנו אנשים אינו אוסר בטעמו שהרי הוא נותן טעם לפגם. ונותן טעם לפגם אינו אוסר תערובתו אלא בטל ברוב, והראיה [ע"ז סח, ב] מההוא עכברא דנפל לחביתא דשיכרא ואסריה רב, ואמר רבא נותן טעם לפגם מותר. וטעמא דרב לא ידענא, אי משום דקסבר נותן טעם לפגם אסור ולית הילכתא כותיה, או קא סבר עכברא בשיכרא אשבוחי משבח. ומה ששנינו [תרומות פ"ח מ"ב] היה אוכל את התרומה וטעם טעם פשפש זורקה. מסתברא לי משום דחיישינן שמא פשפש עומד בפיו בפני עצמו דאי אפשר לו לברור בתוך פיו ולפיכך זורקה.

קב

שאלת עוד, השנה שעברה רבו הגשמים ונפלו על הערמות שבשדות עד שהיו קצת מן

רבי אברהם ז"ל כן פירש דחוץ לשלוש פרסאות מותר. ואם תאמר מגזרתו של רבי ואילך מיהא יהא אסור, יש להשיב דנפקא מינה היכא דנטל רשות מרבו אחד ואף על פי שיש לו רב אחר, דאילו תוך שלוש פרסאות אסור וחייב מיתה עד שיטול רשות אף מן השני, וחוץ לשלוש פרסאות מותר. זהו שנראה לי לישב הלכות הללו.

ראה בחידושי רבינו לעירובין סג, א ד"ה הא דאמר רבא

קיב

שאלת עוד להעמידך על דעתי בסירכא היוצאה משיפולי האונא ונכפפת לזעלה וסמוכה לדופן כנגד גב האונא וסביך בבשרא מהו. כי לפי הסוגיא [חולין מח, א] משמע דכל טירכא שיוצאת ממקום האונות לדופן כשרה בדסביך בבישרא ולא אסרו באוני אלא בדסביך בגרמא. ומפני שראיתי מחמירין הפך הנראה מן הסוגיא ואין הבודקין בקיאין משום דלא שכיחא, אני רוצה לעמוד על דעתך הלכה למעשה.

תשובה אין לך דבר שנחלקו בו הדעות כמו שנחלקו בעניני הסירכות. יש מדרך פירוש הסוגיא שבגמרא, יש ממנהגי המקומות שהחמירו במקצתן לגדור מפני שהדבר מסור לכל ושמא יבאו להקל אף במה שהוא אסור. לפיכך כל מקום שהבודקין מורגלין להחמיר אפילו שלא כהלכה אני אומר כך הנהיגו חכמי המקום ואסור לעבור על דבריהם, עד שנדע שטעו ממש בהוראה וטעו בו באיסור שאם נשאלו מתירין להם. ומכל מקום בדבר זה חוכך אני לאסור מן הדין לפי שאפילו האונין לא הכשרנו בהן את הנקב אלא בדאיכא תרתי, חדא דעומד במצר ודופן סותמתה ועוד דסביך בבישרא, דהשתא הויא סתימת הדופן סתימה מעליתא דשוב אינה מתפרקת כיון דתנועתה מועטת. אבל חיתוך השיפולין אינן עומדין במצר אלא פונין הן כנגד החלל ואין כאן סתימת דופן ובמה תחזור להכשרה, דקרום לבד שעלה עליה אינו קרום. ולפיכך נראה לי הלכה למעשה שהוא אסור.

קיג

שאלת באשה שבדקה ירקות ומצאה בהן תולעים, ואחר ששלקן מצאה עוד בהן שלושה תולעים. ויש מי שמתיר את הכל בבדיקה כיון שהשאר בטל בששים. וראיתי מן הגדולים שהורו לאיסור משום דבתרי זימני הויא חזקה, ומכח השליקה נשתנית צורתן לצורת הירקות ושמא יש ואינן ניכרין ובריה אינה בטלה [חולין ק, א].

תשובה רואה אני בזה לאיסור וכך אנו מורים בכל יום. ולא מן הטעם שאמרת, שאין אני רואה בזה ענין תרי זימני. שאילו בדקה ומצאה תולעת אחת וחזרה ובדקה ומצאה אחרת, לא הוחזקה זו בכך לומר שוב אין לו בדיקה יותר ממה שתבדוק ותמצא שתים בבת אחת. שאם אתה אומר כן כל שבודקת קודם ששלקה ומצאה וחזרה ובדקה ומצאה אחרת, הכל אסור שכבר הוחזקו ואסרת כל הירקות שבעולם. אלא עיקר הענין שכל שנמצאו תולעים מרובין בקדרה בין בפעם אחת בין בהרבה פעמים צריכין בדיקה יפה. שהרי הוחזקו הירקות האלו בתולעים, וכל שהוחזק צריך בדיקה לצאת מאותה חזקה. וכשהן חיין יש להן בדיקה יפה, אבל במבושלין ומבולבלין אי אפשר לבדקן. ולפיכך אסורין שצריכין הן בדיקה ואין להם. אבל מי השלקות מותרין לפי שאפשר לסננן. וכן כל כיוצא בזה, שאין בריה אוסרת אלא בזמן שהיא שלימה אבל המרוסקת בטלה. והשלמה, המסננת קולטתה ואינה יוצאה. וכן אם בשלה בהן בשר אפשר לרחוץ אותו ולבדוק.

עוד אמרת מנין לנו מן ההלכה שצריך לבדוק הירקות.

דע שזו הלכה רווחת בישראל, ומפורש בגמרא שכל דבר שהרחש מצוי בו אסור לאכלו ולשתותו עד שיבדוק. וכדאמר שמואל [חולין נח, ב] הני תמרי דכדא כתר תריסר ירחי שתא שרו. דאלמא תוך תריסר ירחי אסירי בלא בדיקה מפני שמין התמרים מוחזקין ומצויין להתליע. וגרסינן [שם סו, א] לא לישפי איניש שכרא בליליא בציבתא. דאלמא אף השכר אסור מפני שרחשין מתגדלין בו, ואי פרשי אסורי לשפות ולשתות, ואינו צריך לפנים.

קיד

שאלת במה שכתב הרמב"ן ז"ל בפירושי התורה בפסוק [בראשית ט, ה] מיד כל חיה אדרשנו, שאין טעם עונש בהמה שהזיקה כדי ליסר את

צרתה בלמה • רבא לשמעיה דאמר כשוף פירקין (לקמן סב.) נוקא לוס כמה כעים מן אשמו: **שיתקיים** ע"י אחרים • תניא דמשמיה דבר קפרא אומר: (מנחות כט מב. [מס]) אמר כמו מל ר"ע לקמלר הלם כרמיה מל ר"ע לה לכן מחל הכי מל אחר כשיש לה בן שמחה (דף לד) דנקא וגיים: יוסף

אמר מקשטא ליה תבא ומדדרא ליה נבא אמר רבי תבא בר חנינא °כגון שנשא ארם אשה עונותיו מתפקלן שנאמר °מצא אשה מצא טוב ויפיק הצון מה' °במערבא כי נסיב אינש איתתא אמרי ליה הכי מצא. מצא דכתיב מצא אשה מצא טוב מצא דכתיב ומצא אמר מי ממות את האשה אמר רבא אשה דעה מצוה לגרשה דכתיב °גרש לץ ויצא מדון. וישבות דין וקלון ואמר רבא אשה רעה וכתובתה מרובה צרתה דאמר אינש בתברחה ולא בס לתא. ואמר רבא קשה אשה דעה כיום סגרר שנאמר °לקלף בחברחה ולא בס לתא. ואמר רבא כמה טובה אשה מורך ביום סגריר ואשת קריצים נשותה ואמר רבא בא וראה כמה טובה אשה טובה וכמה רעה אשה רעה כמה טובה אשה טובה דכתיב מצא אשה מצא טוב. אי בגוה. משתיי קרא כמה טובה אשה שהכתוב משבחה אי בחורה משתיי קרא כמה טובה אשה טובה שהתורה נמשלה בה. כמה רעה אשה רעה דכתיב. ומצא אמר מי ממות את האשה אי בגוה. משתיי קרא כמה רעה אשה רעה שהכתוב מגנה בו בגיהנם משתיי קרא כמה רעה שיהנם נמשלה בה °תני מביא רעה אשר לא יכלו לצאת ממנה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה זו אשה רעה וכתובתה מרובה °נתני ה' בידו לא אוכל קום אמר רב חסדא אמר מר עוקבא בר חייא זו אשה רעה וכתובתה מרובה כמעבדא אחרא זה שמונעתו חלקו בכספו °בנך ובנותיך נתונים לעם אחר °אמר רב חנן מר רבא אמר רב זו אשת האב °בני גבל אביעם. אמר רב חנן בר רבא אמר רבי זו אשה רעה וכתובתה מרובה רבי אליעזר אומר אלו הצדוקים וכן הוא אומר °אמר גבל בלבן אין אלהים ונר כתרגומא תנא אלו אנשי בריא ואנשי מרמוני שהמלכין ערומים בשוק שאין לך משוקץ ומרועב לפני המקום יותר ממי שמהלך בשוק ערום דתנן אמר אלו חברים אמרו ליה לר' יותן ארו חברי לכבל שנא נפל אמרין ליה מלבלי שורא הדין יהיב עזרו על ר' מפני דנזרו על הבשר מפני דמחתנו נחו על הכר חיצאות מפני הטבילה קא מרמטי שבבי מפני ששכחים ביום אדם שאמר °הוקיה יד ה' בכם ובאבותיכם אמר רבה בר שמאל זו חפוטי שבבי דאמר מר בעון הים מים מתרמטין אל רבא לרבה בר מארי כתיב °לא אחפוץ. (לא יקבלו) ואמרינן לה לחומן על פני האדמה יהיו וכתיב °ונבור מים מרים אמר ליה נבור מות לרשעים שלא יהו בעולם הזה ויחטאו ויפלו בגיהנם. °כתיב בספר בן סירא אשה טובה מתנה טובה (ג) לבעלה וכתיב טובה בחוק ירא אלהים חנתן אשה רעה צרעת לבעלה מאי חקנתיה נרשנה. ורפא מצרעתו אשה יפה אשרי בעלה בספר. ומן כפלים העלם עניך מאשה חן פן תלכד במצורתה אל תט אצל בעלה לסמוך עמו ון ושבר כי בתואר אשה יפה רבים הושחתו ועצומים כל הרוגיה רבים היו פצעי רוכל המרגילים לדבר ערוה כניצוץ. מבעיר נחלת בכלוב מלא שוף כן בחיתים מלאים מרשה אל תצר צרת מרי כי לא תדע מה ילה יום שמא מרבא ואינו נמצא מצטער על העולם שאין שלו מעו רבים מתוך ביחר ולא הבל תבא ביחר דורש שלומך גלה סוד לאחר מאלף °אמר רבי אבא בר עד שיכלו כל דנשמות שבגוף שנאמר °כי רוח ישפר מלפני עשותי אני עשיתי תניא רבי אליעזר אומר °כל מי שאין עוסק בפריה ורביה כאילו שופך דמים שנאמר °שופך דם האדם באדם דמי ישפך. וכתיב בתריה ואתם פרו ורבו רבי °עקב אומר כאילו ממעט הדמות שנאמר °כי בצלם אלהים עשה את האדם. וכתיב בתריה ואתם פרו ורבו. בן עזאי אומר כאילו שופך דמים וממעט דמות שנאמר ואתם פרו ורבו אמרו לו לבן עזאי °יש נאה דורש ונאה מקיים ונאה מקיים ואין נאה דורש ואתה נאה דורש ואין נאה מקיים אמר להן בן עזאי ומה אעשה °שנפש חשקה בתורה אפשר לעולם שיתקיים על ידי אחרים חניא אידך רבי אליעזר אומר כל מי שאין עוסק בפריה ורביה כאילו שופך דמים שנאמר °שופך דם האדם. °ספר ליה. רבי אליעזר בן עזריה אומר. °כמעט הדמות בן עזאי אומר לו לבן עזאי °יש נאה דורש וכו' °אמר שבה ה' רבבות אלפי ישראל

מלמד

מוסף רש"י בשילהא. נקמנא עבה (מלה עז). זו חמוטי שבבי. ויש"ל מכה כמין כל הספרים (מסוגל ל' כ' מון). ספר ישו בפלוס. מרוב הגלה המונן הכפלים (מנחיארן קנ). רמים דוו מצעי רוכל. כמה ובמה מכה המלבל. כשבע בפסר כמכמר לם הספרם. ר' כל פסר לסם הלם הלה ומלן. נמלה לקרי מסם מלרו מכה מפחד מם לסמו ומכנה ומלנו (מס). המבלילים לדבר עוזה. ילפוף בר כה כן נמלן המכנר לם מרגו. שמא מאמרו על הרוגים שאין שלו. שמלו מ' עוז שלמו מרר לחנון. וכיון עוזם שלו שלו שהו מנמר מלה הוזלו מן מם כיום המנות מלה מנה עלו לנה (מס). רמים מכמרים לחלר המנס לנה (מס ה). מנה. כמן כי עוף מם הקום מכמנר לנמנות לנהר לנרים לנהר מלנים (מנ ה). ר' כה לנמר מלבר מנמון. ומנמים לנרים מנדרים. ומנמון מלבר מנמון לם המנלה. ר' כה לנמר מלבר מנמון

יבמי פטיטין כרם שבמקום פנה. תניא רבי קנא בתחילה מפה מלוים מלכים ד' ומתנו מתניתא אמר ר' אלכל מלכה מלכי לא כרמצא מלוים ד' ד' ד'

[ב] אם לא אמלא מעוקרת [ג] אבל לא שיוך בדם כגון שהתחתן בקטן [שמן ל] מי שיוכל לבעול ולא יוליד [ד] ומשלא יוליד [ה] ומשלא יוליד [ו] ומשלא יוליד [ז] ומשלא יוליד [ח] ומשלא יוליד [ט] ומשלא יוליד [י] ומשלא יוליד [יא] ומשלא יוליד [יב] ומשלא יוליד [יג] ומשלא יוליד [יד] ומשלא יוליד [טו] ומשלא יוליד [טז] ומשלא יוליד [יז] ומשלא יוליד [יח] ומשלא יוליד [יט] ומשלא יוליד [כ] ומשלא יוליד [כא] ומשלא יוליד [כב] ומשלא יוליד [כג] ומשלא יוליד [כד] ומשלא יוליד [כה] ומשלא יוליד [כו] ומשלא יוליד [כז] ומשלא יוליד [כח] ומשלא יוליד [כט] ומשלא יוליד [ל] ומשלא יוליד [לא] ומשלא יוליד [לב] ומשלא יוליד [לג] ומשלא יוליד [לד] ומשלא יוליד [לה] ומשלא יוליד [לו] ומשלא יוליד [לז] ומשלא יוליד [לח] ומשלא יוליד [לט] ומשלא יוליד [מ] ומשלא יוליד [מא] ומשלא יוליד [מב] ומשלא יוליד [מג] ומשלא יוליד [מד] ומשלא יוליד [מה] ומשלא יוליד [מו] ומשלא יוליד [מז] ומשלא יוליד [מח] ומשלא יוליד [מט] ומשלא יוליד [נ] ומשלא יוליד [נא] ומשלא יוליד [נב] ומשלא יוליד [נג] ומשלא יוליד [נד] ומשלא יוליד [נה] ומשלא יוליד [נו] ומשלא יוליד [נז] ומשלא יוליד [נח] ומשלא יוליד [נט] ומשלא יוליד [ס] ומשלא יוליד [סא] ומשלא יוליד [סב] ומשלא יוליד [סג] ומשלא יוליד [סד] ומשלא יוליד [סה] ומשלא יוליד [סו] ומשלא יוליד [סז] ומשלא יוליד [סח] ומשלא יוליד [סט] ומשלא יוליד [ע] ומשלא יוליד [עא] ומשלא יוליד [עב] ומשלא יוליד [עג] ומשלא יוליד [עד] ומשלא יוליד [עה] ומשלא יוליד [עו] ומשלא יוליד [עז] ומשלא יוליד [עח] ומשלא יוליד [עט] ומשלא יוליד [פ] ומשלא יוליד [פא] ומשלא יוליד [פב] ומשלא יוליד [פג] ומשלא יוליד [פד] ומשלא יוליד [פה] ומשלא יוליד [פו] ומשלא יוליד [פז] ומשלא יוליד [פח] ומשלא יוליד [פט] ומשלא יוליד [צ] ומשלא יוליד [צא] ומשלא יוליד [צב] ומשלא יוליד [צג] ומשלא יוליד [צד] ומשלא יוליד [צה] ומשלא יוליד [צו] ומשלא יוליד [צז] ומשלא יוליד [צח] ומשלא יוליד [צט] ומשלא יוליד [ק] ומשלא יוליד [קא] ומשלא יוליד [קב] ומשלא יוליד [קג] ומשלא יוליד [קד] ומשלא יוליד [קה] ומשלא יוליד [קו] ומשלא יוליד [קז] ומשלא יוליד [קח] ומשלא יוליד [קט] ומשלא יוליד [ר] ומשלא יוליד [רא] ומשלא יוליד [רב] ומשלא יוליד [רג] ומשלא יוליד [רד] ומשלא יוליד [רה] ומשלא יוליד [רו] ומשלא יוליד [רז] ומשלא יוליד [רח] ומשלא יוליד [רט] ומשלא יוליד [ש] ומשלא יוליד [שא] ומשלא יוליד [שב] ומשלא יוליד [שג] ומשלא יוליד [שד] ומשלא יוליד [שה] ומשלא יוליד [שו] ומשלא יוליד [שז] ומשלא יוליד [שח] ומשלא יוליד [שט] ומשלא יוליד [ת] ומשלא יוליד [תא] ומשלא יוליד [תב] ומשלא יוליד [תג] ומשלא יוליד [תד] ומשלא יוליד [תה] ומשלא יוליד [תו] ומשלא יוליד [תז] ומשלא יוליד [תח] ומשלא יוליד [תט] ומשלא יוליד [תי] ומשלא יוליד [תיא] ומשלא יוליד [תיב] ומשלא יוליד [תיג] ומשלא יוליד [תיד] ומשלא יוליד [תיה] ומשלא יוליד [תיו] ומשלא יוליד [תיז] ומשלא יוליד [תיח] ומשלא יוליד [תיט] ומשלא יוליד [תכ] ומשלא יוליד [תכא] ומשלא יוליד [תכב] ומשלא יוליד [תכג] ומשלא יוליד [תכד] ומשלא יוליד [תכה] ומשלא יוליד [תכו] ומשלא יוליד [תכז] ומשלא יוליד [תכח] ומשלא יוליד [תכט] ומשלא יוליד [תל] ומשלא יוליד [תלא] ומשלא יוליד [תלב] ומשלא יוליד [תלג] ומשלא יוליד [תלד] ומשלא יוליד [תלה] ומשלא יוליד [תלו] ומשלא יוליד [תלז] ומשלא יוליד [תלח] ומשלא יוליד [תלט] ומשלא יוליד [תמ] ומשלא יוליד [תמא] ומשלא יוליד [תמב] ומשלא יוליד [תמג] ומשלא יוליד [תמד] ומשלא יוליד [תמה] ומשלא יוליד [תמו] ומשלא יוליד [תמז] ומשלא יוליד [תמח] ומשלא יוליד [תמט] ומשלא יוליד [תנ] ומשלא יוליד [תנא] ומשלא יוליד [תנב] ומשלא יוליד [תנג] ומשלא יוליד [תנד] ומשלא יוליד [תנה] ומשלא יוליד [תנו] ומשלא יוליד [תנז] ומשלא יוליד [תנח] ומשלא יוליד [תנט] ומשלא יוליד [תס] ומשלא יוליד [תסא] ומשלא יוליד [תסב] ומשלא יוליד [תסג] ומשלא יוליד [תסד] ומשלא יוליד [תסה] ומשלא יוליד [תסו] ומשלא יוליד [תסז] ומשלא יוליד [תסח] ומשלא יוליד [תסט] ומשלא יוליד [תע] ומשלא יוליד [תעא] ומשלא יוליד [תעב] ומשלא יוליד [תעג] ומשלא יוליד [תעד] ומשלא יוליד [תעה] ומשלא יוליד [תעו] ומשלא יוליד [תעז] ומשלא יוליד [תעח] ומשלא יוליד [תעט] ומשלא יוליד [תפ] ומשלא יוליד [תפא] ומשלא יוליד [תפב] ומשלא יוליד [תפג] ומשלא יוליד [תפד] ומשלא יוליד [תפה] ומשלא יוליד [תפו] ומשלא יוליד [תפז] ומשלא יוליד [תפח] ומשלא יוליד [תפט] ומשלא יוליד [תצ] ומשלא יוליד [תצא] ומשלא יוליד [תצב] ומשלא יוליד [תצג] ומשלא יוליד [תצד] ומשלא יוליד [תצה] ומשלא יוליד [תצו] ומשלא יוליד [תצז] ומשלא יוליד [תצח] ומשלא יוליד [תצט] ומשלא יוליד [תק] ומשלא יוליד [תקא] ומשלא יוליד [תקב] ומשלא יוליד [תקג] ומשלא יוליד [תקד] ומשלא יוליד [תקה] ומשלא יוליד [תקו] ומשלא יוליד [תקז] ומשלא יוליד [תקח] ומשלא יוליד [תקט] ומשלא יוליד [תקי] ומשלא יוליד [תקיא] ומשלא יוליד [תקיב] ומשלא יוליד [תקיג] ומשלא יוליד [תקיד] ומשלא יוליד [תקיה] ומשלא יוליד [תקיו] ומשלא יוליד [תקיז] ומשלא יוליד [תקיח] ומשלא יוליד [תקיט] ומשלא יוליד [תקכ] ומשלא יוליד [תקכא] ומשלא יוליד [תקכב] ומשלא יוליד [תקכג] ומשלא יוליד [תקכד] ומשלא יוליד [תקכה] ומשלא יוליד [תקכו] ומשלא יוליד [תקכז] ומשלא יוליד [תקכח] ומשלא יוליד [תקכט] ומשלא יוליד [תקל] ומשלא יוליד [תקלא] ומשלא יוליד [תקלב] ומשלא יוליד [תקלג] ומשלא יוליד [תקלד] ומשלא יוליד [תקלה] ומשלא יוליד [תקלו] ומשלא יוליד [תקלז] ומשלא יוליד [תקלח] ומשלא יוליד [תקלט] ומשלא יוליד [תקמ] ומשלא יוליד [תקמא] ומשלא יוליד [תקמב] ומשלא יוליד [תקמג] ומשלא יוליד [תקמד] ומשלא יוליד [תקמה] ומשלא יוליד [תקמו] ומשלא יוליד [תקמז] ומשלא יוליד [תקמח] ומשלא יוליד [תקמט] ומשלא יוליד [תקנ] ומשלא יוליד [תקנא] ומשלא יוליד [תקנב] ומשלא יוליד [תקנג] ומשלא יוליד [תקנד] ומשלא יוליד [תקנה] ומשלא יוליד [תקנו] ומשלא יוליד [תקנז] ומשלא יוליד [תקנח] ומשלא יוליד [תקנט] ומשלא יוליד [תקס] ומשלא יוליד [תקסא] ומשלא יוליד [תקסב] ומשלא יוליד [תקסג] ומשלא יוליד [תקסד] ומשלא יוליד [תקסה] ומשלא יוליד [תקסו] ומשלא יוליד [תקסז] ומשלא יוליד [תקסח] ומשלא יוליד [תקסט] ומשלא יוליד [תקע] ומשלא יוליד [תקעא] ומשלא יוליד [תקעב] ומשלא יוליד [תקעג] ומשלא יוליד [תקעד] ומשלא יוליד [תקעה] ומשלא יוליד [תקעו] ומשלא יוליד [תקעז] ומשלא יוליד [תקעח] ומשלא יוליד [תקעט] ומשלא יוליד [תקפ] ומשלא יוליד [תקפא] ומשלא יוליד [תקפב] ומשלא יוליד [תקפג] ומשלא יוליד [תקפד] ומשלא יוליד [תקפה] ומשלא יוליד [תקפו] ומשלא יוליד [תקפז] ומשלא יוליד [תקפח] ומשלא יוליד [תקפט] ומשלא יוליד [תקצ] ומשלא יוליד [תקצא] ומשלא יוליד [תקצב] ומשלא יוליד [תקצג] ומשלא יוליד [תקצד] ומשלא יוליד [תקצה] ומשלא יוליד [תקצו] ומשלא יוליד [תקצז] ומשלא יוליד [תקצח] ומשלא יוליד [תקצט] ומשלא יוליד [תקק] ומשלא יוליד [תקקא] ומשלא יוליד [תקקב] ומשלא יוליד [תקקג] ומשלא יוליד [תקקד] ומשלא יוליד [תקקה] ומשלא יוליד [תקקו] ומשלא יוליד [תקקז] ומשלא יוליד [תקקח] ומשלא יוליד [תקקט] ומשלא יוליד [תקר] ומשלא יוליד [תקרא] ומשלא יוליד [תקרב] ומשלא יוליד [תקרג] ומשלא יוליד [תקרד] ומשלא יוליד [תקרה] ומשלא יוליד [תקרו] ומשלא יוליד [תקרז] ומשלא יוליד [תקרח] ומשלא יוליד [תקרט] ומשלא יוליד [תקש] ומשלא יוליד [תקשא] ומשלא יוליד [תקשב] ומשלא יוליד [תקשג] ומשלא יוליד [תקשד] ומשלא יוליד [תקשה] ומשלא יוליד [תקשו] ומשלא יוליד [תקשז] ומשלא יוליד [תקשח] ומשלא יוליד [תקשט] ומשלא יוליד [תקת] ומשלא יוליד [תקתא] ומשלא יוליד [תקתב] ומשלא יוליד [תקתג] ומשלא יוליד [תקתד] ומשלא יוליד [תקתה] ומשלא יוליד [תקתו] ומשלא יוליד [תקתז] ומשלא יוליד [תקתח] ומשלא יוליד [תקת

ט הרשב"א בתשובה:
• הרשב"א בתשובה אחרת:

(מג) ט * קדרה (מד) של מרק (מה) שנפל שם בריה ונאבדה אסור הכל: ד (מו) י * ירקות מבושלות שנמצאו בהם

ביאורים

* קדרה וכו' אסור הכל. ומקור דין זה הוא בתשו' הרשב"א סימן ק"א כמבואר בב"י ועוד הביא בזה הב"י מהרשב"א שאם נתנו מהמרק בכף או בקערה וראו שאין שם כלל מותר מה שניתן מהמרק שם עכת"ד ומלשון זה משמע שיתכן שיוכל להבחין במעט מהמרק שאין בו מהאיסור כלל ויש להעיר בזה דא"כ אף כשאינו בריה לא יתבטל האיסור כיון שיכול להפרידו מן ההיתר קימעא קימעא אמנם מלשון הרשב"א גופיה שהעתיק הב"י בסוף סימן ק"ד נראה דמה שהתיר מה שנמצא בכף או בקערה הוא משום שהיה יכול להבחין שאפילו אם האיסור שם אינו בשלימות הבריה אלא הוא חסר קצת או נתרסק אבל לעולם יש עדיין להסתפק שמא נמצא מן האיסור אף בשיעור מועט זה של היתר שאין יכול לבררו ולהפרידו ממנו [ומה שאינו אוסרו משום דדלמא ליכא ס' כנגדו משום דמיירי שם ביתושׁ והוא נטל"פ וכמש"כ הרשב"א שם] וכל שאינו יכול להפרידו בטל שפיר כל שאינו בריה, כנלע"ד לפרש בזה: * ירקות מבושלות וכו'. ובפנים אין בזה אלא איסור דרבנן כיון שאין בגידין בנותן טעם וספק דרבנן להקל (וע"ע בביאורים):

בדי השלחן

ד סעיף ג. (מג) קדרה של מרק שנפל שם בריה ונאבדה אסור הכל. (מפ) מפני שהבריה אינה בטילה [ולכאורה קשה דנראה סעיף זה כמשנה יתירה שכבר שנינו לעיל בסימן זה שהבריה אינה בטלה (מב) ויש לומר דסד"א דהכא מותר מפני שיש להסתפק שמא נימוחה הבריה מחמת הבישול ותו לא הוי בריה ויש להקל בספק זה דהו"ל ספיקא דרבנן דכל דין בריה דלא בטלה הוא מדרבנן ולזה קמ"ל (מג) דספק זה דשמא נימוח לא הוי ספק השקול כל כך ואין מתירים מחמתו אף בדרבנן] הא אילו לא היה בריה היה בטל במרק ומיירי כשאינו יכול לסננו דאם יכול לסננו גם אם אינו בריה צריך לסננו (מד) כנ"ל בס"ק כ"ז ומשסיננו כמובן שמותר אף כשהוא בריה א"נ כשסינן האיסור ששים במרק כשאינו בריה א"נ כשסינן האיסור ממנו תלוי אם הוא נותן טעם לשבח במרק או לפגם, ועיין בס"ק הנ"ל בתחלתו], ועיין בס"ק שבסמוך: (מד) של מרק וכו'. ובסמוך העמדנו דמיירי שאין יכול לסננו והיינו כגון שנתערב במרק עב אי נמי כשהבריה קטנה ביותר והיא עוברת דרך נקבי המסננת, כן כתב (מב) הפמ"ג, ומשמע מדבריו שאף בציור השני אי לאו דהוה בריה היה מותר מפני שהוא מתבטל להתבשיל ולכאורה בכגון זה אף שהחתיכה היא קטנה ביותר הא מ"מ אפילו כשאין לאיש זה מסננת או מטלית שנקביו די דקים שלא יעבור האיסור דרכם קשה לצייר שאין להשיג מטלית כזה אצל אחרים וליתסר א"כ אף כשאינו בריה דנראה דכה"ג לא חשיב כתערובת כיון שיכול להפריד האיסור מההיתר ואין בזה דין ביטול, וצ"ע: (מה) שנפל שם בריה ונאבדה אסור הכל. ר"ל כל המאכל שבקדרה אבל (מו) הקדרה עצמה מותרת אם היה ס' במאכל כנגד הבריה או אם היה נותן טעם לפגם כי מה שנבלע לתוך הקדרה בטל ממנו שם בריה שהרי אינו נבלע בה שלם:

סעיף ד. (מו) ירקות מבושלות שנמצאו בהם שלש תולעים וכו'. אקדים לזה הסעיף הקדמה קצרה והיא שארבע מידות בירקות לענין איסור תולעים ושאר שרצים – הא' שאם שכיחות הרחש הוא רק מיעוט שאינו מצוי (מז) אף לכתחלה א"צ (מח) מן הדין לבדוק הירקות – הב' שאם הוא מיעוט המצוי חייב מן

ציונים

(מפ) כן הוא פשטות לשון הטו"ר דאסור דוקא מפני שהוא בריה וכן כתב להדיא בנקודות הכסף בסימן ק"ד וכן מבואר במקור הדין בתשו' הרשב"א סימן ק"א והטעיקה הב"י בסוף סימן ק": (מב) והטעלני לזה בני הרב חיים נ"ו: (מג) וכמו שכתב בס"ד סימן פ"ד ס"ק ל"ב: (מד) וכן כתב להדיא בס"ך בסימן ק"ד סוף ס"ק ג' עלה דהן דסעיף זה ס"ס: (מה) בס"ד ס"ק י': (מו) הטו' הרשב"א שם: (מז) טו"ע סימן פ"ד ריש סעיף מ': (מח) ומ"מ ראוי לאדם להסתכל במה שמוכל ועי"ז יגלו מכמה תולעים,

(21)

(מז) ג' תולעים הירקות אסורים אבל מי השלקות מסננן ומותרים (מח) וכן הבשר ירחצנו ויבדקנו ומותר:

בדי השלחן

הדין לבודקם (מט) וחיוב זה הוא מדרבנן דאף שע"פ רוב הוא נקי משרצים ומן התורה מותר לסמוך על הרוב מ"מ כיון שהוא מיעוט המצוי חייב מדרבנן לברר הספק (מי) דומיא דבדיקת הריאה מטריפות דהואיל וסימני טריפות בריאה הם מיעוט המצוי חייבים לבודקה) ולכן (מיא) כל ספק שיוולד בחובת בדיקה זו אזלינן ביה לקולא כדין ספק דרבנן דהוא לקולא [(מיב) וכן לדעת המחבר בסימן ל"ט סעיף ב' דנאבדה הריאה קודם בדיקה מותר הכא נמי מותר אם נתבשלו הירקות קודם בדיקה (מיג) ומשנתבשלו תו לא שייך לבודקם, אמנם דעת הרמ"א שם דנאבדה הריאה מותר רק במקום הפסד גדול ולפי זה גם הכא אין להתיר בזה שלא במקום הפסד גדול אלא משום טעמא דספק ספיקא שנזכיר בסמוך] – הג' ששכיחות הרחש הוא בספק השקול שאז חייב לבודקם (מיד) מן התורה (מטו) וכל ספק שיוולד בחובת בדיקה זו הוא לחומרא ומכל מקום אף בזה (מטו) אם נתבשלו הירקות מותרים משום ספק ספיקא ספק לא היה שם רחש מעיקרא ואת"ל שהיה שם שמא נימוחו בבישול ותו לאו בריה נינהו ובטילים הם בירקות – הד' (מיז) שאם הוחזקו בשרצים אז אף כשנתבשלו הירקות אסורים מפני שע"י החזקה הוא כודאי שיש בהם שרצים ואף שיש ספק שמא נימוחו אין מקילים בספק אחד [ודינים אלו נתבארו לפרטיהם בסימן פ"ד] והשתא קאמר הכא המחבר דע"י שנמצאו באותם ירקות שלש תולעים (מיח) הוחזקו שיש שם עוד תולעים ולכן אף שהסירו תולעים אלו שנמצאו אכתי אסורים הירקות דבספק אחד שמא נימוחו אין מקילים כנ"ל: (מז) שנמצאו בהם שלש וכו'. אבל שתים אינו חזקה והירקות מותרים אפילו אם יש להסתפק בהם שיש בהם עוד תולעים מפני ספק ספיקא ספק אין בהם עוד תולעים ואת"ל שיש בהם שמא נימוחו בבישול ונתבטלו וכמו שנתבאר בס"ק שבסמוך, ואף (מיט) שיש שכתב להחמיר דבב' הוי חזקה (מכ) לדינא קיימא לן כמש"כ בשו"ע: (מח) וכן הבשר ירחצנו ויבדקנו ומותר. כי הבשר יכול לבודקו אפילו לאחר שנתבשל:

ביאורים

הבאנו לפרש בזה דע"י שהוחזקו בתולעים הוא כודאי שיש בהם עוד תולעים ולא כספק וממילא דאין להתיר בזה מטעם ספק ספיקא ע"י צירוף הספק דשמא נימוחו ויש לעיין בזה דאם נימא דע"י שהוחזקו בג' תולעים הו"ל כודאי שיש שם עוד מה שיעור יש ליתן בזה ואטו אם ימצא שם מאה תולעים נימא דהוא ודאי שיש שם יותר מזה, וצ"ע. ובעיקר דין זה יש עוד להעיר דכיון דהא דבריה לא בטלה הוא רק מדרבנן א"כ אף בספק אחד דשמא נימוחו לישתרי ועיין מה שהבאנו בפנים בס"ק מ"ג מהש"ד לתרץ בזה:

ציונים

כן כתב הרמב"ם בכלל ל"ח דין כ' [וכיינו בע"כ במיעוט שאינו מצוי דאל"כ מאי ראוי דקאמר והרי הוא בכך], וע"ש עוד: (מט) ש"ד בסימן פ"ד ס"ק כ"ח: (מי) כן כתב הרשב"ם בתשו' סימן רע"ד לדמותם לחדדי, וע"ע בס"ך סימן ל"ט ס"ק ג' דבדיקה הריאה היא מדרבנן: (מיא) כנלע"ד ע"פ דברי הס"ך שם בס"ק ח' דכל ספק הנולד בבדיקה הריאה הוא לקולא: (מיב) כל זה נתבאר בס"ד בסימן פ"ד ס"ק כ"ט: (מיג) וכמו שכתב הרשב"ם בתשו' והוכא בב"י: (מיד) כן מוכח בס"ך סימן פ"ד ס"ק ל"ב ע"ש: (מטו) הכי משמעי וכן משמע בס"ך הנ"ל בסימן ל"ע ס"ק ח' דכל שמוכח הבדיקה מן התורה אזלינן בספיקותיו לחומרא ע"ש: (מטז) ש"ך בסימן פ"ד ס"ק כ"ע בשם הרשב"ם [ואין נראה לומר דזוקא שם מחיריס משום דהוי רק מיעוט המצוי אבל בספק השקול לא הכא מעמא קאמר משום הפ"ם ומעמא זה שייך גם בעיננו, והכי משמע גם מלשון הטו"ר בכלל מ"ח סוף דין ג' דמייתי בס"ך שם, וכן משמע מדברי המחבר כאן דלא נקט אלא היכא דהוחזקו בתולעים: (מיז) ש"ך שם, וכן הביא שם עוד בס"ך בס"ק ל"ב מהרשב"ד והר"ן, וכן מוכח מהדין הנמי כאן: (מיח) ש"ך [והוא מלשון הרשב"ם שבב"י]: (מיט) הב"ח הוכא בס"ז: (מכ) הע"ז והחב"ם בכלל ל"ח בביאור אדם אות ל"ז (נ"ד):

ירח ד עד ה הלכות תענית

מגן

פרק ז

ירח ד עד ה הלכות תענית

מגן

פרק ז

ירח ד עד ה הלכות תענית

מגן

פרק ז

הכל שוחטין פרק ראשון חולין

דקוריא

דקוריא. מתרגמינן של צפרים קטנים. ריש"י פלגי": אביי. דאמר לעיל (ג:) יולא ונכנס לכתחלה נו' מריש נבי פמעשה דייק מרבא: ורבא. דאמר [שם] דייק מתוסף דלא מלריך מנה בדקה אלא היכא דנא ומצלה: הא היא דהוי שחיט שפיר. לומנו שוף לגבו שמוט יפה חם היס מכרו ומלבו ומגן סיס נמנוס לחטל אחמרים: במכניסן תחת בנפיי. יומלל זס הנחקון ממנים כל אלמרים מחם מנפי בפומו ומין הכומי מכיל מחם נמן ל: מממכמם. ממחכו ומחמנו: אין שחיטה לעוף מן התורה. מסוס דלא כמיב זכיחה בהיינו אלא נבחר ומלל מי מפרכן מחוס בנמרה ומפיים מחמר עליהנו אלמיל: לכו לחמוקין בה: ואחוזק בדלא כתיבא מנאי היא. אלוה אלמיה. כמוהב מלרים לין לחמוק לדילהו אחוזק נמי לריכן לחמוק לדילהו אחוזק לדילהו אחוזק לדילהו אחוז

רבינו אשר

הכל שוחטין פרק ראשון ממסכת חולין

א [דף ב׳ ע״א] הכל שוחטין [א] ומטביעין כשרים. [ב] מתני׳ מאי קמ״ל [ג] דאיכא דאמרי מי שחיטה [ד] ומטביעה [ה] מי שחיטה [ו] ומטביעה כשרים [ז] אמר לן דלא. [ח] אמר רב יוחנן [ט] אמר רבי יוסי בן חנינא [י] אמר רבי יוסי בן קיסר [יא] אמר רבי יוסי בן חלפתא [יב] אמר רבי יוסי בן דוסתאי [יג] אמר רבי יוסי בן יעקב [יד] אמר רבי יוסי בן מתיא [טו] אמר רבי יוסי בן מחויא [טז] אמר רבי יוסי בן מחלוף [יז] אמר רבי יוסי בן מחלפי [יח] אמר רבי יוסי בן מחלפא [יט] אמר רבי יוסי בן מחלפתא [כ] אמר רבי יוסי בן מחלפתי [כא] אמר רבי יוסי בן מחלפתא [כב] אמר רבי יוסי בן מחלפתי [כג] אמר רבי יוסי בן מחלפתא [כד] אמר רבי יוסי בן מחלפתי [כה] אמר רבי יוסי בן מחלפתא [כו] אמר רבי יוסי בן מחלפתי [כז] אמר רבי יוסי בן מחלפתא [כח] אמר רבי יוסי בן מחלפתי [כט] אמר רבי יוסי בן מחלפתא [ל] אמר רבי יוסי בן מחלפתי [לא] אמר רבי יוסי בן מחלפתא [לב] אמר רבי יוסי בן מחלפתי [לג] אמר רבי יוסי בן מחלפתא [לד] אמר רבי יוסי בן מחלפתי [לה] אמר רבי יוסי בן מחלפתא [לו] אמר רבי יוסי בן מחלפתי [לז] אמר רבי יוסי בן מחלפתא [לח] אמר רבי יוסי בן מחלפתי [לט] אמר רבי יוסי בן מחלפתא [מ] אמר רבי יוסי בן מחלפתי [מא] אמר רבי יוסי בן מחלפתא [מב] אמר רבי יוסי בן מחלפתי [מג] אמר רבי יוסי בן מחלפתא [מד] אמר רבי יוסי בן מחלפתי [מה] אמר רבי יוסי בן מחלפתא [מו] אמר רבי יוסי בן מחלפתי [מז] אמר רבי יוסי בן מחלפתא [מח] אמר רבי יוסי בן מחלפתי [מט] אמר רבי יוסי בן מחלפתא [נ] אמר רבי יוסי בן מחלפתי [נא] אמר רבי יוסי בן מחלפתא [נב] אמר רבי יוסי בן מחלפתי [נג] אמר רבי יוסי בן מחלפתא [נד] אמר רבי יוסי בן מחלפתי [נה] אמר רבי יוסי בן מחלפתא [נו] אמר רבי יוסי בן מחלפתי [נז] אמר רבי יוסי בן מחלפתא [נח] אמר רבי יוסי בן מחלפתי [נט] אמר רבי יוסי בן מחלפתא [נ״ל] אמר רבי יוסי בן מחלפתי [נא״ל] אמר רבי יוסי בן מחלפתא [נב״ל] אמר רבי יוסי בן מחלפתי [נג״ל] אמר רבי יוסי בן מחלפתא [נד״ל] אמר רבי יוסי בן מחלפתי [נה״ל] אמר רבי יוסי בן מחלפתא [נו״ל] אמר רבי יוסי בן מחלפתי [נז״ל] אמר רבי יוסי בן מחלפתא [נח״ל] אמר רבי יוסי בן מחלפתי [נט״ל

ב יומא

מתני׳ יום הכפורים אסור באכילה ובשתיה ...

גמרא

הלכות שביתה

הלכות עשיית מלאכה

הלכות עבודת יום הכפורים

יורה דעה א הלכות שחיטה

בשם ר"י [א*] רוב מצויין אצל שחיטה מומחים הם ושוחטין לכתחלה וכתב הרא"ש (סי' ה) והגאונים מפרשים משום דאית להו רוב מצויים אצל שחיטה מומחין הם ומוסרין להם לכתחלה לשחוט אע"פ שאין ידוע אם מומחה הוא אם לאו על סמך שיבדקו אחר שחיטה משום דאי ליתיה קמן סמכינן ארוב מצויים אצל שחיטה מומחין הם ושרינן ליה וכן אי אשתלי ואכליה בלא בדיקה לאו איסורא עבד וסמכינן אהרובא הילכך לא חיישינן דילמא אשתלי ומיהו אי איתיה קמן לא סמכינן ארובא ואסור לאכול עד שיבדקנו עכ"ל: **ורש"י** (שם) כתב מומחין הן הילכך לא בעינן למבדקיה וכתב הר"ן (שם ד"ה והיכא) שכן דעת הרז"ה (שם) ושאין דבריו נכונים ואפשר שזהו דעת בעל העיטור (הל' שחיטה כ:) שכתב רבינו (ו.) דכי אמרינן רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם לאו למימרא דלכתחלה מוסרין לו לשחוט אלא לומר שאם שחט אין צריך לבדקו. וכן כתבו במרדכי (סי' מקלה) ובהגהת אשירי (סי' ו) (ד). ולפי זה כי אמרו דנאדו אמורא מאוקיממא דרבינא משום דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם לא נאדו מתחילת דבריו אלא מסוף דבריו דאמר ואם שחט בודקין אותו הוא דנאדו ולדברי הגאונים הוי איפכא דעיקר פלוגתייהו הוי אתחילת דבריו ומיהו גם אסוף דבריו פליגי במקצת לענין אי ליתיה קמן דנשייליה דלרבינא אסור ולדילן מותר משום דרוב מצויים אצל שחיטה מומחין הם: **ונראה** לי שלא כא ר"י אלא לומר שלא נפרש דהא דרוב מצויים אצל שחיטה מומחין הם דוקא בדיעבד דליתא אלא אף לכתחלה נמי מוסרין לו לשחוט ואין הכי נמי דמודה לסברת הגאונים דאי איתיה קמן שיילינן ליה וכן נראה מדברי רבינו שלא כתב סברא שלישית בזה, ולא כרבינו ירוחם (נע"ו אות ה קטן:) שכתב דלדעת ר"י אין צריך לבדקו כששחט. וכתב הרשב"א (ג. ד"ה אמר אביי, תוה"א ב"א ש"א ו., תשובות ח"א סי' תמב) שסברתן של גאונים תורה היא ואין לזוז ממנה. וכן הסכימו הרי"ף (ג:) והרמב"ם (פ"ד ה"ו) והרא"ש (סי' ו) ז"ל. וכן הלכה: **כתוב** בהגור (סי' אלף סג) דמשום דסברא לן דלא סמכינן ארוב מצויים אצל שחיטה מומחין הם אלא בדליתיה קמן נהגו בשאכנו שלא לסמוך על שחיטת אדם אלא אם כן יש לו רשות לשחוט מחכם שבדקו ותקרו בדיני שחיטות ושחט לפנינו שלש עופות עכ"ל (ה): **ונראה** לי דשחט לפנינו שלש עופות הוא לחוש לשאין מוחזקין וכדעת הרא"ש (שם) שיתבאר בסמוך בס"ד אי נמי כדי שיראה החכם אם יודע לכוין מקום השחיטה: **ולענין** שאינם מוחזקים שלא יתעלפו כתב הרא"ש (שם) שמתוך דברי הרי"ף (שם) משמע דדין אחד למומחה ולמוחזק דהיכא דליתיה קמן צריך לבדקו וגם לשאול לו אם נתעלפת והיכא דליתיה קמן שחיטתו כשרה עכ"ל: **וכתב** הרמב"ם בפ"ד (ה"ג) דלכתחלה חייבין לעלפויי אלא שאם שחט אינו בדין עלמו לא כתב שצריך לשואלו וטעמו משום דטעמא דעלפויי משום שהיה הוא וכיון שזה יודע הלכות שחיטה ודאי אלו שהה לא היה מאכילה לו וזהו פירוש לעלפויי לא חייבין ורבינא הוה סבירא ליה דחייבין דילמא יתעלף ויהה כשיעור והוא סבור שלא שהה כשיעור ונדחו דבריו דכיון דנתעלף אינו יודע כמה שהה ואם היה מתעלף היה אוסרה מספק ולפי זה אפילו ידעינן בה שהוא רגיל להתעלף אפשר שמותר לאכול משחיטתו ומטעם זה לא כתבו הפוסקים דין מי שרגיל להתעלף כמו שכתבו דין מי שאינו יודע הלכות שחיטה: **והר"ן** (ד"ה והיכא) כתב שדעת הרי"ף דלעלפויי לא חייבין כלל לא לכתחלה ולא בדיעבד וכן דעת הרשב"א בתורת הבית (אחרון ב"ח ש"ח ו.) דלכתחלה מוסרין לו לשחוט ואין צריך אח"כ לשואלו אם נתעלפת ואפילו איתיה קמן:

דרוב המצויין אצל שחיטה מומחין הן ואפילו שאין יודעין שהן מוחזקין נמי שוחטין דלעלפויי לא חייבין. דפירש רש"י (סוף דף ג') מומחין הן הילכך לא בעינן למיבדקיה עכ"ל וקרוב לומר שכך דעתו דלא אמרינן דבעינן למיבדקיה לאחר שחיטה ואם אינו לפנינו לבדקו אסור לאכול משחיטתו וכן אי אשתלו ואכלוהו איסורא קא עבדי כדאמר רבינא דליתא אלא סומכין על הרוב דמומחין הן אבל מודה רש"י דכשהוא לפנינו צריך לבדקו לכתחלה מקמי שיאכלנו דהך רובא אינו בודאי כיון דאיכא חזקה כנגדו דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת הילכך אין סומכין אהך רובא היכא דאפשר לעמוד עליו ועוד דמיעוט המצוי הוא ששוחטין ואינן יודעין הלכות שחיטה לפי ששכחום דאפילו לא היתה חזקה כנגדו אין סומכין על הרוב כמו בטרפות דסירכא וכדאמר בפ"ק דפסחים (דף ד'.) גבי משכיר בית לחבירו באחרבעה עשר דלא אזלינן בתר חזקה אי איתיה קמן ואפשר למישייליה הילכך נראה דאף רש"י מודה דאם הוא לפנינו אין לאכול משחיטתו עד שיבדקוהו אבל הב"י כתב דלרש"י אפילו הוא לפנינו לא צריך למיבדקיה וכדעת הרז"ה. וכך היא דעת הרא"ש בספר בדק הבית (ב"א ש"ח ה:) דאפילו איתיה קמן לא בעי בדיקה כלל אלא ממדת חסידות ודעת הפוסקים אינו כן אלא אסור לאכול משחיטתו כיון שהוא לפנינו עד שיבדקוהו: **כתב** הרא"ן סימן ר"ה (דף מ"ו ע"ד, לפנינו דף קא:) דנראה לי דאף רבינא לא אמר דאם שחט בודקין אותו אלא כשהוא לפנינו אבל אם אינו לפנינו ולא מצינן למירדף בתריה ולמיבדקיה אף רבינא מודה דסמכינן ארוב מצויין אצל שחיטה מומחין וע"ש ולפי זה לדידן כשאינו לפנינו אוכלין משחיטתו אפילו מצינן למירדף אבתריה דסמכינן על הרוב ולא מטרחינן למירדף אבתריה ☜ והכי נקטינן: **כתב** הרא"ש (סי' ה) וז"ל רוב המצויין אצל שחיטה מומחין הן פירש ר"י ושוחט אף לכתחלה וכו' והגאונים מפרשים רוב המצויין אצל שחיטה מומחין הן ומוסרין להן לכתחלה לשחוט על סמך שיבדקו אחר השחיטה משום דאי ליתיה קמן סמכינן על הרוב וכו' וקשה לי להאי פירושא דאמאי לא מוקי מתניתין כרבינא וכו' עכ"ל משמע דלהאי פירושא דגאונים קשיא ליה הא אבל לפירוש ר"י לא קשה אם כן בעל כרחך דלר"י אין צריך לבדקו אפילו הוא לפנינו דאם היה צריך לבדקו אף לפירוש ר"י הוה קשיא הך קושיא ועוד דאם היה צריך לבדקו לפירוש ר"י למה לו להרא"ש להביא פירוש ר"י ופירוש הגאונים כיון דליכא נפקותא ביניהו לענין דינא דלתרתי פירושי שוחטין לכתחלה ואי איתיה קמן צריך למיבדקיה ואי ליתיה קמן סומכין על החזקה אלא ודאי דלפירוש ר"י אפילו איתיה קמן אין צריך למיבדקיה וכדעת הרז"ה וכך הבין ה"ר ירוחם עיין עליו אבל דברי ב"י נכונים בעיני דלא כא ר"י אלא לומר שלא נפרש הא דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין דיעבד דוקא הוא דליתא אלא אף לכתחלה נמי מוסרין לו לשחוט ואין הכי נמי דמודה שכתבו הגאונים דבאיתיה קמן שיילינן ליה ומה שכתב הרא"ש וק"ל להאי פירושא אפירוש ר"י נמי קאי ולא קאמר להאי פירושא אלא לאפוקי מפירוש רש"י ובעל העיטור דלדידהו דלכתחלה אין מוסרין להם לשחוט לא קשיא כלל ומה שהביא פירוש ר"י ופירוש הגאונים אע"ג דליכא נפקותא לענין דינא היינו טעמא דבפירוש ר"י הוכיח בראיה דאין לפרש דבדיעבד דוקא הוא דכשרה השחיטה וכו' דזה אינו מפורש בפירוש

דרכי משה

(ד) וכן כתב באגור (סי' אלף סג) בשם אור זרוע (ח"א סי' שסז נא ע"ד) וכן משמע מתוך השאילתות פרשת בהעלותך (שאילתא קכד):

(ה) משמע דאינו מחלק בין לסמוך עליו ובין שהוא עצמו ישחוט וסבירא ליה דאין לסמוך עליו עד שידעינן שנטל רשות ולכן נשתרבב המנהג שמקצת בני אדם לוקחים כתב מאיזה מומחה שהם מומחים בהלכות שחיטה ואין המנהג כן בזמן הזה אלא כל הבא לשחוט אנו מוסרין לו לכתחלה לשחוט ואין חוששין שמא לא נטל קבלה בפני חכם ואפשר דאנו סומכין אדברי התוספות והאשיר"י והטור והר"ן ושאר גאונים שכתבו כולן שסומכין ארובא אפילו לכתחלה ובספר בית יוסף פסק ג"כ דהכי הלכתא ועוד נראה לי דאפילו לדברי האור זרוע (סי' שסז) בזמן הזה דנוהגין דאין אדם שוחט אלא אם כן נטל קבלה בודאי סמכינן ארובא אפילו לכתחלה דלא שכיח

חדושי הגהות

א [א*] בתוספות שלפנינו ליתא בשם ר"י רק התוספות נסתמא כתבו כן מיהו לפי מה שכתב הרא"ש כן בשם הר"י (וכפי הגהת מעדני יום טוב (אות ג)) מתליו נתוודע שהתוספות שכתבו כן הוא הר"י בעצמו ועיין במהרש"א מה שכתב על רש"י (ג:) ד"ה מומחין הן:

רבינו נסים הכל שוחטין פרק ראשון חולין

שחיטתו כשרה. הכל בתחלה לא שמיה לא שמיה לא ידע: **גמ'** מן בתרא הוא לא שמיה יפה הוה לא ידע: אמר רב דימי אמר רב אמי אמר רב אסי מנין לשחיטה שלא יהא אדם אוכל בלא ברכה ת"ל ה' אלהיך

והיתר האריך שם דין ב' ח"כ ודאי ראוי להתמיר באיסורא דאוריתא כל זמן שלא נתבטל אבל ודאי אם נתבטל אפילו פרי קטן מותר כיון דבלא"ה יש אומרים דכל פרי אפילו הוא קטן הוא ששים נגד התולע וכמו שיתבאר בסעיף ט': **כ) ופעמים נמצא בפרי כו'.** ל"ע מ"ש מהא דכתב המחבר דבתולעים הנמצאים בפולים ואפונים תחת הקליפה והקליפה משמרת עליהם מבחוץ דמותרים כיון שמונחים במקום לר ולא ריחשו ופתח הרב כוותיה וכן בתשובת הרשב"א שם משמע להדיא דלא כתב דין זה אלא לפברתו דלא בעינן ריחש מיהו יש לישב דהרב כתב כן לפי מ"ש בתורת חטאת (כלל מו דין ג') דאף בפולים יש להתמיר ליטלו משם כל זמן שלא נתבטל ומה שפתח כדברי המחבר היינו לענין דינא ונפקא מינה שאינו אוסר דברי המחבר בפתח ואח"כ דברי הרב בפתח וגרלה דלא דקדק כאשר כתבתי:

(סעיף ז) **כא) פרי שהתליע כו'.** אפילו לא ידעינן שדרכו להתליע במחובר כיון שהוא מומלע לפנינו ואיכא לספוקי דבמחובר התליע אמור ולדעת הרב בהג"ה ס"ס ד' ל"ל דהיינו באינו נקוב לחוץ דאי בנקוב לחוץ דאי התליע בתלוש אסור ופשוט הוא: (סעיף ח) **כב) כל מיני פירות שדרכן להתליע כשהם מחוברים כו'.** ובאשר"י (פס"ט סי' נג) ורשב"א (תוה"א ב"ג ש"ג פד.) איתא דפולים ועדשים וקטניות דרכן להתליע במחובר מיהו בשעריס (מדורא סי' מו) ומרדכי (חולין סי' תרמד) ובדברי מהרא"י בהגהת שערי דורא (סי' מו ס"ק ד) איתא דקטניות וכיוצא בהן אין דרכן להתליע אלא בתלוש וגרלה דעל זה סמכו האידנא שאין נוהגין לברור הקטניות אפילו תוך שנתן רק נותנין בקדרה לוגמא ושופכים כל מה שעולה למעלה והנשאר מבשלין ברותחין אף שפסק בתורת חטאת שם דין ז' שיש לברור אותן על השלחן וגם מהרש"ל באיסור והיתר שלו (מכוונת שם ס"ק ג) ובפרק אלו טרפות סימן ק' המחבר יותר לברור כל אחד ואחד בפני עצמו דוקא והעולם מקילין בזה ואפשר נמי שהאידנא אין דרכן להתליע במחובר וכתב"ש בתורת חטאת שם דלבר זה משתנה לפי המקום והזמן והמחבר בזה תלה עליו ברכה: **כג) ומכל מקום צריך לבדקן להשליך כו'.** כלומר באותן שדרכן להתליע נהי דא"ל לבדוק בפנים כיון שאינו י"ב חודש ונרקב התולעת שבאוכן והוי כעפרא בעלמא מכל מקום צריך לבדקן להשליך המולעים הנמצאים ביניהם באותן אבל אותן פירות שאין דרכן להתליע כלל ודאי אין צריך בדיקה כלל אפילו מבחוץ (ועיין בהרב המגיד פ"ב (מאכ"א הע"ו) ד"ה אם שהה):

ביאור הגר"א

[יח] **אבל הנמצאים כו'.** כמו קישות כו'. שם: [יט] **תולעים הגדלים כו'.** כמ"ש בברכות מ' עמוד ב' נדרים נ"ה עמוד ב' מירבא רבו כו': [כ] **ופעמים כו'.** כן כתב הרשב"א וס"ל דלא בענין ריחש כמ"ש בסימן ער"ה דלא כדעת תוספות ורא"ש ושלחן ערוך: [כא] **שמתחיל כו'.** כמו ביצה שנמצא דם בחלמון שאסור כאלו כבר נתרקמה וכן עכבר שחציו בשר הנוגע בבשר טמא וכל שכן לענין איסור כמ"ש בפרק א' דיום טוב (ד' עמוד א') אפושי כו'. שם: [כב] (ליקוט) **פרי כו'.** עיין רש"י נ"ח עמוד ב' ד"ה הני כו' ומשמע דוקא שהתליעו אבל מסתמא אין חוששין ול"נ דאם כן הוי ליה למימר הני פירי כו' ומ"ש תמרי דנקט ועוד הא סתמא קאמר הני תמרי דכדא אלא משום דהתלעה מצויה בהן ואף על פי שהוא מיעוט דלמיעוט המצוי חוששין כמו בבדיקת הריאה וז"ש בסעיף ח' כל כו'. תורת הבית פ' ב' ועיין בסעיף ח' בהג"ה דהוי כו' (עד כאן): [כג] **כל כו' מתוכו.** דאין צריך פירש: [כד] (ליקוט) **ואם שהה כו' ואף כו'.** אבל לאכלן בלא בישול מותר ולא חיישינן שמא פירשו וחזרו לחורן שזה אינו מצוי וכמ"ש שם ס"ז עמוד א' אי הכי במנא כו' ואי איתא ליחוש שמא פירש אדופנא מאבראי וחזר אלא דאין חוששין שיפרוש ממקום רביתיה ויחזור. תורת הבית (עד כאן): [כה] **ומכל מקום צריך כו'.** כל זה לשון הרא"ש וטור:

חידושי רע"ק

פד ח) אם יש שם מילבי"ן קטנים. נתנו בית יהודה סימן (נ"ו) [נ"ו] כתב ז"ל הגע בעצמך אם נמצא מילבי"ן ואחר כך אפילו אם לא יתלע עוד וכי שרי עכ"ל:

באר היטב

(יד) **ריחשו.** כתב הש"ך מיהו נראה דכל זמן שהפרי לא נתבשל יש ליטול התולע ממנו כיון שהרשב"א והר"ן ור"י אוסרים אפילו במקום צר וא"כ ודאי ראוי להחמיר באיסור דאורייתא אבל ודאי אם נתבשל אפילו פרי קטן מותר כיון דבלא"ה י"א דכל פרי אפילו הוא קטן הוא ששים נגד התולע. וט"ז כתב לענין הלכה ודאי קי"ל להחמיר אף בנמצאין תוך הקליפה אבל אין אוסרין התבשיל משום טעם היבחושין האלו אבל כל שיש חשש שבתוך התבשיל יאכל היבחושין עצמן ודאי יש להחמיר עכ"ל: (טו) **עצמו.** כתב הש"ך דצ"ע דהא כתב המחבר דתולעים הנמצאים בפולין תחת הקליפה מותרין כיון שמונחים במקום צר ולא ריחשו וסתם הרב כוותיה וכאן אוסר ואפשר ליישב דהרב כתב כן לפי מ"ש בתורת חטאת דאף בפולין יש להחמיר ליטלו משם כל זמן שלא נתבשל וזה שסתם כדברי המחבר היינו לענין דינא ונ"מ שאינו אוסר התבשיל (ועיין מ"ש בס"ק י"ד בשם הט"ז דאם יש לחוש שיאכל היבחושין עצמן דיש להחמיר): (טז) **ידוע.** כתב הש"ך אפילו לא ידעינן שדרכו להתליע במחובר כיון שהוא מותלע לפנינו אסור ולדעת רמ"א סוף סעיף ד' צ"ל דהיינו באינו נקוב לחוץ דאי בנקוב לחוץ אפילו התליע בתלוש אסור [וכמ"ש הר"ב בס"ד] ופשוט הוא: (יז) **מחוברים.** כתב הש"ך דבאשר"י ורשב"א איתא דפולין ועדשים וקטניות דרכן להתליע במחובר

(יא) הואיל ואין מברכין כו'. דמכל מקום מחובר לקרקע מקרי ואית בהו משום הטורף על האדרן: (סעיף ח) **(יב)** א) **כל מיני פירות שדרכם להתליע במחובר כו'.** ה) משמע אבל כל דהוי אחר שפירשו ונמצא דהוי אפילו בשל תורה כמ"ש בית יוסף (קלה. ד"ה כתב הרשב"א עכו) בשם הרשב"א (תוה"ק ב"ג ש"ג פג:) גבי עכו ובשל תוך י"ב חודש ועיין מ"ש בסעיף ט':

כל זמן שלא (יד) ריחשו יג [יח] אבל הנמצאים בשרביטים אסורים שיש להם מקום לרחוש:

הגה [יט] תולעים יד הגדלים בכמיהין ופטריות דינן כמו בשאר פירות ולא אמרינן דלא תשיבי מחובר לקרקע (יא) הואיל ואין מברכין עליהם פרי האדמה (ד"ע ולאפוקי או"ה) **כ)** [כ] ופעמים נמצא בפרי כמין נקודה שחורה והוא מקום [כא] שמתחיל התולעת להתרקם ולריך ליטלו משם בעומק דאסור כמו התולעת (טו) עצמו (תשובת הרשב"א סימן ער"ה):

ז **כא)** [כב] יד פרי שהתליע ואין (טז) ידוע אם במחובר אם בתלוש אסור: ח **(יב) כב)** [כג] טו כל מיני פירות שדרכן להתליע כשהם (יז) (ה) מחוברים לא יאכל עד שיבדוק הפרי מתוכו שמא יש בו תולעת [כד] ואם שהה הפרי [כה] אחר שנעקר שנים עשר חדש אוכל בלא בדיקה שכל בריה שאין בה עצם טז אינו מתקיים שנים עשר חדש כג) [כה] טז ומכל מקום צריך לבדקן (יח) להשליך התולעים

דגול מרבבה

[כב] **אחר שנעקר י"ב חודש אוכל בלא בדיקה.** ובשנה מעוברת עיין סימן נ"ז בש"ך ס"ק מ"ג ונלע"ד דק"ו כאן שהוזכר בגמרא לשון שמא דקאמר מריסר ירחי שמא ולא כפרי חדש שם בס"ק מ"ג:

גליון מהרש"א

יד **הגדלים בכמיהין ופטריות.** כמהות יבישים לא אכל הרש"ל מטעם חשש תולעים ופרי חדש כתב שומר נפשו ירחק מהם מחשש סכנת שגעון ועיין ט"ז ס"ק י"ד:

טו **יבשים כגון רוזיני"ן.** כתוב בספר בית הילל ודאיתי אנשי מעשה שלא אכלו רוזיינין מאלינוש ואורז:

טז **אינו מתקיים י"ב חודש.** עיין סעיף י"ב לקמן ועיין מ"ש בגליון סעיף זה על תיבות בקדרת מים רותחים:

הגהות והערות

ה) **מדברי הט"ז** משמע דפירות שאין דרכן להתליע במחובר רק בתלוש אין צריך בדיקה כלל, ולא ירדתי לסוף

באר היטב

מיהו בשאר פוסקים איתא דקטניות וכיוצא בהן אין דרכן להתליע אלא בתלוש ונראה דע"ד סמכו האידנא שאין נוהגין לברור הקטניות-אפילו תוך שנתן רק נותנין אותן בקדרה צוננת ושופכין כל מה שעולה למעלה והנשאר מבשלין ברותחין אף שפסק מהרש"ל שיברור כל אחד ואחד בפני עצמו דוקא והעולם מקילין בזה ואפשר נמי שהאידנא אין דרכן להתליע במחובר דדבר זה משתנה לפי המקום והזמן והמחמיר בזה תבא עליו ברכה ובט"ז כתב מדברי המחבר משמע דבדבר שאין דרכו להתליע אלא בתלוש א"צ בדיקה וע"כ אין חיוב בדיקה בקמח או בפירות יבשים כגון רוזיינ"י וכיוצא בהם אם יש שם מילווי"ן קטנים דאין שם איסור אלא לאחר שפירשו דהוי ספק ספיקא ובספק ספיקא מותר אפילו בשל תורה עכ"ל ובודאי דלכתחלה צריך בדיקה ולא הוי ספק ספיקא מאחר שהוחזק בכך מיהו אם עבר ובישלן דהוי עוד ספק שמא נימוח ונתבשל מותר ועיין בש"ך ס"ק ל"א. [ומ"מ הכל משתנה לפי המקום ולפי הזמן שיש שנים שמתליעין ויש שאין מתליעין לפיכך בעל נפש יחוש לעצמו שלא יבוא להכשל באיסור דאורייתא וכ"כ בית הילל וראיתי אנשי מעשה שלא נהגו לאכול רזיינ"ן ולא מאלינ"ש ואורז ע"ש]: (יח) **להשליך.** כלומר באותן שדרכן להתליע נהי דא"צ לבדקן בפנים כיון ששהו י"ב חודש ונרקב התולעת שבתוכן והוי כעפרא בעלמא מ"מ צריך לבודקן להשליך התולעים הנמצאים ביניהם בחוץ אבל אותן פירות שאין דרכן להתליע כלל ודאי א"צ בדיקה כלל אפילו מבחוץ:

פתחי תשובה

(ה) **מחוברים.** עיין נתר היטב [מ"ש ובנו"] כתב מדברי המחבר משמע כו' וטלמי דלכתחלה. ועיין בתשובות מהם סופר סימן ע"ז שרב אחד המתיר על עצמו שלא למכור בחנות שלו פירות יבשים של אשתקד דימות המולך מאחר שבימי הקיץ מסיון ואילך הומקו בגידול מילווע"ן וכל בריה שאין לה עצם אינו מי שהה חדשים אבל מתקייס י"ב חודש כמ"ש הפרי חדש ס"ק כ"ג. וא"כ אותן מילווען שנתהוו בסיון ממיס בתשון ועדיין אסורים עד סיון הבא עד שעבר להם י"ב חודש ואין להם בדיקה כיון שמתו ואינם רוחשים עוד. והוא ז"ל הביב לו דמעיקר הדין א"ל להתיר בזה כי הרמב"ם פ"ב מהלכות מאכלות אסורות הלכה ט"ו כתב דמחובר מתולעים בתלוש שפירשו ומתוכר אפילו לא פירשו לא הוצרך בדיקה אלא בתותן המתליעים במחובר אבל אותן המתליעים בתלוש לא הזכיר בדיקה אפילו לכתחלה ואפילו להמתירין זה היינו בדאפשר למינדע אסור לאכול אבל בדיקה כיון דאפשר לעמוד עליו אבל היכא דא"א לעמוד עליו כמו גידון דידן שבכר מת הרחמן אחר שהה חדשים וא"ל לבודקן אין לאסור לאחר שיבדקו אם ירמתו הטבע לתקן מה לאפשר שהם יש עליו תולעים ומילווע"ן ממיס יאורו אע"פ שאין זה תיקון גמור דא"כ אפילו במילווע"ן מיס נמי טורח בדיקה זו למה ירחצו במיס אבל על כרחך אין זה תיקון בעות מ"מ הכל אחר ו' חדשים דא"ל בבדיקה ממרוב לעשות האפשרי אבל אין לאסור לרבים מ"מ הא ולמי הפרוש והמסיד לא יאכלו שוב דבר הצריך בדיקה לעולם ושאר עמא דארעא האוכלים בבדיקה עכ"פ מה עוב אם ישאכו ידיהם בתופן שאלתנו דהיינו מימי כפליו ואילך לא יאכלו יבשים מבל אשתקד שבבר מת הרחמן שמימי סיון אבל לאסור לרבים מה שבבר נהגו להתיר אין לנו ע"ש] ומ"ש בשם בית הילל דאמרי מעשה כו' עיין בשמלת יעב"ץ ח"ב סימן קכ"ד שבתב דאורז יש לו ג"כ תקנה בבדיקה ע"י חימוס ולאות עין יפה ומבדקי נמי בשמשא אז ע"י כלי וכוכית מגדיל הרחמן והמחמיר יחמיר לעצמו אבל אין להורות איסור לאחרים ע"ש:

משבצות זהב

(יא) **הואיל.** עיין ע"ז. כתב רש"ל פרק אלו טריפות (פימן ק) שרחוי לכל ירא שמים שלא לאכול הכמיהין ימיטים שאי אפשר בבדיקה, ופרי חדש אות י"ט כתב עוד טעם משום סכנה שאדם נחש מועל עליהם עיין סימן קי"ו (סעיף ג) ומעשה היה ומתו כמה אנשים רחמנא ליצלן. ומית הלל (פ"ק ג) כתב אנשי מעשה אין אוכלין רגזינק"ש ומאליג"ש ואורז. כתב המנחת יעקב כלל מ"ו אות ג' כלים שגדילים בתוכן או בעלים אי אפשרי אבל אותן המתליעים בתוכן אינם בדיקה אפילו לכתחלה ואפילו להמתירין זה היינו בדאפשר למינדע אסור לאכול אבל בדיקה כיון דאפשר לעמוד עליו אבל היכא דא"ל לעמוד עליו כמו גידון דידן שבבר מת אין להורות איסור לאחרים ע"ש:

(יב) **כל.** כתב הע"ז אותן שאין דרכן להתליע בתחלוע בתחלוע בתחלוע אבל אם עבר ובישלן אין צריך בדיקה היינו כשידוע שיש שם תולעים צריך מים לוגנין ואחר כך לוחתין, אבל בספק אם התליעו בתלוש אין צריך בדיקה דהוה ספק ספיקא, ואף דכל היכא דאיכא לברורי בקל מברירינן (סימן קי ס"ך דיני ס"ס ס"ק לה) יש לומר לעיין נגד הש"ס הוה קלא טירחא. ועיין בתורת הבית הארוך (כ"ג ס"ג פד.) ובקצר (שם פג.) יראה לבאורה כן דבידוע שהתליעו הוא דצריך בדיקה. ואדרבה המעיין בתרומת הדשן סימן קע"ו יראה כן דבספק התליעו בתלוש שיש להקל מטעם ספק ספיקא שמא אין שם תולע ושמא לא פירשו, אמנם בתורת חטאת חטאת שם דין ו' לא משמע כן ושם בלאו הכי הלשון צריך עיון. והכנסת הגדולה בהגהות הבית יוסף אות מ"ז העתיק דברי הע"ז להלכה. ולדינא הכל לפי הזמן וכל שומר נפשו יש לבדוק, ועיין מה שבתבתי בחות (ח"ו) [ו"ט]:

שפתי דעת

אי סובר דבעינן דוקא ריחש בתוכו עיין מנחת יעקב כלל מ"ו אות ד' שהביא רש"י דחולין [דף] ס"ז [עמוד] ב' ד"ה באיביה שכתב שמהלכת בתוכה משמע דוקא הולכת בתוכה ובנקודות הכסף הרגיש בזה: **כ) ופעמים.** עיין ש"ך דמה שלא הגיה הר"ב לעיל דסובר עיקר לדינא דאין אסורים כל זמן שלא ריחשו, ולהתיר התולע הוא דאוסר דאין כל כך קפידא מה שאין כן התבשיל שרי, ומשום הכי כתב הר"ב דיש ליטול בעומק ולהשליך התולע. ואף שהר"ב כתב לקמן (בסעיף ט) כי אין לך פרי שאין ששים מכל מקום נפקא מינה אף להר"ב היכא שיש הרבה תולעים בפירי אחד שאין ששים אפילו הכי כל שלא ריחש אין לאסור התבשיל: **כא) פרי.** עיין ש"ך. והכלל כל דבר שדרכו להתליע במחובר אפילו לא ידעינן שהתליע אסור לאכול בלא בדיקה כמבואר סעיף ח', ואי אין דרכו להתליע במחובר אלא בתלוש מותר דתולין במצוי, אלא מיירי מין שאין ידוע אם דרכו להתליע בתלוש או במחובר הלכך אזלינן להחמיר בספק השקול מן התורה. וכתב הש"ך דמיירי באין חורו לחוץ דאם לא כן בלאו הכי אסור מספק אף בתלוש שמא פירש, ומיהו [אף] בפרי קטן אפשר דהוה ספק ספיקא דפלוגתא, אלא באות ל' משמע דסובר בפרי קטן חורו לחוץ לא הוה ספק ספיקא, ומיהו בספק התליע במחובר דאסור דוקא שלא עבר י"ב חדש, ובנמצא התולע חי ששה חדשים סגי דכל בריה שאין בה עצם אין חי [אלא] ששה חדשים כדבעינן למימר לקמן באות כ"ד דאין מתקיים י"ב חדש היינו דנעשה עפרא בעלמא והיינו במתה יע"ש: **כב) כל.** עיין ש"ך. אמנם האידנא מחמירין ודאי ובוררין קטניות על השולחן כל אחד בפני עצמו והמנוקבין משליכין והשלימין מבשלין כיון שאין ריעותא לפנינו דאי הוה ביה תולע היה ניכר בחוץ על זה אנו סומכין עכשיו, והטעם שאנו מחזיקין אותן בחזקת מתולעים, והכל משתנה לפי המקום והזמן, ומיהו פלוים"ן אנו חוטכין לשנים ורואין אם אין שם תולע, ונראה הטעם בקטנית ניכר שחור בחוץ אי יש תולע מה שאין כן פלוים"ן אי אפשר להכיר בחוץ, ועוד טעם שמא יהיה נקובה הגרעין ואם אין נקוב הגרעין לא חיישינן שמא יש תולע תוך הגרעין כי היה ניכר. ומיהו אותן פלוים"ן שעברו עליהם י"ב חדש יראה דיש לסמוך אבדיקת חוץ, ועיין מה שאכתוב לקמן (ס"ק כו): **כג) ומ"מ.** עיין ש"ך. ויראה מדבריו דכל שדרכו להתליע בתלוש צריך בדיקה המוזכרת מים צוננין ואחר כך מים רותחין מיד דלא כט"ז אות י"ב שהיקל בספיקן, אבל באין דרכן כלל להתליע אז אין צריך שום בדיקה, ומה שהראה מקום להמגיד משנה פרק ב' איני יודע דהמגיד משנה כתב דמהרמב"ם משמע דדרכן להתליע בתלוש אין צריך שום בדיקה כמו שכתב הש"ך באות כ"ו ושם יבואר. ודע שמה שכתב המחבר ישליך התולעים ומכל מקום יש לתמוה דהא עבר ובישל תוך י"ב חדש צריך על כל פנים בדיקה כמו שכתב הרשב"א והמחבר, ואפילו לאחר י"ב חדש צריך בדיקה קלה דהיינו שיתנם במים לוגנין ואחר כך ברותחין, ואיך כתב דאותן פירות שאין דרכן להתליע [במחובר] שאין צריך בדיקה כלל, ועיינתי במנחת יעקב כלל מ"ו אות י"ד הרגיש בזה קצת. ולישב זה אומר דאותן שדרכן להתליע במחובר ואלו אם עבר ובישל בודק אם אפשר דספק שמא נימוחו לא הוה ספק השקול, מה שאין כן כאן בתלוש דהוה ספק ספיקא גמור שמא לא יש ושמא לא פירשו. ומה שכתב המחבר דמכל מקום אף לאחר י"ב חדש צריך בדיקה היינו כשידוע שיש שם מתולעים צריך מים לוגנין ואחר כך רותחין, אבל בספק אם התליעו בתלוש אין צריך בדיקה דהוה ספק ספיקא, ואף דכל היכא דאיכא לברורי בקל מברירינן (סימן קי ס"ך דיני ס"ס ס"ק לה) יש לומר לעיין נגד הש"ס הוה קלא טירחא. ועיין בתורת הבית הארוך (כ"ג ס"ג פד.) ובקצר (שם פג.) יראה לבאורה כן דבידוע שהתליעו הוא דצריך בדיקה. ואדרבה המעיין בתרומת הדשן סימן קע"ו יראה כן דבספק התליעו בתלוש שיש להקל מטעם ספק ספיקא שמא אין שם תולע ושמא לא פירשו, אמנם בתורת חטאת חטאת שם דין ו' לא משמע כן ושם בלאו הכי הלשון צריך עיון. והכנסת הגדולה בהגהות הבית יוסף אות מ"ז העתיק דברי הע"ז להלכה. ולדינא הכל לפי הזמן וכל שומר נפשו יש לבדוק, ועיין מה שבתבתי בחות (ח"ו) [ו"ט]:

הגהות והערות

דעתו דהלא מבואר מדברי הטור והרא"ש ושאר פוסקים דאף משום תולעים הגדילים בתלוש דהיינו לאחר שנים עשר חודש צריך בדיקה, דהיינו בדיקה דמים צוננים ורותחים כיון שדרכן בכך ודוקא עבר ובישל כתב הרשב"א להתיר אבל לכתחילה בעי בדיקה וצ"ע. (מנחת יעקב כלל מו ס"ק יד):

באר הגולה

[ב] פירוש כיון שפירשו אע"פ שלא נכרשו אלא בתלוש אסורין:

יז שם פירוש שאין כל המתולעים עולין למעלה וכתב הר"ן שאין הפירות המתלעיעים נמחוכר כפין כמו אותן שמתליעין בתלוש לכן הן תקנתא לא קניא תוך י"ב חדש:

יח טור בשם הרשב"א:

גליון מהרש"א

יז **הבא לבשל לאחר י"ב חדש.** ובשנה מעוברת אחר י"ג חדשים כה"ג ולהפרי חדש כל מקום שנאמר בפירוש י"ב חודש גם בשנה מעוברת כן ועיין סימן פ"א סעיף ז' בהגה"ה ועיין סימן נ"ז ש"ך ס"ק מ"ג:

יח **בקדרת מים רותחים.** הרוצה לאכול קטניות בלי חשש יניחם במים רותחין וימתין ששה חדשים שכל תולעת מת שעבר עליו ששה חדשים נעשה עפר ואי משום שיגדל בתלוש כיון שהונחו ברותחין שוב אין גדל בהם תולעת. פר"ח. פעטערזילע שקורין אותו פייעטרזקי וכן קאפער יש לחובטו על בגד שחור ויראו התולעים:

יט **אם אין בו ריעותא מבחוץ.** ופלומי"ן יבישים צריך לחתוך לראות בפנים.

באר היטב:

כ **כי יש כו' להקל בזה.** עיין ש"ך ס"ק ל"ה:

הגהות והערות

ז) המעיין בחורת הבית הארוך להרשב"א ובחידושיו לא ימצא מקום מורה דסבירא ליה דלאחר שנים עשר חודש לא יאכלם בלא בדיקה (כנסת הגדולה בהגהת הטור אות יג), עיין שם שהאריך בזה:

ז] צ"ע שהרי כתב הש"ך בשמו סי' נ [ס"ק ג] דשאני זאב דיש בפנינו דבר לתלות בו, אלא היה לו לכתוב דהוי כנאבדה הריאה [סי' לט ס"ב]. (חכמת אדם כלל לח סי' כב):

גם **וירחשו במים כו' או ע"ג כו'.** הוא לשון הרא"ש (סי' ג) והטור וחזלי לטעמייהו דסבירא להו פירשה ממה מותרת וגם הממחבר סובר כן כמ"ש בס"ק י"ב ע"ש והא דלא מהני כשנותנים אותן ברותחים משום דימותו ולא יצאו היינו משום דלא בריר לן שימותו מיד כולם אלא יצאו ממיים אבל כשנתנם ממחלה בלוגיים אם כן כל המנוקבים יצאו למעלה א"כ אף דאיכא למיחש שמא נשארו קצת שלא עלו למעלה ותולעים בתוכן מ"מ יש לסמוך בכהאי גוונא דימותו מיד ולא יפרשו כלל ודברי הב"ח בסעיף י"א דחוקים בזה ע"ש גם דברי הפרישה בסעיף ט"ז מגומגמים בזה ע"ש ובפרט מ"ש ועוד דחיישינן שמא יש ביניהם שפירשו וחזרו דהא הטור והממחבר בס"ס ד' ס"ל דלא חיישינן להכי אלא הכרור כמו שכתבתי מיהו מדברי ספר התרומה (סי' לה ד"ה פסק) הובא בטעמים (שם) ומרדכי (שם) ומדברי הסמ"ג לאוין קל"ג דף מ"ד ע"א משמע להדיא דא"ל אלא מים רותחים לגד משום דימותו מיד וכ"כ הר"ן (יט ריש ע"ב) בהדיא והבית יוסף לא הביאם:

כה) הלכך הבא לבשל לאחר י"ב חודש כו'. אבל תוך י"ב חודש לא מהני תקנתא דשמא לא יעלו כל המתולעים למעלה ויאסרו מיד שיתנם בכשיל אפילו לא פירשו כיון שדרכן להתליע בממחבר והר"ן כתב שאותן שהתליעו בממחבר אין נוהגין שלפין למעלה כמו אותם שמתליעים בתלוש: **כו) לאחר** י"ב חודש כו'. והרב המגיד (שם) כתב שמדברי הרשב"א והרמב"ם (חולין נח:) נראה דלאחר י"ב חודש א"ל שום בדיקה דלא חיישינן שמא יפרשו בשעת הבישול ע"ש והבית יוסף לא הביאו ז) ונאמת ל"ע על הרב המגיד שבדברי הרשב"א בחורת הבית הקצר סוף שער ג' בבית ג' מוכח להדיא דס"ל דאף לאחר י"ב חודש צריך תקון זה ע"ש ומביאו בי"ד (קלה ריש ע"א): **כז) פירות שהתליעו כו'.** והתרש"ל בחיסור והיתר שלו (מכוונות סי' מו ס"ק ו) ובספרו שם סימן קכ"ה פסק דדוקא בקטניות ופולין וכיוצא בהן מהני תקון זה אבל בפירות שיש להם גרעינים מבפנים לא דאפילו בתלוש חיישינן שמא פירשו ע"ג הגרעינים הלכך לא מהני תקנתא דשמא לא יעלו כל המתולעים למעלה ויאסרו מיד שיתנם בכשיל כדעת הממחבר וכ"מ מדברי הרא"ש (שם) והטור להדיא ע"ש וכן מבואר בר"ן (שם) והיינו דלא לשממיט חד מהפוסקים לפלוגי בהכי ועוד דאיכא פסיקי טובא ודוק ועיין בפרישה סעיף ו' (אות ז) ודו"ק: **כח) דהוי מיעוט דשכיח.** וכל שמלוי אין סומכין על בדיקת הרוב ודומה לבדיקת הריאה בר"ס ל"ט שהוא מיעוט המצוי ואין סומכין המקצת על בדיקת הרוב כ"כ הרשב"א שם: [סעיף ט] **כט) אם יכול לבדוק כו'.** ז"ל הרשב"א (קצר שם פג:) אם יכול לבדוק בודק ואם לאו יראה לי שמותר הא למה הדבר דומה לבא זאב ז) ונטל בני מעייה של בהמה (חולין נ.) דמעמידים אותה בחזקת היתר (וכדלעיל סי' ל"ו ס"ה) ועוד שהרי יש כאן שתי ספיקות ספק היה שם רחש או לא ואם"ל היה שמא נמוח ונתבטל ואע"פ שאמרו בריה היה בטלה (וכדלקמן סימן ק') לא אמרו אלא בריה שלימה אבל מחויה בטילה ולפיכך כל שיש בה שני ספיקות אפילו באיסור תורה הולכין בו להקל עכ"ל וכתב האיסור והיתר המרוך שם (כלל מא) סוף דין ג' והיינו שלא הוחזקו פירות בשמה אבל פרטיים במדינה שהוחזקו בכך הוי ולאי ולא ספק עכ"ל וכן נראה מדברי מהר"ם מלובלין בתשובה סימן כ"ז ע"ש:

ביאור הגר"א

[כח] **בחוץ.** כיון שפירש: [כח] **או כו'.** בעיא שם כנ"ל: [כח] **וירחשו.** אזיל לשיטתו כנ"ל סעיף ד': [כט] **או בדופני.** כנ"ל ס"ה: [ל] **המתולעים כו'.** אבל בתוך י"ב חודש לא מהני דשני רחשים הן אחד קטן הגדל במחובר ואחד גדול הגדל בתלוש ונוקב וירוד והמנוקבים עולין למעלה מה שאין כן אותו שגדל במחובר שאינו נוקב. תורת הבית. ועוד דאין כולם עולין למעלה וז"ש ואחר כך יתנם בקדירה כו' וזה לא מהני בתוך י"ב חודש דאין צריך פירש וכמו שכתב הרשב"א בחידושיו דאין עולין למעלה אלא המוכנים לפרוש ורותחים לבד לא מהני דשמא יצאו מיד מחיים אבל עכשיו אותן שלא עלו למעלה לא יפרשו מיד כנ"ל: [לא] **ולא מהני כו'.** כמו שכתב לעיל ריש סימן ל"ט: [לב] **עבר ובישל כו'.** כמו (חולין ט' עמוד א') בא זאב ונטל בני מעיה ועוד דספק ספיקא הוא שמא לא היה ושמא נימוח ובטילה ועיין לקמן סימן ק"א סעיף ו':

באר היטב

(יט) **חודש.** כתבו בט"ז וש"ך דתוך י"ב חדש לא מהני בדיקה זו דהר"ן כתב דאותן שהתליעו במחובר אין טבען שצפין למעלה כמו אותן שמתליעים בתלוש ומהרש"ל כתב דדוקא בקטניות ופולין וכיוצא בהן מהני תיקון זה אבל בפירות שיש להם גרעינים מבפנים לא דאפילו בתלוש חיישינן שמא פירשו ע"ג הגרעינים הלכך לא מהני להו רותחים ולא בריר ואין כן בשמה דבר לתלות בו, אלא היה לו לכתוב דהוי כנאבדה הריאה [סי' לט ס"ב]. (חכמת אדם כלל לח סי' כב):

פתחי תשובה

(ו) **ואם לאו מותר.** עיין בתשובת הרדב"ז חלק ב' סימן תמב"ג מ"ש בזה:

הנמצאים ביניהם [כח] בחוץ [כח] או על גבי הפרי ואף לאחר שישליך הנמצאים בחוץ יש לחוש שמא כשיתנם במים בתוך הקדירה יצאו לחוץ

כד) [כח] **וירחשו** (ויקרא יא, מב מרגוש השרץ השורץ רמשא דרמיש) **במים** [כט] **או בדופני הקדרה או על גבי הפרי כה) הלכך** יז **הבא לבשל כו) לאחר שנים עשר** (יח) **חדש כז) פירות שהתליעו יתנם לתוך מים צוננים** [ל] **המתולעים** (יג) **והמנוקבים יעלו למעלה ואחר כך יתנם** יח **בקדרת מים רותחים** יט **שאם נשאר בו תולעת ימות מיד.** [לא] (ולא מהני בהם אם אם בדק הרוב אלא צריך לבדוק כולם כח) דהוי מיעוטא (כ) דשכיח) (רשב"א בס"ה ובתשובה סימן רע"ד):

[לב] יח **עבר ובישל (יד) תוך שנים עשר חדש בלא בדיקה כט) אם יכול לבדוק בודק** (ו) **ואם לאו** (כא) **מותר ואם נמצאו**

(יג) **והמנוקבים יעלו למעלה.** אבל תוך שנים עשר חודש לא מהני בדיקה לפי שאז יש חשש שמא התליעו בממחובר והם אינם צפין למעלה אלא דוקא אותן שהתליעו בתלוש בית יוסף (שם דיטור רלשון) בשם הר"ן (יט: דיטור רלשון): (סעיף ט) **(יד) תוך שנים עשר חדש בלא בדיקה.** יליף רש"ל (בבאורו לטור, ומבוטות פי' מו ס"ק ב) מזה דגם תוך שנים עשר מהני בדיקה יפה דהיינו לבדוק כל פרי בפני עצמו לראות יש שם אין בו ריעותא מבחוץ סגי ומ"ש הטור תוך שנים עשר אין לו תקנה היינו בתקנה דמים רותחין ורמ"א בחורת חטאת (כלל מו דין ז) כתב והמנהג דבורכין הקטנית שקורין ערבי"ש תוך שנים עשר חודש על השולחן ובורכין הנקודין מהן עכ"ל וכתב רש"ל (שם) דכיון דצריך בדיקה יפה ואיכא טירחא אין להאמין לנשים בבדיקה זו ותורת חטאת (כלל מו דין ט) כתב דהמנהג להקל בזה כ כי יש הרבה לדדין להקל בזה:

באר הגולה

[כ] **בחוץ.** כיון שפירש: [כח] **או כו'.** בעיא שם כנ"ל: [כח] **וירחשו.** אזיל לשיטתו כנ"ל סעיף ד': [כט] **או בדופני.** כנ"ל ס"ה: [ל] **המתולעים כו'.** אבל בתוך י"ב חודש לא מהני דשני רחשים הן אחד קטן הגדל במחובר ואחד גדול הגדל בתלוש ונוקב וירוד והמנוקבים עולין למעלה מה שאין כן אותו שגדל במחובר שאינו נוקב. תורת הבית. ועוד דאין כולם עולין למעלה וז"ש ואחר כך יתנם בקדירה כו' וזה לא מהני בתוך י"ב חודש

יורד לים בדרך הילכתו

אלא מעתה קסבר מפקיר שם
אלא מעתה קסבר מפקיר שם
אלא מעתה קסבר מפקיר שם

ל) כי אין לך פרי כו'. מדקתם הדברים משמע דאפילו בפירות קטנים כגון גולגדניות (שקורין ווייקסלי"ן וקירש"ן) וכיוצא בהן יש שעיר דאע"פ שאין בפרי עצמה שעיר נגד התולע מ"מ איכא שעיר נגד טעם התולע וכמ"ש מהרא"י (פי' מו ס"ק ג) כשם גדול אחד והיינו שכתב הרב נגד טעם התולע וכ"כ בתורת חטאת שם (כלל מו דין ח) שכן עיקר לדינא אלא שכתב אח"כ דיש לחוש לדברי מהרא"י לנהוג חומרא בפרי עצמה אבל אם יש בתבשיל ג"כ דברים אחרים מלבד הפרי שרי לכ"ע אם יש עשיר נגד התולע עכ"ל ומהרש"ל בתיקון והיתר שלו (שם) ובספרו שם ס"ס ק"כ ס"ק חלק על הרב ופסק דבפרי קטן כגון גולגדניות וכהאי גווונא שאין בה עשיר נגד התולע ג) הפרי נעשה נגלה ולריך עשיר נגד כל הפרי אם יש לחוש שהתליע במחובר אפילו לא ניקב לחוץ ובמלוא בשניקב לחוץ וכ"כ הטערים ס"ס מ"ע להדיא וכ"כ המרדכי (פי' תרמד) והאגודה ס"פ אלו טריפות (סימן ע) כשם רא"י"ה וכן פסק בתרומת הדשן סימן קע"ב ובאגור סימן אלף רל"ב וכן משמע בתו"ה כלל כ"ז (דין ח) וכ"כ בכלל נ"ו דין י"ב בהדיא וכ"מ במהרי"ל (דיני תולעים) גם מ"ש הרב בתורת חטאת שם שמדברי הרשב"א והטור משמע דאין חילוק אין ראיה כלל דאיתהו לטעמייהו אזלי דלא ס"ל מנ"ל בשאר איסורים כדלקמן סימן נ"ב וכן באיסור דבוק הכל מצטרף וכדלעיל סימן ע"ב ס"ק ט"ו והלכך אין חילוק בכל הקדרה מצטרף גם מה שנידד שם להתיר מטעם דלקמן יתבאר דרבים אומרים דאין טעם התולע אוסר משום דהוא פגום עכ"ל ור"ל שהבית בסוף כלל נ"א (דין ג) כשם הרבה פוסקים דאין טעם הזבוב אוסר ומשמע ליה להרב דהוא הדין טעם התולע וכן השוה אומם בפירוש בסוף כלל נ"א וזה אינו דהא המקילים בזבוב הם הרשב"א (תוה"ק ב"ד ש"א טו:) והרוקח (פי' חסא) שהבית שם והם עצמם אוסרים בתולע דהא כתב הרשב"א (קצר ב"ג ש"ג פג סוע"ב) ומביאו הטור שאין בהם כל כך שיאסרו בפליטתן וכן מחלק הרוקח סימן (תסא"ח) [תסא"ח] שהבית אין זבוב לתולעת כפרי גם לקמן ס"ס ק"ז יתבאר דרבו האוסרים גבי זבוב ע"ש: **לא)** ויש מי שאומר כו'. לכאורה משמע דהאי ויש מי שאומר קאי אתוך י"ב חודש משום דאז אפילו הן בתוך הפרי אסור אבל לאחר י"ב חודש דליכא איסור אלא כשפירשו איכא ספק ספק ספקא ספק פירש פי' או פירש מת דשרי ואח"ל פירש מי שמא נימות ואע"ג דמדברי הר"ן שם (יט:) משמע דקאי גם אל אחר י"ב חדש היינו משום דאזיל לטעמיה (שם ודף כג: ד"ה וכבר כתבתי, ודף כד. ד"ה בעי) דס"ל פירש מת אסור אבל דעת המחבר והרבה פוסקים שהבאתי לעיל בס"ק י"ב דפירש מת ואע"ג דכתבתי שם דבתולעת עצמו שפירש מת יש להתיר מ"מ הכא יש להתיר שאר התבשיל מטעם ספק ספיקא וכדפירשתי ובפרט שמספר התרומה (פי' לה) הובא בטערים (סימן מו) ומרדכי (שם) משמע להדיא דתולעים מתים מיד בשעת הבישול קודם שפורשים ולכך כתב דאם נמצאו הרבה תולעים בתבשיל הכל אוסר אפילו התולעים עצמם אם אין אותו פרי דרכו להתליע במחובר ע"ש על כן יש להקל כאן כיון דאין כאן איסור ודאי אלא אשאר דשמא יש עוד תולעים כיון שהוחזק מיהו ודאי כל זה בתולעים שבפנים אבל פירות שדרכן להתליע אפילו דרכן להתליע בתלוש ורגיל להיות ביניהם תולעים בתוך דאז נאסרו מיד בפליטה כשנתבשלו בלא בדיקה ונמצא אח"כ בתבשיל שלשה או ארבעה דהכל אסור דליכא כאן אלא חדא ספיקא דנמוח דדוקא כשאין לחוש אלא לתולעים שבפנים הוא דיש להתיר מטעם ספק ספיקא וכמ"ש ודו"ק: **לב)** הכל אסור. לכיון שנמצא שם כל כך הוחזק התבשיל זה שיש שם יותר מאי איכא [למימר] שמא נימות ונטלו משום חד ספיקא לא שריגן ליה. הרמב"ד ור"ן (יט:):

(טו) כי אין לך פרי כו'. בתרומת הדשן (סי' קעב) כתב שקיבל דדוקא בתפוחים גסים או שאר פירות הגסים שמרגין דבטל בשאים המולעת כא אבל לא בקטנים וכתב רש"ל בפרק ח"ט סימן ק"ב שיש להתיר כן וכמ"ש במרדכי (פי' תרמד) דבפרי קטן נעשה הוא נגילה ולריך עשיר נגד כולו ובתורת חטאת (שם דין ח) כתב מכל מקום אם יש בתבשיל ג"כ דברים אחרים מלבד הפרי ודאי שרי לכ"ע וא"ל להתיר כו' וכתב רש"ל ע"ז שאין לשמוע אליו להקל ד) ולע"ד נראה להקל מטעם אחר דהיינו ע"פ מאי דאיתא בסימן ק"ד בסופו בדברים המאוסים כו' כזבובים וימושים כו' דאם ההיתר רבה עליו דמותר והכא נמי כן הוא כל שאין המולע בעין: **(טז)** אבל שלשה או ארבעה כו'. לכאורה ממוה למה לי ארבעה כיון שבשלשה אסור לא משכחת ליה ארבעה אלא שלשה ונראה דהר"ן (יט: דיבור ראשון) דכתב כן כמו שמביא בית יוסף (קלה. ד"ה ודע) ח) קמ"ל דאפילו בארבעה יש היתר ברוטב ע"י סיגון כמ"ש בסמוך וזה רמז במ"ש הר"ן והכל אסור ולא סגי בזריקתן להורות דזריקה לא מהני אבל סיגון מהני והש"ע גריר במריש בלשון אף שלא שיים כן ועיין סימן ק': **(יז)** ומאחר שהוחזק בתולעים כו'. כתב רש"ל פא"ט סימן ק' ומשום הכי הנהגתי בעצמי שלא לאכול הכמהין הבישים כי הוחזקו בתולעים כי לאחר הבדיקה והברירה מצאתי בתבשיל בשולי הקדרה כמה תולעים וכן נמצא כמה פעמים והוחזקו בכך ונראה דוקא במה שמצוי בהם הכנימה אלא שלא בדק כדינו אמרינן הכי אבל בדבר שאין מצוי בו כנימה אמרינן מעצמה נפל ולא מייתינן לעפי מהני שנמצאו עכ"ל: ה) ב) **מעשה בחג** השבועות שעשו הנשים כמעט של כל העיר לחמים ופלאדי"ן עם ראזינק"ש ואשה אחת בדקה רוזינ"י שלה ונמצא בה מילבי"ן וכולן קנו ממקום אחד והלכו ומצאו גם אצל המוכר כן. נראה בעיני שאותן שלקחו קודם שנודע שיש שם מילבי"ן מותרין. מצאתי כתוב בספר דמשק אליעזר פרק אלו טריפות דף קפ"ב ע"ד שבימי הגאון מהר"ר פייביש ז"ל אירע מעשה ממש כזה שמביא הט"ז בק"ק קראקא והגאון אסר הכל אע"פ שהיה הפסד מרובה וביטול שמחת יום טוב מאד מ"מ לא חש לזה. ורבים גמגמו עליו שלא מדינא פסק כך רק משום חסידות ובעל דמשק אליעזר צידד למצוא טעם להוראה זו משום דלפעמים יש הרבה מילבי"ן עד שאין בפירא ששים נגד המילבי"ן ע"ש כי האריך:

באר הגולה

יט הר"ן שם בשם הרמב"ד [ותשובת רשב"א סימן קי"ג] לכיון שהוחזק שיש שם יותר לא שריגן ליה משום שימותו ונטלו דמד שפיקא הוא:

חידושי הגרשוני

ב) מעשה בחג השבועות שעשו הנשים כמעט של כל העיר לחמים ופלאדי"ן מהראזינק"ש ואשה אחת בדקה רוזינ"י שלה ונמצא בה מילבי"ן וכולן קנו ממקום אחד והלכו ומצאו גם אצל המוכר כן. נראה בעיני שאותן שלקחו קודם שנודע שיש שם מילבי"ן מותרין. מצאתי כתוב בספר דמשק אליעזר פרק אלו טריפות דף קפ"ב ע"ד שבימי הגאון מהר"ר פייביש ז"ל אירע מעשה ממש כזה שמביא הט"ז בק"ק קראקא והגאון אסר הכל אע"פ שהיה הפסד מרובה וביטול שמחת יום טוב מאד מ"מ לא חש לזה. ורבים גמגמו עליו שלא מדינא פסק כך רק משום חסידות ובעל דמשק אליעזר צידד למצוא טעם להוראה זו משום דלפעמים יש הרבה מילבי"ן עד שאין בפירא ששים נגד המילבי"ן ע"ש כי האריך:

גליון מהרש"א

כא **אבל לא בקטנים.** וע"כ פאווידלי שנעשה מגודגדניות מתולעים אסור משא"כ מפירות גדולים ואף אם בשלם ישראל ושל גוי אין כו משום בישול גוים תשובת צמח צדק ואם עבר על הפאווידלי י"ב חודש י"ל כיון שנתמרחו התולעים לא מהני י"ב חודש ובתשובת דבר שמואל אבוהב סימן רפ"ו בשמן העשוי מזיתים שהתליעו ועבר על השמן י"ב חודש התירו מטעם ספק ספיקא דלמא גם אחר מירוח התולעים מהני י"ב חודש ודלמא יש ששים בשמן נגד התולעים:

קצת בקדרה משליכם ואוכל השאר

(טו) ל) [לג] (כי אין לך (כב) פרי שאין בו שעיר נגד טעם התולע שבתוכו) (תשובת הרא"ש בשם מהר"ם) **לא)** [לד] יט ויש מי שאומר דהני מילי שלא נמצאו אלא אחד או שנים **(טז) אבל** (כג) שלשה או ארבעה **לב)** הכל אסור:

הגה [לה] ודוקא מאכל דאי אפשר לפנוו ולהסיר משם התולעים **(יז)** ומאחר (כד) (ז) שהוחזק

ביאור הגר"א

[לג] **כי אין כו'.** עיין ש"ך: [לד] **ויש מי כו'.** כמ"ש בפרק הבא על יבמתו וכרבי שמעון בן גמליאל (ועיין לקמן סימן ק' ס"ק כ'):

[לה] **ודוקא כו'.** כמ"ש בסעיף ג' בהג"ה:

חידושי רע"ק

ג) **הפרי נעשית נבילה וצריך ששים.** דהוי איסור דבוק אע"ג דאינו דבוק ממש מכל מקום כיון דמונח בתוכו תמיד מקרי דבוק. מגחת יעקב לות כ"ז:

ד) **ולפעד"נ להקל מטעם אחר כו'.** טעם זה מבואר בתורת חטאת אבל אינו אמת כמ"ש בש"ך ס"ק ל': ה) **מעשה בחג השבועות וכו'.** נ"ל דלא טב הורה דגם אותן שלקחו קודם שנודע שיש שם מילווין אסורים דכיון דדרכם להתליע א"כ בפקק הרגיל הוא ולאו שמיה פקק וכן מוכח להדיא ט) מדברי האיסור והיתר האחרון ומהר"ם מלובלין שהבאתי בש"ך ס"ק כ"ט ומהרשב"א אין ראיה כלל דלא קאמר התם אלא בבשל פירות שדרכם להתליע במחובר כלומר כשמתליעים אין דרכם להתליע אלא במחובר ולא בתלוש אבל לא מיירי שדרכם להתליע וכן מבואר מאו"ה שם שכן הוא דעת הרשב"א ע"ש:

ומה מאד נפלאתי על קושיתך זו פליאה נשגבה לא אוכל לה

ולקשי מר לנפשיה. דלמאי דפרים מר לתרץ דברי הר"ם ז"ל[7] כי הוא סובר בשאר עופות כפירוש הר"ם בר רבי יוסף ז"ל שיש להם סימן אחד בגופן והם דורסים. אבל בפרס ועזניה דעת הר"ם ז"ל שאחד מהם יש לו שלשה סימני טומאה בגופו, אבל סימן טהרתו שאינו דורס והאחר יש לו סימן טהרה אחד בגופו ולא נודע אם דורס אם לא. ופירשת דברי אמימר עוף הבא בסימן אחד בגופו, וגם סימן אחר שידענו שאינו דורס טהור, דהא ליכא לספוקיה אלא בפרס או בעזניה. כלומר, באותו מהם שיש לו סימן בגופו ומסופק לנו אם הוא דורס ובישוב לא שכיחי. והשתא ליקשי מר כיון שידענו בעוף זה הבא לפנינו שאינו דורס, מה אנו צריכין לסימן טהרה שבגופו. אפילו אין לו שום סימן בגופו, אלא שיש לו סימן זה שאינו דורס טהור, דהא ליכא לספוקי אלא בפרס או בעזניה באותו שאין לו סימן בגופו אלא שאינו דורס, והוה ליה למימר כל עוף שאינו דורס טהור, והוה משמע אפילו יהיו לו בגופו כל סימני טומאה. ואף אם תתרץ בזה דאמימר קאי אמילתיה דר"נ כמו שתרצתי אני למעלה, מה תתרץ בדברי הר"ם ז"ל שהביא בלשונו ושאינו דורס ואוכל, אם יש בו אחד מג' סימנין אלו הרי זה עוף טהור וכו'. דמשמע דאם אין בו אחד משלשה סימנים, אע"פ שידוע לנו שאינו דורס ואוכל טמא. והלא לפי פירושך על דבריו כל שאינו דורס ואוכל טהור אף אם אין לו סימן טהרה בגופו, דהא ליכא לספוקי אלא בפרס או בעזניה, ובישוב לא שכיחי.

ועוד קשה לפירושך על דברי אמימר דלא הוה ליה למימר עוף הבא בסימן אחד. שהרי כיון שאתה מפרש והוא דלא דרים, שידוע לנו שאינו דורס, אלו שני הסימנין הם מאותן האחרנע שיש לתוריס. שהרי על כרחנו לפי פירושך רב נחמן הזכיר בדבריו סימן שחוץ לגופו. ואמימר עונה עליו והיה לו לומר עוף הבא בשני סימנין טהור ואחד מיניהו דלא דרים. דבשלמא לפירוש רש"י ז"ל אין כאן כי אם סימן אחד בגופו, והאחר אינו סימן שלא ידענו אם דורס אם לאו. אבל לפירושך קשה עם שהוא הפך לשון הגמרא, דבגמרא[8] אמרינן גמירי דאיתיה בהאי ליתיה בהאי ודאיתיה בהאי ליתיה בהאי. שנראה מבואר שאם אחד מהם אין בו סימן אחר רק שאינו דורס, האחר אין בו סימן זה, אבל בודאי הוא דורס. דלשון ליתיה בהאי משמע שברור לנו שאינו בו, ולא לומר שאינו נודע לנו הסימן ההוא, אם הוא בו אם לאו. ועוד דאם ליתיה בהאי דומיא דאיתיה דאידך ליתיה בהאי.

ועוד נדחקת הרבה לפי פירושך לפרש מה שהקשה בגמרא[9] טעמא דכתב רחמנא נשר[10] וכו'. שהמקשה סמך על הודאים והם אחד אחד שיש להם ולהכי מקשה דהוו ליה שני כתובים הבאים כאחד. דאם תאמר אינם שני כתובים הבאים כאחד לפי שלאחד מהם יש שני סימנין, אם כן תפשוט מדאיצטריך קרא למכתב נשר מה שמסופק אצלנו והוא שאומו שיש לו סימן אחד בגופו אינו דורס. והמתרץ תירץ לו ג"כ על הודאים גמירי דאיתיה בהאי ליתיה בהאי ע"כ.

והנה לפי דבריך יסוד קושיית הגמרא היא על מה שמספק שלא נזכר עדיין זה הספק בשום מקום, ואם הזכירו שום תנא או שום אמורא היה מקום למקשה לומר הוו להו שני כתובין, דאי לא, תקשי למאן דאמר דאמר שיש ספק בפרס או בעזניה אם יש באחד מהם שני סימנין. אבל עתה מי הזכיר זה בגמרא עד שהמקשה יבנה על זה היסוד קושיתו מן הסתם, מבלי שיפרש. ולפי דרכך היה לך להכריח קושיית הגמרא בדרך אחרת ולומר הוו להו שני כתובים הבאים כאחד אם פרס ועזניה הוו בני חד חד. ואם תאמר חד מינייהו בר תרי סימנין, ליסמוך קרא מאידך, ההוא דגלי קמי שמיא דליתיה אלא חד. דהא אמרן דלא איצטריך אלא כי היכי דלא ניתי מעורב[11]. והשתא הא לא הוה יליפינן מעורב, דהוה ליה עורב וחד מפרס או עזניה אותו שיש לו שני סימנין שני כתובים הבאים כאחד. ואע"פ שאין השני סימנין ההם אומן של עורב אכתי לא ידעינן להוא טעמא כי היכי דלא ידעינן ליה לגבי פרס ועזניה דבתר הכי ממדשינן ליה.

גם מש"כ ואין להקשות דא"כ אפילו אם פרס ועזניה שכיחי בישוב הוה לן להתיר בסימן אחד ואינו דורס, שהרי יש בזה תרתי ספיקי שמא אין לפרס ועזניה אלא אחד לכל אחד בלבד, ואם תמצא לומר יש לאחד מהם שנים שמא זה הבא לפנינו אינו מינו. איני מבין זה כלל שהרי מכיון שהתורה[12] אמרה לבדוק בסימנין שלא יהיה מכ"ד עופות טמאין, ויש אחד מהם שאנו מסופקין בסימניו, כל עוף הבא לפנינו נחוש לו מספק שמא הוא מאותו המין, שאין אנו בקיאין בו, ואין נקרא זה אלא ספק אחד. ואם הקושיא היתה קושיא, לא היתה מתרצת במאי דכתיב מר דאם פרס ועזניה מצויין חיישינן, דכל מעוט מצוי אפילו בתרי ספיקי חיישינן. לפי שכשאנו אומרים פרס ועזניה בישוב לא שכיחי, רצו לומר שאינן נמצאין. ואם היו נמצאין עדיין לא היה נקרא זה מעוט מצוי. שמעוט מצוי ר"ל שהוא קרוב למחצה ורגיל להיות, דומיא דמעוט מצוי המוזכר למפרשים ז"ל[13] בסירכות הריאה. דאע"ג דאזלינן בתר רובא, ואחזוקי אסורא לא מחזקינן, אפ"ה צריך לבדוק בסירכות הריאה, מפני שהוא מעוט מצוי. וגם בזה דוקא היכא דאפשר לעמוד על ספיקו

7 הל' מאכ"א פ"א הט"ז. 8 שם סא, ב. 9 שם, 10 ויקרא יא, יג. 11 שם טו.
12 כ"ה לשון הרמב"ם במנין המצוות שבראש הל' מאכ"א: לבדוק בסימני העוף, וראה חולין סא, א אמר אביי לא נאמר פירושן מדברי תורה אלא מדברי סופרים וברש"י שם. 13 כ"ה ברש"י חולין יב, א ד"ה פסח, ורא"ש שם.

בבדיקה. אבל בא זאב ונטל בני מעיה כשרה[14]. וכן ברוב מצויין אבל שחיטה מומחין הן שהזכירו הגאונים ז"ל[15] דאם שחט אחד והוא לפנינו, בודקין אותו אם יודע הלכות שחיטה, ואם נסמוך ארוב מצויין אבל שחיטה מומחין הן, כיון דאפשר לבדקו.

ועוד קשה למה שפירשת על הר"ס ז"ל, שאם כדעת הר"ס בר רבי יוסף ז"ל למה לא כתב עוף הבא בשלשה סימנין בגופו, דודאי אינו דורס, וכדאמר בחמני[16]. ואלו הסימנין אפשר לעמוד עליהם יותר מסימן שאינו דורס, והיה לו להביאם יותר מסימן שלילת הדריסה.

ולזה נראה שדעת הר"ס ז"ל שרוב שאר עופות טמאין יש להם שלשה סימני טהרה בגופן, אבל דורסים. ומעוטן אין להם כי אם סימן אחד של טהרה. יש מהם שהסימן ההוא בגופן ודורסים. ויש מהם שהסימן ההוא הוא שאין דורסים. וילא לו זה לרב ז"ל מן הגרסא הכתובה בקצת ספרים בתחלת המגיה[17] א"כ שאר עופות טמאים דכתב רחמנא למה לי, ונילף משאר עופות טמאים וכו'. דאלמא שאר עופות טמאים יש להם שלשה סימני טהרה. ומשמע ליה לרב ז"ל שעל הרוב אמרו כן. כי יש מהם שאין להם כי אם סימן אחד של טהרה. וזה יצא לו ממה שהקשו בגמ'[18] סוף סוף דאיתיה בפרס ואיתיה בעזניה איתיה בחד מהנך והוו להו שני כתובים הבאים כאחד. דאלמא בשאר עופות יש מהן בסימן אחד בלבד. ובהכי הוו שני כתובים הבאים כאחד בהדי פרס ועזניה. ועורב יש לו שני סימני טהרה בגופו והשליכי שבגופו לטומאה, וכן שהוא דורס. ופרס ועזניה יש להם סימן אחד של טהרה בגופן וגם אינן דורסין, אלא שהסימן שבגופן אינו שוה בשניהם. וגם אחד מהם או פרס או עזניה אין הסימן ההוא שבגופו שוה לסימן אחד של טהרה שיש לשום אחד משאר עופות טמאין בגופן. כאלו תאמר שבכלם אין קורקבן נקלף. והא דתני רבי חייא[18א] עוף הבא בסימן אחד טהור לפי שאינו דומה לנשר, מיירי בעוף שאינו דורס ובסימן אחד בגופו קאמר. משום דרבי חייא קאי אמתניתין דקתני כל שיש לו אצבע יתרה וכו'.

ולפי שטתו של הר"ס ז"ל צריך לפרש דאריבא סמיך והכי קאמר ואם אינו דורס ויש לו שלשה סימנין אלו בגופו טהור דהרי יש לו ארבעה סימנין וכדרך פירוש רש"י ז"ל, והשתא אתא רבי חייא לאשמועינן דכל שאינו דורס בסימן אחד בגופו אבי אף אם הוא אותו סימן המיוחד בפרס או עזניה כל שמכיר פרס ועזניה או דלא חיישינן להו כיון דלא שכיחי ולא נימא אף אם אינו פרס ועזניה כיון שדומה לו טמא דילף מיניה דלהכי כתב רחמנא נשר דכל שאינו דומה לנשר טהור זולתי הכתובים בפרשה והסוגיא באה לפרש דברי רבי חייא וכל הסימנין האמורין בסוגיא כלם סימנין שבגופן הן שהם ודאין ומבוררין כי סימן טהרה שאינו דורס אינו דבר ברור כ"כ כמו שאמרו[19] בתרגולתא דאגמא דחזיוה רבנן דדרסה אע"פ שנסתפקו עליה כמה שנים ובודאי היו סבורין שהיא בלתי דורסת שאל"כ לא היו מסתפקין בה שהרי שניהם כל עוף הדורס טמא ורב נחמן בר דעוף הבא בסימן אחד בגופו ואינו בקי בהן ובשמותיהן טמא דמה נפשך, אם דורס הוא כל העוף הדורס טמא ומשאר עופות טמאין הוא שיש מהן בסימן אחד של טהרה ודורס, ואם אינו דורס איכא לספוקיה בפרס ועזניה אלא א"כ יכיר פרס ועזניה, אבל בשאר עופות טמאין ליכא לספוקי אם אינו דורס שאין בהם כיולא בזה שאותן שאין דורסין אין להם שום סימן טהרה בגופן ואמימר סבר ליה כותיה בדורס או בדלא קיס לן ביה אם דורס אם לאו דהא איכא לספוקי בשאר עופות דשמא דורס הוא ופליג עליה בדקיס לן ביה דלא דרים דהא ליכא לספוקי אלא בפרס ועזניה והנהו לא שכיחי בשוב ולא חיישינן להו.

ולפי זאת ההצעה יבאו דברי הר"ס ז"ל כהוגן שלא הזכיר המר בעוף הבא בשלשה סימנין בגופו דהא איכא לספוקיה ברוב העופות הטמאין דשמא דורס הוא. וכן לא הזכיר המר בעוף שאינו דורס לבד ואין לו סימן טהרה בגופו דהא איכא לספוקי בקצת עופות טמאין שיש להן כן. זהו מה שנראה שצריך לומר בפירוש הלכה זו שהיתה כונת הר"ס ז"ל. ומ"מ שיטתו דחוקה לומר דפרס ועזניה דאמרינן בגמרא קתמא דלית להו אלא חד בגופו לחוד קאמר ומלבד זה יש להם סימן מחוץ שאינן דורסין[20], וגם בסוגיא הנאמרת על ההיא דרבי חייא צריך לדחוק במקומות ופי' הר"ס ב"ר יוסף ז"ל מרווח[21] ואין בו שום דוחק. גם המשנה מתפרשת כפשטה[22]*. זהו מה שהעלתה מצודתי בכל אלה[23]. ואתה תבחר ותקרב נאם דורש שלומך וטובתך לעולם נאמן אהבתך יצחק ב"ר ששת זלה"ה. שעל הכתב בחר מיס חיים עמוקים ולונן זכיס ונקיים מגן הלויים המכס המעולה דון שלמה נר"ו בר כבוד ה"ה דין נאק הלוי נטריה רחמנא.

14 שם ט, א. 15 כ"כ הרא"ש חולין פ"א סי' ה, ונמצא כן בשאילתות פרשת בהעלותך שאילתא קכד ובהלכות גדולות הל' שחיטה. ובבעל המאור ור"ן על הרי"ף (ג, ב) כתבו כן בשם בעל הלכות ראשונות ונמצא כן בה"ג הל' שחיטת חולין. וראה ראב"ן שם בשם הר"ש בן חפני, ובהעמ"ש שם אות יד. 16 שם נט, א. 17 שם סא, א. 18 שם עמ' ב בנוסח אחר. 18א שם סא, א. 19 שם סב, ב. 20 ראה לעיל ציון 5.

ומבואר דלהרמב"ם אינו דורס לא הוי סימן טהרה, רק דדורס הוי סימן טומאה, והנך ג' סימנים הוי סימני טהרה, ומשום כך בעינן חד מהנך, ועוד דלא דריס. ועי' פלתי בקונטרס פני נשר. וראה להלן הערה 23. 21 כ"כ בספר המאור חולין שם. 22* עי' בב"ח יור"ד סי' פב ד"ה ומ"ש ואם הוא. 23 מדברי התרגום ירושלמי (מיוחס בטעות ליונ"ע) ויקרא יא, יג ודברים יד, יב משמע כפי הריב"ש בשיטת הרמב"ם. ור' חי' הגר"ח הלוי שם.

איכא בינייהו מאי כותים • אמר ר"י דלא הקשו אלא בחזקה מאי הוי ואלא מאי כותים דאינם הקבלה קמת גרי גרי אמת הם. ולמאן קמת גרי אמרינן אמרי מפרש בכל מקום שהם הא"כ לא נפקא מינה מידי אלא בגיטין: **תניא** רבי אומר מאי כותים • אמר ר"י דלא הקשו אלא בחזקה מאי הוי ואלא מאי כותים •

מאה יש לומרים דבבא׳ ר׳ אליע׳ דקיימא לן דיש לומרים היינו דלא כלומר בספק הריות (דף יט) דאסיקא לה כר׳ נתן ג׳ לומרים בספק הכנסים (שבת דף לג) נבי עיר דקלמר מתן לו לומרים כר׳ מאיר ר׳ יוסי ר׳ נתן ר׳ יהודה (סנה׳ דף ה׳) אליעזר ר׳ יוסי (ב׳ מ׳ דף ל׳) אלמלי לומרים ר׳ נתן נבי חיוב.

דייב תפני קמא (סנה׳ דף עה׳ ד׳ הסם) מגיה ולתמר ולתמא תפני שהיה עשה בסר דפרק מיטב לר׳ יוחנן ולתמר הסם מבא קמא לומרים ולא תמר. דמבוכר בתנים ולא תמר. ומעיקרא דר׳ ר׳ נתן ר׳ יוסי ר׳ נתן ר׳ יוסי ר׳ נתן ר׳ יוסי

וכן דעת כל הגאונים הראשונים גם בבדיקת שוחט בדאיתיה קמן אף דרוב מעיין מ"ש מוממין כן אפ"כ בדאיתי קמן צריך לבודקן ונעשה מ' לכולן אלא היה כמעלומים עין מן האיסור כמ"ש רמב"ן ורשב"א ז"ל וכדיקו דוגמא לזה בדיקת ריאה והרבה עשמים נאמרו בה וזה מ' מהן ודקדקו מלשון דגבי עילוף אמר לא חיישינן וגבי מוממים לא אמר לא חיישינן משמע דחושש לו לברר הדבר ואף שכבר שמע ולא הלך מלפניו בודקין אותו ואיכא ס"ס גמור ס' מוממה ואח"ל אין מוממה אפ"כ שמא שפיר והרי כתב הרמב"ם מי שאין מוממה ששחט כו' ה"ז קרוב לס' נבילה וכ"כ הרשב"א ז"ל בהדיא שרוב מעשה בן דעת המה מתוקנים וכן משמע בש"ס פ' כיסוי הדם גבי חש"ו דמי מאי אריא רוב מעשיהם מקולקלי אפי' מיעוט כו' דר"מ חייש למיעוטא כו' משמע להדיא דבן דעת ודאי רוב מעשיו מתוקנים ואמו שייך למימר דאיירי בחש"ו שיודעים הלכו' שחיטה דחרש שאינו שומע ואין מדבר ממנו ידע ושוטה אין ידיעתו כלום וקטן שיודע למה רוב מעשיו מקולקלים אבי דאין להאמינו הא עכ"פ מוסרין לו לשחוט אם יודע לאמן ידיו אלא ודאי בדאלא ידעי כלל וטעמא דחש"ו הא בן דעת לא ודברי מ"ז בסי' י"ח שהתיר לשחוט בן דעת אע"י הלכו' שחיטה המה צריכין עגר להולמן עכ"פ לא הוי רק ספק נבילה וקרוב לספק ואפ"ה צריך בדיקה להשחט ולא סמכינן ארובא וס"ס בדאיתא קמן לפי שחקנת הדברים האלה קלה ומזומן לפנינו הוי העלמת העין מן האיסור אף שאין שם הספיקות יכולין להתברר שהרי לא יתברר אם בעור נפגם או במפרקת או אי שחיט שפיר כו' אפ"ה כל שיכולין לברר צריך לברר (ובפרק המזבח מקדש מ' אבא שאול סכין מטרפת היתה במקדש וגנזוה ופירש"י ז"ל שהיתה רגילה להטריף כו' שמע מינה דרכם היה לבדוק תמיד ולא להעמיד תמיד על חזקתו ולכאורה לרב חסדא דמכשיר נמלא פגום קשה למה היתה מטרפת הקדשים ול"ל שידעו שודאי לא יגע במפרקת דליכא למיחלי וחיישינן לעור ואף לר"מ משמע דבעי בדיקה מיהת וגיליס הוי לבדוק תמיד וקלרתי ודו"ק) וע"פי האמור למעלה בדעת הרמב"ם ז"ל נתיישב לכון פסק הרמ"א ז"ל בסי' מ' גבי שוחט שנבדק ונמלא שא"י הלכות שחיטה שאם נעל קבלה כל שחיטתו ששחט למפרע כשרה עד שיודע שלא ידע אז הלכו' שחיטה ותמהו האחרונים ובוחר הרב ע"ז האריך בסחירת הדבר מהך דפסקינן הרב הוא בסכין שנמלא פגום ומהך דמקוה שנמדד כו' עיי"ש ולפי דבריו מיושב שפיר דכבר הוכחנו דאף מי שא"י הלכו' שחיטה אין חזקתו לנבל בשחיטה ורוב מעשיו מתוקנים ולכן כתב הרמב"ם קרוב לספק נבילה ובפרע מי שכבר היה שוחט מוממה והותזקו ידיו לשחוט יפה אזה וודאי חזקתו שעשה כמו שהורגל מאז ואף שעתה שכח סירכי נקע ואתא ולא הוי רק ספק וא"כ זה שנמלא הא"כ שא"י וא"י אינה שכח יש כאן ספק שקול אינה איתרע שכבר בררנו בראיות נכוחות כדברי רמב"ם ז"ל דכל כה"ג ספק שקול הוא ואף דאיכא למימר חסר ואתא חזקתו במקומה עומדת והוא ספק דאורייתא בסתם משנה דתרומות דגם השניה אינה מדמעת והוי ס"ס גמור ואבי אף בעל תורה ולא הוי ס"ס נגד חזקה דהא כל ספק בפ"ע הוא מרע לחזקה דאינו רק ספק נבילה ועוד דאיכא חזקת שוחט שידע מעיקרא. וזה תי' נכון מאוד. ומלאתי קלת מזה בספר כרו"פ משא"כ בלא נעל קבלה דלמא לא ידע מעולם אבל בהך דסכין אין שם ס"ס הגון לסמוך עליו לכל הפירושים שכתבתי לעיל. ודו"ק היטיב. ועיין ביו"ד סי' ס"ו לענין דם בנים שכתב המחבר מותר לאכול בנים לגויות כו' אע"פ שאין יכולין לבדוק דם יש בהם דם. ורמ"א ז"ל הוסיף שא"ל לבדוק אותן כו' ומ"מ נהגו להחמיר ולבדוק כו' וכן משמע דעת המחבר שלא התיר רק בלי אפשר כגון לגויות. הא כל שאפשר צריך לבדוק. וכן מבואר בתוס' ורשב"א ורא"ש שישראל קדושים נהגו כן משום חומרא כו'. והרי הדם הנמצא בבנים אינו ודאי איסור רק בנמצא על חלמון כמבואר בש"ע ואלו הוא דאסרינן בכל גווני בספיקא כמבואר שם ואפ"ה בדקינן להו ולא מ' ספק אין דם כלל ואח"ל יש שמא לא במקום האוסר. ואם משום הדם עצמו שאסור בכל ענין הא איסורא דרבנן הוא ומשום מראית העין ודוקא בעינו אבל ע"י תערובות שרי כמבואר בש"ע שם ובודאי א"ל בדיקה בשבילו רק משום ריקוס אשמו וג"כ איכא רובא וחזקה וס"ס ואף בדם ריקוס נראה שאין אסור מה"ת רק הדם עצמו. אבל הבילה כולה אף דשדא תיכלא בכוליה נראה שאין איסורו רק מדרבנן כמו ריקוס אפרות אלא נגמר עי' סי' פ"ו ובש"ך שם מ"ש בשם הפרישה. וא"כ הרי הוי יכול להתבטל הדם מה"ת בששים בבילה עצמה ואפ"ה לא שריון ליה לבטל אף בספק הזה. ויש לבודקו ממנהג ישראל קדושים:

ותרתי מי בלבי למלוא יותר דברי אמת מקור ושורש הדבר הזה לבדוק אחר מיעוטא דשכיח ומי איכא מידי דלא רמיזה במתני' ובריתא ויגעתי ומצאתי ת"ל והנה הדבר מבואר במשנ' ובריתא וגם רמיזה בקראי לכמה תנאי. דמשנה שלימה שנינו בס"פ כל הבשר ר"י אומ' בג' פרקים בודקין את היין כו' וקאי אדלעיל דאמר המנית פירות כו' מפרים עליהן בחזקת שהן קיימין וקאמר ר"י דיין צריך לבודקו בג' פרקים בשנה שמצוי להתקלקל בימים הללו והיא הלכה פסוקה פסקה גם הרמב"ם ז"ל בחיבורו וסובר שאין חולק על ר"י בזה וכתב הרמב"ם עוד דיין מגתו מפרים עליו עד מ' יום בחזקת שהוא קיים והוא מהירושלמי סוף פרק כל הבשר. ולכאורה קשה משמע מהירושלמי דרבנן פליגי על ר"י בזה ולדידהו צריך לבדוק בסוף ארבעים יום ולר"י אין צריך רק בשעת הפרי ואמו אין לנו רק ד' הרמב"ם ז"ל עכ"פ מודים שהיין צריך בדיקה בזמן מהזמנים. וכן משמע מבריתא דהיה בודק את החביות לראות מפרים עליה והולך כו' הובאה בשלבי קדושין ופירש"י ז"ל שבודקה לראות סומך כו' וכן היה עושה תמיד כו' משמע להדיא שצריך לבדוק לפעמים ולא לסמוך תמיד על חזקתו ובודאי אין רוב ואף מחלית יינות מחמילין רק מיעוטן ופוק חזי כמה שיעורי דחמץ בב"ב כמו' יין לחבירו מקבל עליו עשר קוסטות למה' פי' עשר חביות יין רע שריאו מומן שכן דרך להמלא בארתף של יין כמ"ש רשב"ם ז"ל וכן בכל אינך גבי תמיס מתליעות כו' ש"מ דעפי מהכא לא אורח ארעא להתקלקל ולא אסיק אדעתיה לקבל. הרי להדיא שיעור יין המתקלקל הוא חלק עשירי מהטוב וגם זה אינו רק ריח חומץ כמ"ש הרשב"ם ובאמת חומץ היין הוא סימן קלקל ר"ל כמ"ש אף כי היין בוגד כו' יפי' פסחים ריש פרק אלו עוברין גבי חומץ שביהוד' ובפי' כ"מ בברכת החומץ בגמרא שם ואפ"ה משבינן ליה מיעוט המצוי להצריך בדיקה אחריו אף דאיכא רובא וחזקה להתירא לא סמכינן עלייהו ובעי בדיקה. ואף שי"ל משום חזקת עבל שמפרים עליו אפ"ה רובא וחזקה עדיפי דבדיעבד שריון ליה אם נאבד ולא נבדק כדשרינן גבי סכין שנאבד ועוד דהא בירו' דתרומות מבואר דהא דתנן במשנה התורם מן המומן על היין אין תרומתו תרומה היינו למ"ד יין ומומן ב' מינים אבל למ"ד מין מ' הוי תרומה בדיעבד אף דעבר מדאורייתא דתרם מן הרע על היפה קיי"ל דהוי תרומה מקנא ולא תשאו עליו חטא כו' כמבואר בש"ס דילן בכמה דוכתי. ואמו נאמר דלבני תנאי מ"ל לבדוק היין. ור"י דמצריך בדיקה יסבור ב' מינים הן. ז"א נראה. רק לכ"ע בעי בדיקה אלא יתרום מרע על היפה ויעבור עבירה אף בדיעבד והוה תרומה איסורא מיהא קא עביד וא"כ אזדא לה חזקת הטבל. ויש בראשונים דיעות מחולפות בדין זה למאי דקיי"ל מין מ' הוא שהרמב"ם ז"ל פסק דאפ"ה אין תרומתו תרומה אם היה חומץ מעיקרא ולא ידע בו דהוי הקדש טעות וכ"כ הרא"ש וכ"כ תוס' בכמה דוכתי ויש מהראשונים שפסקו כהירושלמי. מי בהרע"ב בתרומות והרשב"ם פרק המוכר פירות ובתוס' יבמות פרק האשה רבה ומד' רשב"ם הכ"ל יש לדייק לכאורה דלמ"ד מין מ' ל"ל לבדוק כיון דליכא רק איסורא לכתחלה ומה שעשה עשוי וגם לפי"ז אין מחיר לעיקר דינינו דשאני התם דליכא תקלה ואיסור אכילה סמכינן ארובא וחזקה וגם זה יש לדחות. ודו"ק. ועוד תניא בבריתא בפרק המוכר פירות לענין נסכים. יין של מרתף לא יביא ואם

39

בדיקת המצון בהלכה

הרב"ר מ' משה וינ שליטא

7 יוסף שלו' אלישיב
ירושלים

ב"ה, י"ט שבט תשמ"ו

למע"כ ידידי הרב הגאון המפורסם מהור"ר שמעון שוואב שליט"א
רב קהל עדת ישרון - נוירק

ברכה ושלו' רב.

מכתב כת"ר ומכתב נוסף מהרה"ג יעקב דוד לובאן הגיעו לידי בענין התולעים בירקות לאלה אשר צריכים להכין אוכל בכמויות גדולות כבעלי מסעדות, בתי חולים, מחנות קיץ וכיוצ"ב שאין אפשרות לבדוק כל עלה וכל ירק ואם הרבנים יאסרו עליהם להשתמש כי אם באותן הירקות שאינן מוחזקים כתולעים, ה"ז גזירה שאין רוב הציבור יכול לעמוד בזה. והציבור לא ישלים עם זה ויפנו אל המסעדות שהם ללא השגחה כלל. נוסף ע"ז משרד הבריאות מפקח על בתי חולים, בתי זקנים ומחנות קיץ, ודורשים שהאוכל יהי' מירקות לחים כגון חסא כרובית וכיוצ"ב.

והנה המסעדות העומדים תחת פיקוח הרבנים נוהגים עד היום לקחת ירקות לחים ביותר ושורין אותן במי־מלח ולפי דבריהם התולעים עולים למעלה. ואח"כ שופכין את המי־מלח ורוחצים אותם שוב במים. אך כנראה שאין דרך זו מוציאתן מן התולעים לגמרי. [ואמנם לדעת יודעי־דבר פעיה"ק אין זה בגדר בדיקה יסודית] וע"כ הציע כת"ר לבשל את הירקות הנ"ל ויהי' ס"ס א. אולי אין בהם תולעים יותר. ב. ספק נימוחו. והשאלה היא אם אין בזה משום אין מבטלין איסור לכתחילה ואולי יש מקום להתיר בהתחשב בשעת הדחק כזו וגם הפסד מרובה לבעלי המסעדות שאינם יכולים לעמוד בבדיקה יסודית אפשר שזה ייחשב לדיעבד, עכתו"ד.

ומה שיש לדון בזה הוא במ"ש ביו"ד סי' פ"ד סעי' ט' עבר ובישל תוך יב"ח בלא בדיקה אם יכול לבדוק בודק ואם לאו מותר. וזה מטעם ס"ס ספק הי' שם רחש או לא ואת"ל הי' שמא נמוח ונתבטל, וזה מדברי הרשב"א בתוה"ב, והו"ד בש"ך ס"ק כ"ט וכ' ע"ז הש"ך מהאו"ה ומהרמ"ל דזה דוקא שלא הוחזקו פי' בסתם אבל פרטיים במדינה שהוחזקו בכך הוי ודאי ולא ספק. וז"ל הפר"ח הטעם משום דיש כאן שני ספיקות ס' הי' שם רחש ס' נמוח ונתבטל ואין זה אלא בפרי שלא הוחזק שיש בו תולעת אלא שהדבר מסופק אבל כגון פולים ועדשים שהם מוחזקים שיש בהם תולעת הדבר פשוט שאסורין שהרי אין כאן אלא ספק א' שמא נמוחו וספיקא דאורייתא לחומרא - והב"י בעצמו הביא לשון הרשב"א בתשו' עדשים ופולין בלי ספק הרחש מצוי בהם במחובר הרי כ' שאין ס' בדבר ואיך יש לנו להתירם מחמת ס"ם וכן מבואר בדברי האו"ה ומהרמ"ל וברור הוא, עכ"ל.

ולפי"ז בנ"ד בחסא וכרובית וכיוצ"ב המוחזקין בתולעים לא עדיפא מעדשים ופולין ואין להתירם גם אחרי הבישול כנ"ל. ולפני הבישול לאוכלן חיין נתוסף דעת התבו"ש דהוה דאורייתא כל עוד ויש אפשרות להפריד את האיסור ע' בסוף הספר תבו"ש וז"ל "מה דאפשר בבדיקה כגון לסנן הרוטב (להוציא התולעים) כיון דאפשר להכיר האיסור הו"ל דאורייתא".

אמנם לכאו' דברי הפר"ח צ"ע שהרי הרשב"א בתוה"ב דן בפולין ועדשים וזל"ש "ולפיכך הפולין והעדשים הרכים אסורין לאכלן בלא בדיקה מפני שהתולעת מצוי' בתוכו באיבהן - ומ"מ נראה - אם עבר ובשל בשאינו יכול לבדוק מותרין - דהכא איכא תרי ספיקי חדא דלמא לא הוה בי' ואת"ל הוה בי' דילמא נימוח ובטיל עב"ל.

ומ"ש הרשב"א בתשו' סי' רע"ד "המינין הללו עדשים ופולין בלי ספק הרחש מצוי בהן" בע"כ הכוונה דהוה מיעוט המצוי וכמ"ש הר"ן בפא"ט דמשו"ה נקט תמרי "לפי שההתלעה מצוי' בהן וכיון שהדבר מצוי אע"פ שהוא מיעוט למיעוט המצוי חששו כענין שחששו לסירכות הריאה". וכ"כ הרשב"א בתשו' הנ"ל דהוי מיעוט המצוי.

גם מצד הסברא, בדבר שרק מיעוט נגוע בתולעים, גם אם הוא מיעוט המצוי אכתי לא הגיע לרוב. ומכלל ספק לא יצא, ושפיר איכא למידן בה דינא דס"ס.

אמנם אף לפי האמור שהוא בגדר ספק אין לאוכלן חיין ומטעם דהוה ספיקא דרבנן, וזה מתרי טעמא הדא כל עוד שקיים אפשרות להפריד האיסור, הרי לדעת התבו"ש הנ"ל יש בו משום לתא דאיסורא דאורייתא. ב. הואיל ועיקרו דאורייתא ע' בטוטו"ד מהדו"ג סי' קנ"ח דכיון דהספק הוא מדאורייתא אם יש שם תולעים אם לאו רק מצד אחר בא לו שהוא דרבנן שנתבטל בכה"ג ל"א סד"ר לקולא, עש. ונראה שזה הוא כוונת הפר"ח הנ"ל במ"ש "שהרי אין כאן אלא ספק שמא נמוחו וספיקא דאורייתא לחומרא".

ולהתיר ע"י בישול לכאו' הרי יש בזה משום אין מבטלין איסור לכתחילה ול"ד להא דס' פ"ד סעי' י"ז דבש שנפלו בו נמלים יחממנו עד שיהא ניתך ויסננו ולא הוה מבטל איסור לכתחלה שאין כוונתינו אלא לתקן הדבש". ש"ה דכוונתו הוא להפריד את האיסור ע"י החימום שיהי' בידו לסנן ולהוציא התולעים. וע' חכמ"א כלל ל"ח "דבש שנפלו בו נמלים יחממנו - כיון שמסננן להוציא האיסור ולא יאכל האיסור, ועוד שאין כוונתו רק לתקן הדבש".

ובפמ"ג בשפ"ד סקל"ג בכמיהין יבישים שהם מתולעים אי שרי לכרוך בגד פשתן וליתנם בתבשיל למתק התבשיל - יראה שאסור לעשות כן ול"ד לדבש - דכוונתו לתקן ולהפריד מאיסור משא"כ כאן מ"מ מסיק הפמ"ג אין לגעור במי שעושה כן. וכ"כ באו"ח סי' תנ"ג בא"א סק"ג.

ומהרש"ם ח"א סי' קע"ד הביא ממהריט"ץ "דדין אמ"א לכתחילה ל"ש רק בדבר שהוא חפץ בו ורוצה להתירו אבל בנ"ד הרי ארבא קץ בו ואינו חפץ בו שרי". והש"ך בסי' קט"ו סקכ"ח כ' "אין זה כמבטל איסור לכתחילה דשמא אין בו איסור כלל".

ואכתי יש לדון אם מבשלין הירקות הנ"ל בכמויות גדולות לצורך חמש מאות איש ויותר הרי הדבר קרוב לודאי שכמה תולעים בסיר וה"ו דומה למ"ש הרשב"א בתשו' סי' קי"ג אם נמצאו תולעין מרובין בקדירה - הרי הוחזקו ירקות האלו בתולעים וכל שהוחזקו צריך בדיקה לצאת מאותה חזקה - וכשהן מבושלין אי אפשר לבודקן ולפיכך אסורין ע"ש ואין זה סותר למ"ש הרשב"א בעצמו בתוה"ב הנ"ל שכאן מדובר שהתבשיל הזה מוחזק בתולעים וזוהי מ"ש בשו"ע שאם נמצאו בתבשיל ג' תולעים הכל אסור וכ' הש"ך בס"ק ל"ב כיון שנמצא - הוחזק התבשיל שיש יותר תולעים מאי איכא שמא נימוח ובטלי משום חד ספיקא לא שרינן, הראב"ד והר"ן. ובפמ"ג שם אפי' למ"ר אמרי' ס"ם במקום חזקה כאן לכו"ע ל"א ס"ם דהס"ם מתנגד לחזקה דהחזקה מורה שיש כאן תולעים ובס"ם אתה אומר שאין כאן.

וזה ששורין את הירקות במי מלח ולפי"ד התולעים עולים למעלה ואח"כ רוחצין אותן במים - לפי יודעי־דבר כאן פעיה"ק אין זה בגדר בדיקה יסודית, מ"מ יתכן שזה לכהפ"ח מפקיע אותן מדין מוחזקים. ויש לדון לפי"ז שאחרי השרי' הנ"ל לבשלם בכמויות יותר קטנות באופן שיתכן לדונו בספק שמא אין בסיר הזה תולעת.

והנה בתשו' טוטו"ד מהדו"ג סי' קנ"ח פסק - בדבר הקטניות "ארבסין" אשר בשנה א' מצאו בתוכו זבוב ומבחוץ לא היה נראה כלל - להתיר - אם הוה מיעוט דשביח - לבשלם. ואף שאין לדון בכה"ג להתיר מדין ס"ם הואיל והוחזקו פרטיים [ואיהו ז"ל ג"כ הולך בשיטת הפר"ח שבכה"ג לא אמרי' ס"ם וכנ"ל]. מ"מ התיר מטעם הראשון שכ' הרשב"א בעבר ובישל וא"א בבדיקה מותר התבשיל דה"ז כנאבדה הריאה, דבמקום הפסד גדול מתירין. ולאסור כל המין אין לך הפסד גדול מזה. ואף שהרשב"א מיירי בעבר ובישל הרי קיי"ל כל שעהד"ח כדיעבד דמי ולאסור כל המין [כי זה בלתי אפשרי לחתוך כל "ארבים" ולבודקו] גרע מעבר ובישל בלא בדיקה ע"ש.

והואיל ולפמ"ש כת"ר שאם הרבנים יעמדו על כך לבדוק כל ירק כדבעי למהוי, לא יצייתו להם וזה יערער מצב הכשרות ויגרום למכשולים גדולים, הרי יש מקום להסתמך על מ"ש לעיל דהיינו לאחר שרי' במי־מלח ואחרי השטיפה לבשלם בכמויות שיתכן לדון בהם מדין ס"ם וכנ"ל.

והנני בזה ידידוש"ת

יוסף שלו' אלישיב